ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

* 1977 BAŞLARINDA SINIF MÜCADELESİNİN PERSPEKTİFLERİ 2 (Sosyalist ve Demokratik Hareketin Tutumu)
* İŞÇİ SINIFI BİLİMİNDE ULUS KAVRAMI 1
* CASTRO'NUN AFRİKA GEZİSİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ
* TİP KONGRESİ NE GETİRDİ ?

CİLT / 7 NİSAN 1977 SAYI / 40

ilke

NİSAN / 1977
Sayı : 40

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Sahibi: **Öner Ciravoğlu** / Yazıişleri Müdürü: **İlker Demir** / Yazışma ve havale adresi: P.K. 71, İstanbul / Yönetim ve dağıtım adresi: Cağaloğlu Başmusahip sok. Tan Apt. No: 10/11 İstanbul / Abone şartları yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Baskı: **Ören Basımevi** / Dizgi: **Evren Matbaası** / İlân: Tam sayfa 500 lira, Diğer ilânlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih: **6 Nisan 1977**

1 mart 1977'dan 26 mart 1977'ya

1 Mart 1977

- CIA'nın yeni başkanı Amiral Turner gizlice Ankara'ya geldi. Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Genelkurmay Başkanı ile görüştü.
- TKP Genel Sekreteri, Konya'da gizli bir kongre yapıldığını öne sürdü.
- Ürdün Kralı Hüseyin «CIA, haber alma kapasitemizi arttırmak ve güvenliğimizi korumak amacıyla bize yardımda bulunmuştur» dedi.
- MSP'li Cumalıoğlu: «Erken seçime gitmek bir çılgınlık olur» dedi.
- AP'li Aygün: «Hiç bir parti erken seçimden kaçamaz.»

bir YORUM

ERKEN SEÇİM

Süleyman Demirel'in erken seçimde nihayet karar kılmasında başlıca âmilin büyük sermaye çevrelerinden gelen istek ve baskı olduğu apaçık ortada. Bundan birkaç ay önce yapılan TÜSİAD genel kurulundan bu yana tekelci büyük sermaye sözcüleri bu isteği sık sık dile getirmekten geri kalmamışlardır. Demirel'in «kararı»ndan birkaç gün önce de en kodamanlardan kurulu bir heyetin kendisini ziyareti sonucunda «erken seçim»in başı bağlanıvermiştir!

«Erken seçim»den murad, öyle anlaşılıyor ki, Millî Selâmet Partisi'ni erkenden MC ortaklığından, dolayısıyla hâlen âdeta fiilî işgal altında tuttuğu ekonomik karar mercilerinden uzaklaştırmaktır. Erbakan'ın «Erken seçim değil, hizmet!» haykırışları bunu doğruluyor. TÜSİAD genel kurulunda tekelcilerin yaptıkları ısrarlı «uyarı» ve «temenni»leri hatırlıyanlar, Erbakan'ın «hizmet»inden kimlerin ne için tedirgin olduklarını bugün kolaylıkla anlayacaklardır. Bundan iki yıl önce halkın tüm çıkarlarına ters azınlık çıkarlarını korumak ve kollamak için kurulan zoraki «hizmet» ortaklığı nihayet berhava olmuştur. «Erken» seçim tercihi bunun tescilidir.

Ne var ki, «ağır sanayi», «yurt çapında hizmet» vb. sloganları dillerinden düşürmeyen Erbakan ve pek marifetli Partisi, bu hizmet uğruna MC gibi bir olğuyu malûm bütün uygulamalarıyla milletin başına iki yıl belâ etmekten perva duymamışlardır. Bu da söz konusu «hizmet»in kime hizmet ve ne yola hizmet olduğunu göstermeye yeter. Bu bakımdan «erken seçim», MC yönetiminde gitgide daha amansızca sömürülen ve faşizm tehdidi altına itilen emekçi kitleler için de biran önce başvurulmasında yarar olan bir «umut» kapısı hâline neredeyse gelmiş görünmektedir.

Bununla birlikte bugün emekçi kitleler açısından asıl hayatî önemi haiz nokta şudur: Erken seçim (ve kitlelerin MC'den bir an önce kurtulma umudu) fiilen neye yarayacaktır? Hâkim sınıflar içinde süregiden çıkar kavgasında taraflardan birinin diğerine galebe çalmasına mı? Yoksa, MC'nin gerçekten hezimete uğratılmasına ve faşizme dur denilmesine mi? Bu ikinci amacın gerçekleşmesi, seçimin (ister erken olsun, ister zamanında,) MC'siz yapılmasına bağlıdır. TSİP'in son Genel Yönetim Kurulu bildirisinde (13.3.1977) belirtildiği gibi, MC düşürülmeden ve faşist azgınlıkları önleyebilecek, seçimin güvenliğini sağlayabilecek bir hükümet tüm demokratik güçlerin ortak çabası sayesinde kurulmadan seçime gidilmemelidir. Bugün CHP erken seçime kendini aşağı yukarı angaje ettiğine göre, seçimin faşist baskı, tehdit ve tedhiş altında yapılmasında mutlaka yarar görecek partilerin, yani MHP'yi, CGP'yi ve AP'yi dışarda bırakacak bir seçim hükümetinin hemen kurulması, bunun için de MC'nin biran önce şu ya da bu demokratik yoldan düşürülmesi en âcil sorundur.

CHP içinde «MC ile de seçime gidilir. Bir an önce seçim olsun da hangi hükümetle olursa olsun,» tarzında eğilimlerin ağır basması hâlinde ise, erken seçimin de, CHP'nin de, bugünkü somut ve özel (geçici) koşullarda CHP'ye «umut» bağlamış olan geniş kitlelerin demokratik özlemlerinin de tekelci büyük sermayenin çıkar ve iktidar hesaplarına âlet edileceği aşikârdır.

Emekçi kitlelerin umudu illâ **erken** seçim yapılması değildir. Onların umudu faşistlerin içinde at koşturduğu MC'nin biran önce, yani erkenden, işbaşından uzaklaştırılmasıdır. Bunun için seçimi sağlıklı bir ortamda yürütecek bir hükümete mutlaka ihtiyaç vardır. Faşizmle ve faşist işbirlikçilerinin seçimde demokratik yoldan hezimete uğratılmaları için bunun çok yönlü demokratik tedbirlerinin alınması şarttır. «Halk sandık başında verdiği oya sahip çıkacaktır!» demekle bu sorun çözülemez. Onun için seçime (tekrar edelim, erken de olsa, zamanında da olsa) mutlaka MC'siz gidilmelidir. O halde MC'siz bir seçim şu anda (bu yorumun yazıldığı tarih 28 Mart 1977), yani erken sağlanamıyorsa, normal zamanında seçime gitme yolu da pekâlâ tercih edilebilir. Yani MC' yi biran önce, **erkenden** işbaşından uzaklaştırmak için, seçimin normal tarihine bırakılması göze alınarak, derhal harekete geçilebilir.

Buysa, besbelli ortada ki, CHP yöneticilerinin faşizmi ve her türlü anti-demokratizmi besleyen temel olgular karşısında kendi **erken** «seçim»lerini biran önce yapmalarına bağlıdır!

- Cephe Hükümeti iktidarının ikinci yılı dolarken Türk Lirasının değerini dolara karşı 9. kez düşürdü. Bir Amerikan doları 16 lira 50 kuruştan, 17 lira 50 kuruşa, Bir Alman markı 6 lira 85 kuruştan, 7 lira 3 kuruşa yükseldi. Liranın değeri iki yılda % 23.6 düşürüldü.
- Ankara Sanayi Odası Başkanı Kartay: «Tek çıkar yol erken seçime gitmektir,» dedi.
- Adana Öğrenci Yurduna baskın yapan silahlı komandolar 1 kişiyi öldürdü.
- Rektör Hasan Tan'ın ODTÜ'ye ilişkin kapatma kararını durduran Danıştay 8. dairesi, yurtların kapatılması kararını da geçersiz saydı.
- Portekiz Hükümetinin Escudo'yu devalue etmesi halkın sert tepkisine yol açtı.
- Salvador'da 30 gün süreyle sıkıyönetim ilân edildi.
- Koalisyonun devamı için Feyzioğlu'nun şart koştuğu liderler toplantısını Erbakan reddetti.
- Eskişehir Sanayi Odasınca yayınlanan bültende «Türkiye'nin dış borçlarının 6,5 milyar dolara ulaştığı» belirtildi.
- Filipinlerde 13 eyalette 6 yıllık sıkıyönetim kalktı.
- Yunanistan Ortak Pazardan 336 milyon dolar kredi alıyor.
- İstanbul Sanayi Odası Başkanı: «Devalüasyon fiyatlara abartılmış olarak yansıyacaktır» dedi.

bir YORUM

DEVALÜASYON

MC koalisyonu sözümona denk bağladığı 1977 bütçesinin kabul edildiği günün hemen ertesinde Türk parasının değerini % 10 oranında düşürdü. Yani bütçede gösterilen gelirleri % 10 azalttı, giderleri % 10 arttırdı! Böylece «yatırımcı» bütçenin yükünü tek bir kalemde biraz daha milletin sırtına bindirdi. Şimdi bunun sonucu ister istemez daha az yatırım için daha çok hayat pahalılığı ve yoksul halktan alınan daha çok vergi olacak.

Ne var ki TL'nin değerini düşüren aslında MC değildi. TL'nin değeri zaten düşmüştü. MC bu olguyu tescil etti.

Paranın değer kaybının asıl nedeni dışa bağımlı kapitalist ekonominin geri kalmışlığı ve bir avuç tekelci parababası ile onların uydularının çıkarına çarpık işleyişidir. Çarpık ve sağlıksız kapitalist «gelişme» nedeniyle içerde enflasyon alabildiğine azalmaktadır. Kapitalist ekonominin dışa bağımlılığı ve geri kalmışlığı da dış ticaret dengesinin sürekli açık vermesine neden olmaktadır. (Son bir iki yıldır hem montaj sanayine ve gelişigüzel tüketime yönelik ithalatın hızlı artması, hem de iş-

çi dövizlerindeki azalma yüzünden bu açık özellikle vehamet kespetmiştir.) Bu iki olgu bir araya gelince, TL'nin yabancı paralar karşılığında değeri habire düşmektedir. Ekonominin belli sınıf çıkarları doğrultusunda yapısal bozuk işleyisinin doğurduğu bir sonuçtur bu.

Bu sonuç karşısında o sınıf çıkarlarının temsilcisi hükümetler kaçınılmaz olarak sık sık devalüasyona başvuruyorlar. Ama devalüasyon aslında halkın hiç bir derdine çare olmuyor. TL'nin değer kaybı resmen tescil edilmezse, bundan ithalâtçı tüccarla montajcı sanayici yararlanıyor. Merkez Bankasından gerçek değerinden ucuza döviz alarak ithalât yapıyor, böylece gerçek değerinden ucuza ithal ettiği malları iç piyasanın yüksek tekel ya da fiilî karaborsa fiatlarıyla satıp vurgun vuruyor. Buna karşılık ihraç mallarının dış piyasa fiatları TL'nin gerçek değerinin üzerinde olduğundan dışarı mal satma imkânları daralıyor. İhracatçıların ellerinde mal (mamûl ya da yarı mamûl sınai ürünlerle tarım ürünleri) yığılıyor. Dış satışlar tıkanıyor, yurda döviz girmiyor, döviz sıkıntısı giderek büsbütün artıyor. Her alanda üretim ve yatırımlar düşüyor.

TL'nin değer kaybı resmen tescil edildiği, yani devalüasyon yapıldığı zaman da bu defa ithalât pahalılaşıyor, ihracat ucuzladığından geçici olarak artış gösteriyor. Bu yüzden içerde sınaî ve tarımsal mal darlığı baş gösteriyor, devalüasyona bekleyip ellerinde mal tutan istifçiler yeni vurgunlar vuruyorlar. Montaj sanayinde de maliyetler yükseliyor. Bütün bunlar fiatların genel olarak yeniden artmasına neden oluyor. Sonuç: Enflasyonda yeni bir aşama, sonra yeniden devalüasyon! Yani kısır döngü!

Enflasyon - devalüasyon kısır döngüsü Türkiye gibi geri kalmış ülkeler için bir kader değildir. Bu kısır döngü bu gibi ülkelerde emperyalizme bağımlı kapitalist «gelişme»nin kendi kısır döngüsüdür. Ekonomi sözde geliştikce durmadan artan hayat pahalılığı ve halkın sırtına daha çok binen vergi yükü, uluslararası tekellerle ortaklık ilişkileri içinde gittikce büyüyen yerli tekellerin, emekçi kitlelerin mutlak anlamda gitgide yoksullaşması bahasına sağladıkları sermaye birikiminin baş kaynağıdır. Ekonominin sözde geliştiğine işaret eden yeni yatırımlar için gerekli fonlar halkın sırtından böyle ele geçirilmektedir.

Bu açıdan bakıldığında, enflasyon - devalüasyon kısır döngüsü, ülke ekonomisinin gelişmesi adına bir avuç parababasını her gün biraz daha azmanlaştıran «kapitalist yoldan kalkınma» sürecinde halkı soyup soğana çevirerek zorla çalıştırma ve ürettiği yeni değerlere el koyma yönteminden başka bir şey değildir.

• Maliye Bakanı Ergenekon: «Bu yıl yeniden para ayarlaması yapılmayacağı taahhüd edilemez.

• Buca'da bir işçi «Halkın Yolu» gazetesinin satılmasına karşı çıkınca bir grup maocu, kahveyi ateşe tuttu. 1 işçi öldürüldü.

• Erbakan, yine Liderler Toplantısına katılmadı.

• Komünist Partileri Merkez Komite Sekreterlerinin toplantısı Sofya'da başladı.

• Yunanistan'da 70.000'den fazla kişinin katıldığı grevler kamu kuruluşlarını felce uğrattı.

• ABD ve Alman Bankaları Türkiye'ye kredi teklif etti.

• Komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle, iki aydır tutuklu bulunan TSİP Bursa İl Başkanı Nurettin Bayram tahliye oldu.

• TİP Merkez Yönetim Kurulu görev bölüşümü yaptı.

Büyük Kurultay'ın bitiminden **sonra 1 mart 1977 tarihinde yapılan ilk Merkez Yönetim Kurulu toplantısında Behice Boran Genel Başkanlığa, Nihat Sargın, Genel Sekreterliğe, Yalçın Cerit Genel Saymanlığa, Can Açıgöz, Merkez Örgüt Bürosu Sekreterliğine, Yavuz Ünal, Merkez Eğitim, bilim ve Araştırma Bürosu Sekreterliğine, Nurdan Orpen, Merkez Haberalma, Propaganda ve Basın Bürosu Sekreterliğine, Dinçer Doğu, Merkez Kitle Örgütleri Bürosu Sekreterliğine seçilmişlerdir.**

bir YORUM

TİP KONGRESİ NE GETİRDİ (*)

«Milliyetçi Cephe'nin iktidara gelişinden bir ay sonra Türkiye İşçi Partisi kurulmuştur. Bu kuruluş burjuvazinin Milliyetçi Cephe'yi iktidara getirişine karşı işçi sınıfımızın verdiği cevap olmuştur. Partimiz, kuruluşundan bu yana güçlü bir gelişme göstermiştir.»

Türkiye İşçi Partisi Başkanı Behice Boran, partisinin Birinci Büyük Kongre'sini (**) açış konuşmasında böyle diyordu.

(*) **Bu yazı, TİP'in gayrı-resmi yayınlarının incelenmesiyle hazırlanmıştır.**

(**) **Sembolik bir husus da olsa, geçerken şu noktaya değinmek istiyoruz: Bildiğimiz kadarıyla, işçi sınıfı partileri «Büyük Kongre» terimini değil, «Parti Kongresi» terimini kullanmaktadırlar. Bazı işçi sınıfı partileri de Komintern zamanından kalma bir gelenek olarak «Ulusal Kongre» deyimini tercih ediyorlar; fakat genellikle, SBKP'nin kullandığı «Parti Kongresi» terimi yaygındır. «Büyük Kongre» sözcüğü ise Türkiye'de burjuva partilerinin yerleştirip, Siyasi Partiler Kanununa geçirdiği bir terimdir. TİP'li arkadaşlar bu ayrıntıyı önemsemeseler bile, önemseyen sosyalistlere bir hatırlatmada bulunmak istedik.**

«MC'nin kurulmasına karşı işçi sınıfımızın verdiği cevab»ın iki yıl içinde hangi düzeye dek gelebildiğini göstermesi bakımından bu «Birinci Büyük Kongre», gerçekten bir gösterge niteliğini taşımaktaydı.

Bilindiği gibi işçi sınıfı bilimi açısından Parti Kongre'leri, o partinin tarihindeki en önemli forumlar niteliğini taşırlar. Çeşitli Parti örgütlerini temsil eden delegeler ve yöneticiler, oraya sadece yeni merkez organlarını seçmek için gelmezler. Parti Kongre'lerinin asıl önemi, en kapsamlı parti kollektivitesini temsil etmenin yanısıra, Parti örgütlerinin temsilcilerinin merkez yöneticileriyle birlikte Parti'nin geçmiş yıllardaki çalışmalarını ülkenin içinde bulunduğu uluslararası ve ulusal koşullar ve sosyal-politik süreçler bütünlüğü içinde ele almak, toplumun öncüsü durumundaki işçi sınıfı politik hareketinin ve genel devrimci gelişimin tahlilini yapmak, zaafları tesbit etmek, sorunlara çözüm aramak, gerekli özeleştiri ve eleştirileri getirmek, gelecek yıllardaki Parti mücadelesinin temel hatlarını çizmek, bu doğrultuda kararlar almak açısından, partilerin tarihlerinde ve gelişimlerinde çok önemli bir yer tutarlar. Parti Kongreleri aynı zamanda Parti'nin bilinç düzeyini de gösteren önemli bir bilimsel forumdur.

TİP'in Birinci Kongresi'ni işçi sınıfı bilimi açısından değerlendirdiğimizde, yukarıda sıraladığımız görevler açısından ve daha önemlisi Kongre'nin yansıtması gereken «kollektivite» bakımından, ayrıca, Kongredeki delegelerinin büyük çoğunluğunun ideolojik ve politik gerilikleri yönünden hayli olumsuz bulduk. Bazı önemli noktaların ayrıntılarına girmeden önce Kongreyle ilgili şu tesbitleri belirtmek istiyoruz:

- Kongre, Türkiye Sosyalist Hareketinin en ivedi sorunlarına çözüm aramak platformu değildi. Ne yöneticiler, ne de delegeler böyle bir kaygıyı taşıyorlardı.
- Bırakınız Türkiye Sosyalist Hareketini, sadece TİP'in bile temel sorunlarına, zaaflarına eğilmek ve çözüm aramak çabası gösterilmedi.
- Kongre, kof, anlamsız, bazen de —ne yazık ki— komik bir böbürlenme havası içinde geçti ve âdeta TİP'lilerin kendilerine ve sempatizanlarına karşı bir «gövde gösterisi mantığını» taşıdı.
- Kongre'de, Türkiye sosyalist hareketinin sorunlarına eğilmek tutumu gözlenmediği gibi, daha da kötüsü, Türkiye solunda TİP dışındaki herkese, özellikle TİP dışındaki sosyalistlere (işçi sınıfı devrimcilerine) şu veya bu dozda bilim dışı sataşmalar yapıldı. Böyle bir tutumun TİP'e ne getireceğini bilemeyiz ama, bu anlayışın TİP'i iki yıl içinde bilimsel sosyalizme biraz daha yaklaştırmadığının görüldüğünü söyleyebiliriz.
- Birinci gün Kongreyi izlemeğe giden ve bir kısmı da TİP yanlısı olmayan birkaç bin kişilik aydın topluluğuna bakıp, bunu Yürüyüş

Dergisinde bir övünç meselesi yaparak, Kongre'nin düşük ideolojik düzeyini, bilimsel sosyalizm açısından niteliksiz ve sönük karakterini görmemek, TİP'in içinde bulunduğu ideolojik-politik yoksulluğa, ilkesizliğe gözlerini kapamak bir işçi sınıfı sosyalistinin tutumu olamaz.

Bugünkü TİP genel başkanı, eski TİP'in «güçlü» dönemlerindeki mitinglerinde, değil öyle birkaç bin kişiden, onbinlerce kişiden coşkun alkışlar toplardı, hatırladığımız kadarıyla. Fakat sonuçta nereye geldiği görüldü ve TİP çok önemli bir tarihsel fırsatın harcanmasında, kendi küçük burjuva eğilimleriyle baş rolü oynadı. Ne var ki, bugün artık bilimsel sosyalizmin Türkiye'deki nitel (ideolojik ve kadrosal) düzeyi, TİP düzeyinin çok ilerisine geçmiştir. Ve hatta TİP'i de ideolojik bakımdan peşinden çekerek eskisine oranla daha ileri bir noktaya gelmesini sağlamıştır. Bugün TİP'liler eski günahlarını bir ölçüde görmeğe başlamışlarsa, geçmişteki ideolojilerine ve politikalarına pek gönüllüce sahip çıkmağa yanaşamıyorlarsa, bugün TİP genel başkanı, 1968'de yazıp, 1970'de ikinci baskısını yaptığı kitabının üçüncü baskısını yapamıyorsa, bu, büyük ölçüde TİP'in dışında gelişen bilimsel sosyalist hareketin ideolojik-politik başarılarının, TİP'in dışında güçlenen bilimsel sosyalist ve enternasyonalist bilincin ve fedakâr kadro çalışmalarının bir türevidir. Bu nedenle, TİP'in Kongresini izleyecek kadar TİP'e bağlı birkaç bin üye ve sempatizanın bulunmasını Yürüyüş Dergisinin böylesine abartmasını, hâlâ daha geçmişten ders alınmamış olmasını, hâlâ daha Kongredeki delegelerin çoğunluğunun geri politik-ideolojik düzeylerine değil, ilk gün salona gelen izleyiciye bakılmasını, **niteliğin** gene geri planlara itilip, niceliğin —o da Türkiye'nin taşıdığı büyük sosyalist potansiyele nazaran **son derece küçük** bir niceliğin— ön plana çıkartılmasını sosyalizm adına üzüntüyle karşılamamak elde değil.

KONGRE HANGİ CİDDİ SORUNA EĞİLDİ?

Kongre'nin Türkiye sosyalist hareketine veya sadece TİP'e ne getirdiğini ve daha önemlisi, ne getiremediğini öğrenmek için, özellikle TİP'li yönetici ve üyelerin, pembe gözlüklerini çıkarıp, bilimin gözlüklerini kullanmalarını salık veririz.

Hiç bir yararı olmayacağını bildiğimiz halde, örneğin şu soruları gene de sormak isteriz:

TİP Birinci Büyük Kongresi bir yasal zorunluluğu yerine getirmekten başka neye yaramıştır? Bu sorunun cevabını olanca iyimserlikle düşünmeğe çalıştık. TİP Kongresi Türkiye'de sosyalist hareketin ve genel devrimci demokratik mücadelenin hangi sorunlarına değinmiştir? Örneğin, kendileri kabul etmeseler de, Türkiye solundaki bu dağınıklığın nasıl sona ereceği konusu Kongre'nin sorunu olmuş mudur? Daha

«MC'nin kurulmasına karşı işçi sınıfımızın verdiği cevab»ın iki yıl içinde hangi düzeye dek gelebildiğini göstermesi bakımından bu «Birinci Büyük Kongre», gerçekten bir gösterge niteliğini taşımaktaydı.

Bilindiği gibi işçi sınıfı bilimi açısından Parti Kongre'leri, o partinin tarihindeki en önemli forumlar niteliğini taşırlar. Çeşitli Parti örgütlerini temsil eden delegeler ve yöneticiler, oraya sadece yeni merkez organlarını seçmek için gelmezler. Parti Kongre'lerinin asıl önemi, en kapsamlı parti kollektivitesini temsil etmenin yanısıra, Parti örgütlerinin temsilcilerinin merkez yöneticileriyle birlikte Parti'nin geçmiş yıllardaki çalışmalarını ülkenin içinde bulunduğu uluslararası ve ulusal koşullar ve sosyal-politik süreçler bütünlüğü içinde ele almak, toplumun öncüsü durumundaki işçi sınıfı politik hareketinin ve genel devrimci gelişimin tahlilini yapmak, zaafları tesbit etmek, sorunlara çözüm aramak, gerekli özeleştiri ve eleştirileri getirmek, gelecek yıllardaki Parti mücadelesinin temel hatlarını çizmek, bu doğrultuda kararlar almak açısından, partilerin tarihlerinde ve gelişimlerinde çok önemli bir yer tutarlar. Parti Kongreleri aynı zamanda Parti'nin bilinç düzeyini de gösteren önemli bir bilimsel forumdur.

TİP'in Birinci Kongresi'ni işçi sınıfı bilimi açısından değerlendirdiğimizde, yukarıda sıraladığımız görevler açısından ve daha önemlisi Kongre'nin yansıtması gereken «kollektivite» bakımından, ayrıca, Kongredeki delegelerinin büyük çoğunluğunun ideolojik ve politik gerilikleri yönünden hayli olumsuz bulduk. Bazı önemli noktaların ayrıntılarına girmeden önce Kongreyle ilgili şu tesbitleri belirtmek istiyoruz:

- Kongre, Türkiye Sosyalist Hareketinin en ivedi sorunlarına çözüm aramak platformu değildi. Ne yöneticiler, ne de delegeler böyle bir kaygıyı taşıyorlardı.
- Bırakınız Türkiye Sosyalist Hareketini, sadece TİP'in bile temel sorunlarına, zaaflarına eğilmek ve çözüm aramak çabası gösterilmedi.
- Kongre, kof, anlamsız, bazen de —ne yazık ki— komik bir böbürlenme havası içinde geçti ve âdeta TİP'lilerin kendilerine ve sempatizanlarına karşı bir «gövde gösterisi mantığını» taşıdı.
- Kongre'de, Türkiye sosyalist hareketinin sorunlarına eğilmek tutumu gözlenmediği gibi, daha da kötüsü, Türkiye solunda TİP dışındaki herkese, özellikle TİP dışındaki sosyalistlere (işçi sınıfı devrimcilerine) şu veya bu dozda bilim dışı sataşmalar yapıldı. Böyle bir tutumun TİP'e ne getireceğini bilemeyiz ama, bu anlayışın TİP'i iki yıl içinde bilimsel sosyalizme biraz daha yaklaştırmadığının görüldüğünü söyleyebiliriz.
- Birinci gün Kongreyi izlemeğe giden ve bir kısmı da TİP yanlısı olmayan birkaç bin kişilik aydın topluluğuna bakıp, bunu Yürüyüş

Dergisinde bir övünç meselesi yaparak, Kongre'nin düşük ideolojik düzeyini, bilimsel sosyalizm açısından niteliksiz ve sönük karakterini görmemek, TİP'in içinde bulunduğu ideolojik-politik yoksulluğa, ilkesizliğe gözlerini kapamak bir işçi sınıfı sosyalistinin tutumu olamaz.

Bugünkü TİP genel başkanı, eski TİP'in «güçlü» dönemlerindeki mitinglerinde, değil öyle birkaç bin kişiden, onbinlerce kişiden coşkun alkışlar toplardı, hatırladığımız kadarıyla. Fakat sonuçta nereye geldiği görüldü ve TİP çok önemli bir tarihsel fırsatın harcanmasında, kendi küçük burjuva eğilimleriyle baş rolü oynadı. Ne var ki, bugün artık bilimsel sosyalizmin Türkiye'deki nitel (ideolojik ve kadrosal) düzeyi, TİP düzeyinin çok ilerisine geçmiştir. Ve hatta TİP'i de ideolojik bakımdan peşinden çekerek eskisine oranla daha ileri bir noktaya gelmesini sağlamıştır. Bugün TİP'liler eski günahlarını bir ölçüde görmeğe başlamışlarsa, geçmişteki ideolojilerine ve politikalarına pek gönüllüce sahip çıkmağa yanaşamıyorlarsa, bugün TİP genel başkanı, 1968'de yazıp, 1970'de ikinci baskısını yaptığı kitabının üçüncü baskısını yapamıyorsa, bu, büyük ölçüde TİP'in dışında gelişen bilimsel sosyalist hareketin ideolojik-politik başarılarının, TİP'in dışında güçlenen bilimsel sosyalist ve enternasyonalist bilincin ve fedakâr kadro çalışmalarının bir türevidir. Bu nedenle, TİP'in Kongresini izleyecek kadar TİP'e bağlı birkaç bin üye ve sempatizanın bulunmasını Yürüyüş Dergisinin böylesine abartmasını, hâlâ daha geçmişten ders alınmamış olmasını, hâlâ daha Kongredeki delegelerin çoğunluğunun geri politik-ideolojik düzeylerine değil, ilk gün salona gelen izleyiciye bakılmasını, **niteliğin** gene geri planlara itilip, niceliğin —o da Türkiye'nin taşıdığı büyük sosyalist potansiyele nazaran **son derece küçük** bir niceliğin— ön plana çıkartılmasını sosyalizm adına üzüntüyle karşılamamak elde değil.

KONGRE HANGİ CİDDİ SORUNA EĞİLDİ?

Kongre'nin Türkiye sosyalist hareketine veya sadece TİP'e ne getirdiğini ve daha önemlisi, ne getiremediğini öğrenmek için, özellikle TİP'li yönetici ve üyelerin, pembe gözlüklerini çıkarıp, bilimin gözlüklerini kullanmalarını salık veririz.

Hiç bir yararı olmayacağını bildiğimiz halde, örneğin şu soruları gene de sormak isteriz:

TİP Birinci Büyük Kongresi bir yasal zorunluluğu yerine getirmekten başka neye yaramıştır? Bu sorunun cevabını olanca iyimserlikle düşünmeğe çalıştık. TİP Kongresi Türkiye'de sosyalist hareketin ve genel devrimci demokratik mücadelenin hangi sorunlarına değinmiştir? Örneğin, kendileri kabul etmeseler de, Türkiye solundaki bu dağınıklığın nasıl sona ereceği konusu Kongre'nin sorunu olmuş mudur? Daha

da önemlisi, Türkiye sosyalist hareketinin (işçi sınıfı politik hareketinin) bölünmüşlüğü olgusu, TİP'lileri hiç mi ilgilendirmemektedir? Sosyalist hareket bölünmemiştir, bizim dışımızdakiler 'sol kenarda oynayanlar'-dır demekle, güneşin balçıkla sıvanması geçtiğimiz iki yıl içinde mümkün olmuş mudur? Bugün TİP'liler kendileri dışında sosyalist siyasal örgütler ve kadrolar olmadığını mı iddia etmektedirler? Böyle bir iddia taşımak kaç TİP'liyi inandırmaktadır? Eğer TİP dışında da pek çok sosyalist varsa, bu durumda sosyalist hareketin birliği diye çok ivedi bir sorun var demektir. TİP veya herhangibir diğer sosyalist örgütün bu konuda net cevap getirmesi gerekir. Böyle bir tesbit yapıldıktan sonra, sosyalist hareketin birliğinin nasıl sağlanacağı gündeme gelir. TİP'liler eğer bilimsel sosyalist hareketin merkezileşmesi ve tüm bilimsel sosyalistlerin tek bir merkezde ilkelice toplanmasını istiyorlarsa başlıca iki şık vardır: ya TİP bu birliğin kendi etrafında sağlanacağını, uzun erimde gerçekleşeceğini düşünür, ya da birliğe giden yolda farklı yöntemler önerir. Her iki tutum da sosyalistler tarafından bilimin ve somut durumun ışığında tartışılabilir. Fakat herşeyden önce bir sosyalist siyasal örgütün, kendi dışında da sosyalist örgütler ve kadrolar bulunduğunu kavraması gerekir. Bu gerçeğe göz kapamakla sosyalist hareketin toparlanması, ileri düzeyde merkezileşmesi mümkün değildir. Böyle bir tutum, sürekli olarak sosyalist hareket içinde ayrılıkçılığı, dar grupçuluğu, sektarizmi getirecek, ve bundan gene en çok sosyalist hareket zarar görecektir. Sosyalist hareketin birliği konusundan TİP Kongresinde hiç mi hiç sözedilmemesi, böyle bir sorun yokmuş gibi davranılması iki ihtimali akla getirmektedir:

Ya TİP kendisi dışındaki bilimsel sosyalist örgütlerle kendisi arasında temel bir ayrılık görmektedir, o zaman söyleyeceğimiz pek bir şey kalmaz, sadece işçi sınıfı biliminin ve enternasyonalizminin temel kriterlerini belirtmek gerekir, yani kimin bilimsel sosyalist olduğu, kimin bu temelden sapmalar gösterdiği sergilenir. Ya da TİP, böyle bir iddiada değilse, Türkiye'de bilimsel sosyalist siyasal örgütler ile kendi arasında temelde beraberlik, ortak prensipler görebiliyorsa, bu durumda TİP'in tutumu, «sosyalist hareketi ben toparlayıp götüreceğim, benim dışımdaki sosyalistler de zaman içinde haklılığımı kabul ederek gelip bana katılacaklardır, işçi sınıfını da ben örgütleyeceğim, sosyalizmi ben temsil ederim» şeklindeki bir anlayışı taşımaktadır. Böyle bir durumda, TİP, Türkiye'deki bilimsel sosyalist ve enternasyonalist siyasal örgütlenmeler ile kendi arasında temel birliktelikler görüyorsa, bu tutum tartışılmaya değer.

TİP Kongresi, hiç değilse sosyalist hareketin bu sorununu tartışmalı, şu veya bu şekilde, ama net bir görüş getirmeli, kendi gördüğü açı-

dan Türkiye sosyalist hareketinin dağınıklığının giderilmesinin perspektifini çizmeliydi. Bunların hiçbirinin yapılmadığı bir kongrenin, Türkiye sosyalist hareketi açısından bir yarar getireceğine inanmak güçtür. Çünkü en önemli sosyalist sorun, bugün Türkiye sosyalist hareketinin dağınıklığını giderecek ilkeleri, yöntemleri, araçları tartışmak ve bu konuda, şu ya da bu şekilde bir perspektif çizmektir. Getirilen perspektifler, Türkiye'deki sosyalist siyasal örgütler tarafından tartışılabilir, değişik yöntemler enine boyuna irdelenebilir, bu konudaki tezlerin hangisinin doğru olduğu, ilgili sosyalist siyasal örgütlenmeler tarafından tartışma konusu yapılabilir, bu hiç kuşkusuz soruna çözüm aramak isteyen bir tavırdır, kimi yöntemler ve öneriler bir başkasına yanlış gelebilir, birbaşkası ise diğerini hatalı bulabilir. Esas önemli olan öz bu değildir. Esas olan, yani öncelikle yapılması gereken tesbit, sosyalist hareketin bölünmüşlüğünü, dağınıklığını bir olgu olarak, somut bir gerçeklik olarak kabul edip etmemektir. Ancak böyle bir kabulden sonra, mevcut veri'li durumdan hareket etmek mümkün olabilir.

TİP Kongresinin bu soruna hiç mi hiç eğilmemesi, bu en önemli ivedi sosyalist sorunu yok sayması ile, iki yıldır kendine özgü tutumunu Kongrede de sürdürerek, kendisini bilimsel sosyalist örgütlenmelerden tecrit etme, araya derin hatlar koyma yolunda ısrar etmektedir.

TİP kongresi bu en önemli sorun dışında, diğer sorunlara da eğilmemiştir. Örneğin Türkiye'de sendikal hareketin birliği konusunda, Türkiye'de cephe sorunu konusunda, Türkiye'de işçi sınıfının politik örgütlenmesi konusunda —birtakım sövgüler hariç— hiçbir şey getirmemiştir.

TİP Birinci Büyük Kongresi'nde alınan kararlar ise, yetersiz birtakım genel doğrulardır. Türkiye sosyalist hareketinin en önemli sorunlarına değinmeyen veya genel işçi sınıfı hareketinin sorunlarını birtakım yuvarlak sözlerle geçiştiren Kongre kararlarını, ileri bir adım saymağa imkan yoktur. (Çünkü TSİP Birinci Parti Kongresi, bundan bir yıl önce, TİP'inkinin çok çok ilerisinde ve ayrıntılı kararları zaten getirmiş, böylelikle sadece nitel olarak gelişkin bir acil programı Türkiye sosyalist hareketine sunmakla kalmamış, aynı zamanda TİP'in yoksaydığı birçok sorunu da belgelemişti.)

Gene TİP Kongresinde Parti'nin kendi iç gelişimi, geçmiş yıllardaki çizgisi, politikası, uygulanmaları, başarı ve başarısızlıkları bir eleştiri ve özeleştiri konusu yapılmamış, konuşan delgelerin ve yöneticilerin büyük çoğunluğu «TİP'in başarılarından» sözederek moral tazelemişlerdir. Bir delegenin şu sözleri, TİP Kongresini anlatmağa yeter sanırız, sözkonusu delege TİP'in iki yılını «Hızla yükselen başarı grafiği karşısında hataların asgari düzeyde kalması» olarak nitelemiştir. (Cumhuriyet, 28.2.1977). Denilebilir ki, bu sözler —yani asgari de olsa

birtakım hataların varlığının kabul edilmesinin bile, TİP Kongresindeki en ileri bir konuşma olduğu düşünülürse, TİP Kongresinin nasıl da pembe gözlüklerle donanmış olduğu daha iyi anlaşılır. Ve en önemlisi Kongre'nin bilimsel düzeyi ne olmuştur? Kongre bilimsel bir forum niteliğini taşımış mıdır, yoksa dedikodu ve küfürlerden ibaret, son derece geri bir ideolojik düzeyi mi yansıtmıştır?

Bu tesbitler ışığında, ister istemez sormak gerekiyor: Kongre sosyalist harekete veya hatta sadece TİP'e ne getirmiştir? Bir başka deyimle, en acil sorunlara eğilinmediği, en ufak bir bilimsellik taşımayan, ideolojik bakımdan ilkel ve geri konuşmaların saatleri doldurduğu, programın geliştirilmediği, eleştiri ve özeleştirinin yapılmadığı bir kongrenin getirdikleri nedir? Ya da «getirmesi gerektiği halde» getiremedikleri nelerdir? Şayet TİP Kongresi yapılmamış olsaydı gerek sosyalist hareket açısından, gerekse TİP açısından ne değişecekti? Kongre TİP'e hangi adımı attırmıştır. Hangi ileri'liği getirmiştir?

Özetlersek, Kongreye basında geniş yer verilmesi ve TİP'in reklâmının yapılması dışında, küçük çapta sözümona bir gövde gösterisi dışında, işçi sınıfı biliminin Türkiye'deki gelişimine, pratiğine hiç birşey getirmemiştir. Ve TİP için de bir ileri adım olmamıştır.

KONGRE BÜTÜNLÜĞÜ'NÜN İDEOLOJİK İLKELLİĞİ VE GERİLİĞİ

TİP içinde bilimsel sosyalizm bakımından yetenekli, ideolojik bakımdan gelişkin üyeler ve yöneticiler vardır. Bu unsurlar, Kongrede konuşan delegelerin ve bir kısım üst yöneticilerin gösterdikleri ideolojik gerilik ve yetersizlik tablosunu görmemişler midir? Bu ideolojik ilkellik içinde iktidara değil, olsa olsa «sosyalizme» yürünebileceğini bu bilime yatkın kadrolar bilmezler mi? Bu unsurlar, Partinin bir aynası olan Kongredeki bilimsel yetersizliği, ideolojik geriliği gönül rahatlığıyla içlerine sindirebilmişler midir? Yürüyüş Dergisinin siyasal dedikodu-magazin niteliğiyle, veya Çark Başak'ın daha çok parti içi haberleşme aracı karakterini taşıyan, yeni yayına girmiş iki aylık Yurt ve Dünya'nın —daha ikinci sayısında çevirilerle doldurulmağa başlanan— kısıtlı, sınırlı kapsamıyla TİP üyelerinin çoğunluğunun bilimsel sosyalizme varmalarını, bunun Türkiye koşullarında somutlanmasını öğrenebileceklerini sanmak düş değil midir? Hele hele, TİP Kongresinde konuşan, kulislerde sohbet eden Kongre delegelerinin burjuvaziden en çok yakındıkları konuların başında, burjuvazinin ve burjuva devlet adamlarının yolsuzlukları, rüşvetçilikleri geldiğini TİP içindeki bilime yatkın sosyalistler gözleyememiş midirler? Bugün MC'nin faşist saldırıları ve anti-demokratik baskıları ile yolsuzlukları, rüşvetçilikleri bir sosyalist parti kongresinin delegelerinin çoğunluğunun baş meselesi oluyorsa, bu so-

runlarla uğraşmak için sosyalist parti kurmağa gerek yoktur, demokratik partiler ve örgütlerle bu rüşvet, yolsuzluk vb. sorunlarının üzerine gitmek yeterlidir. Ama Yürüyüş Dergisi'nin iki yıllık gazetecilik yöntemleri, rüşvet ve yolsuzlukları birçok TİP'linin kafasında öylesine vurgulamıştır ki, Anadolu'dan gelen delegeler rüşvet ve yolsuzlukla uğraşmanın demokratik değil, sosyalist bir sorun olduğunu sanmaktadırlar.

Gene Kongrede egemen olan ideolojik ilkellik, politik gerilik, hiç kuşkusuz, Yürüyüş'ün iki yıllık yayın politikasının bir sonucudur. Bugüne dek, hemen hiç bir teorik soruna eğilmemiş, ideolojik yayın (propaganda) değil, büyük ölçüde demokratik ajitasyon yapmış, ayrıca Akis dergisi tipindeki bir dedikoduculuğu gazetecilik olarak benimsemiş, üstelik de kendine özgü garip bir üslup denemesi yaparak, Türkçe'ye yenilikler getirmek yolunda, TİP'lileri özel bir jargona kavuşturmak doğrultusunda başarılar kazanmış bir dergi ile varılacak nokta bundan daha ileri olamazdı.

DEDİKODU, TEZVİRAT, KÜFÜR ve DEMAGOJİ İŞÇİ SINIFININ YÖNTEMİ DEĞİLDİR

Yürüyüş Dergisi, iki yıldır nasıl ki dedikodu, tezvirat ve zaman zaman tahrifat ile uğraşarak TİP'li üyelerin gözünü boyamağa çalışmış, onları bilinçlendirmek, geliştirmek, bilimsel sosyalizm yolunda eğitmek yerine, onların ideolojik geriliklerine çeşni katmak tutumunu izlemişse, TİP Kongresi de bu anlayışın bir aynası olmuştur.

Bunun göstergelerinden birisi, gene TİP'in ideologlarından Yürüyüş Dergisi Başyazarı Yalçın Küçük'ün politik bir atraksiyon niteliğini taşıyan konuşmasında izlendi. Sadece bir örnek bile, TİP'in baş ideologlarından Yürüyüş başyazarının dedikoducu karakterini göstermeğe yeter: Yalçın Küçük yaptığı konuşmasında, DİSK'in CHP'yi destekleme kararını «alel acele ve o hafta başında almasının» nedenini, aynı hafta sonunda TİP kongresinin yapılıyor olmasına bağlamıştır. Y. Küçük, incilerine bir yenisini ekleyerek, aynı gün CHP İstanbul Kadın Kollarının düzenlediği, İlerici Kadınlar Derneği'nin de desteklediği Evlat Açısına Son yürüyüşünün, TİP Kongresinin aynı gün yapılmasına karşı güdümlü bir tutum olduğunu iddia etmiştir.

TİP'in baş ideologlarından ve başyazarlarından birisi meseleyi bu denli dedikodulara kadar vardırıyorsa, geri kalan delege çoğunluğunun nasıl bir ideolojik gerilik içinde olduğuna şaşmamak gerekir.

Öte yandan TİP kongresine, TİP dışındaki sosyalistler başta olmak üzere, TİP kuruluşuna katılmayan eski TİP'lilere, TİP'de bir süre çalıştıktan sonra ayrılan Doğu'lu sosyalistlere kadar birçok sosyalist çevre veya kişilere, sövgü, dedikodu ve tezvirat yoluyla sataşmak şek-

lindeki bir «avunma ve rahatlama psikozu» hâkimdi.

Kongre sonrasında merkez yönetimine seçilen delegelerden birisi, yaptığı konuşmada «biz ciddi bir partiyiz, başkaları gibi küfretmeyiz» diyordu. Acaba öyle miydi? Yani küfretmemek TİP'in genel bir tutumu muydu, yoksa sözkonusu delegenin kendi ciddiyeti miydi? Bunun yanıtı Yürüyüş Dergisinin iki yıllık yayınlarında görmek mümkündü. Burada son bir örnekle yetineceğiz: Yürüyüş Dergisi Kongre sonrasındaki başyazısında Yalçın Küçük'ün şu satırlarını okuyalım: «İşçi sınıfının ekonomik haklarının savunulmasında da öncülüğü, Renault Baştemsilcisi iken Eylül Direnişinde işinden atılan Bursa İl Başkanı ve Büyük Kongre Delegesi Osman Özdemir'in deyimi ile, «sosyalistler yapacak, soytarılar değil!» (Yürüyüş, 8.3.1977)

Bir kısım sosyalistlere veya sendikacılara «soytarı» diye sövmek TİP'li Bursa İl Başkanı'nın kendi özgül tutumu olabilir. Bizce böyle bir il başkanının, en azından uyarılması, eleştirilmesi ve işçi olduğu iftiharla sözedilen bu kişiye, bu gibi küfürlerin proleter ahlâkıyla bağdaşmadığı, küçük burjuvalık veya lumpenlikle bağdaşabileceği hatırlatılması gerekir.

Ama Yürüyüş Dergisi, kendi meşrebine pek uygun bulduğu bu küfürü alıyor ve başyazısında birtakım sosyalist çevrelere ya da bazı sendikacılara aynı şekilde küfrediyor.

Yürüyüş Dergisi bu küfürü pek sevmiş olacak ki, iki paragraf aşağıda bu kez daha açık bir hedef göstererek tekrarlıyor: «Türkiye Komünist Partisi adını taşıyan kuruluş için, bu kuruluşun Türkiye'de yasal olarak kurulabilmesi için gereken mücadeleyi 'soytarıların' değil, Türkiye İşçi Partililerin üstlendikleri dosta düşmana gösterildi.» (aynı yerde)

Gerçekten de Türkiye'de 141-142'nin ilga edilmesi ve gerekli diğer yasa değişikliklerinin de yapılarak Türkiye Komünist Partisi üzerindeki yasağın kaldırılması en geniş sosyalist-demokratik güçler ittifakını gerektirdiği, bu yolda etkin ve ısrarlı bir mücadeleyi, mümkün olan en kapsamlı güçlerle yürütmek zorunlu olduğu halde, yani bu görevin sadece bir **sosyalist** görev değil, aynı zamanda demokratik bir görev de olduğu, bu nedenle en geniş demokratik güç ve eylem birliğini gerektirdiği halde, TİP'in «bunu sadece ben yapacağım» demesi gülünçtür. Kendisini iktidara yürüyen hareket olarak göstermeğe çalışan bir partinin 141-142 konusunda da aynı tutumda olmasına şaşmamak gerekirse de, TİP bu işin başarılmasına giden yolun büyük ölçüde kendisi dışındaki sosyalist ve demokratik çevrelerden geçeceğini, kendisinin ise bu harekete öncülük yapamayıp sadece katılmakla yetineceğini de bilir. Ama bu yaptığımız alıntıda, Yürüyüş başyazarı salt belli bilimsel sos-

yalist çevrelere **küfretmek için** «bu işi 'soytarılar' değil, TİP üstlenmiştir» demektedir.

Gene küfürler dizisi içinde en çok sövgüyü alanlar arasında TİP'den ayrılmış olan «Doğu'lu sosyalistler» toplamıştır. 1965-69 yılları arasında TİP Diyarbakır Milletvekilliği'ni yaptığı özellikle belirtilen bir delegenin adı Yürüyüş Dergisi başyazısında zikredilerek, «görüyorsunuz ya Doğu'lular bizim partimizdedir, hatta milletvekili olacak kadar birisi de bugün bizim yanımızdadır» denilmek isteniyor. Yani Doğu'da, özellikle 12 Mart'tan beri son derece olumsuz bir repütasyon edinerek, kendinden başka hiçkimseyi temsil etmeyen bir eski TİP milletvekili (üstelik bir zamanlar Aybar'ın yanında Aren-Boran **hareketine en fazla** sövmüş, Aybar ideolojisini hiçbir zaman aşamamış, fakat Aybarizm iyice iflas edince misyonu'nu, eski hasmı Boran'ın partisine **taşımış bir** eski TİP yöneticisi —Aybar'ın eski genel sekreteri—) ile bütünleşmeyi, yeni TİP yöneticileri Doğu ile bütünleşme diye tanıtarak, gerçekleri bilmeyen birçok TİP üyesini aldatmağa uğraşıyorlar.

Türkiye'de **sosyalist hareketin birliğini** savunan ve TİP'den ayrılmış olan Sosyalistler ise «bundçu» ve kariyerist olarak suçlanmaktadırlar. Bu arkadaşların çıkardıkları dergide, yayınladıkları kitaplarda ideolojileri, ilkeleri ve Türkiye'de sosyalist hareketin birliğini ve **tek merkezliği'ni** savundukları, bundçuluk gütmedikleri yazdıkları yazılarla, belgelenmiş ve kanıtlanmışken, onları «bundçu» diye ilân etmek, gerçekte hem bilimsel sosyalizmdeki «bundçuluk» kavramını **tahrif** etmektir, hem de o yazıları, dergileri, kitapları okumayan TİP'lileri yanıltmaktır. (*)

(*) En önemlisi, TİP'in özellikle bu konuda ısrarla sürdürmüş olduğu milliyetçi tutum, Doğu Anadolu'da yerel goşistlere ve diğer milliyetçi unsurlara büyük bir istismar fırsatı vermiş ve Doğu'daki sosyalist arkadaşların işini güçleştirmiş, milliyetçiliğin büsbütün azıtmasına neden olmuştur. Doğu'lu goşist ve diğer milliyetçi akımlar, Türkiye işçi sınıfı hareketi içinde TİP'in bir ağırlığı olmadığını, TİP'in Türkiye soyalist hareketini temsil etmediğini, sadece genel olarak o hareket içinde yer alan sağa dönük bir parti olduğunu bildikleri (TİP'in bilimsel sosyalizm bakımından eklektik, karmaşık fakat bütününde sağ sapmaya yönelik bir ideoloji taşıdığının da farkında oldukları) halde, bütün bunları bile bile, ama kasıtlı ve makyavelist bir tutumla, «Türk sosyalistlerinin» Doğu sorununda milliyetci ve sosyal şoven bir tutum izlediğini Doğu'da yaymakta, buna kanıt olarak da TİP'i ve TİP'in politikasını göstermektedirler. Doğu'lu milliyetçi unsurların bu makyavelizmi ve ona çanak tutan TİP politikası, Türkiye'de sosyalist hareketin birliğini savunan ve «bundçu» eğilimlere karşı Doğu'da bugün en etkili mücadeleyi sürdüren sosyalistleri güç durumda bırakmaktadır. Doğu'nun kurtuluşunu, Türkiye'de proletarya hareketinin öncülüğünde gören, Batılı, Doğu'lu tüm emekçilerin ortak sosyal ve ulusal kurtuluş mücadelesi doğrultusunda çalışanları «bundçu» diye suçlamak TİP'in içtensiz bir tutumudur. Çünkü Doğu'daki asıl bund-

[Kongre'de, gerek resmi Kongre belgelerinde, gerekse konuşan yönetici ve delegelerin bir kısmının ağzından sövülen bir başka çevre de, TİP'in yeniden kurulmasında görev almayan eski TİP'lilerdi. TİP merkez yönetimi ve bazı delegeleri kendileriyle yeni TİP'i birlikte kurmayanları «eski yol arkadaşları» olarak niteliyorlar. Burada, çoğu genç arkadaşımızın bilmediği bir terim açıklaması yaparsak, sövgü daha iyi anlaşılmış olur. «Eski yol arkadaşı» deyimi, evrensel sosyalist literatürde özel bir anlam taşır.. Bu terim, orijinal olarak evrensel sosyalist literatürde (Türkçe okunuşuyla) **mitlaför** olarak geçer. Genel olarak sosyalist mücadeleyi terketmiş eski sosyalistler için kullanılır. (Parti'yi) terkederek, «sosyalizmden istifa etmiş», sosyalist mücadele vermekten vazgeçmiş kişiler için kullanılan bu deyim, evrensel sosyalist literatürde gerçekten ağır bir terimdir. Çünkü, terimin yaygın kullanılışı «bir zamanlar sosyalist harekette —Parti içinde— olup da, zor günler geldiğinde hareketten kaçanları» ifade eder, yani «kaçaklık ve döneklik» anlamında kullanılır. (Çünkü sosyalist hareketten kaçmak ile döneklik yapmak arasında net bir ayırım yoktur, bilimsel sosyalizm açısından kaçak'lık da, bir çeşit dönek'lik sayılır.) Türkiye'den örnek verecek olursak, eski kuşak Komünistleri «mitlaför» deyimini Şevket Süreyya, S. Celâl Antel, Hasan Ali Ediz vb. için kullanmışlardır. Bunlardan bir kısmı, Şevket Süreyya gibi, bizzat gidip Kemalist Burjuvazi'nin hizmetine girmiştir, büyük çoğunluğu ise sadece kenara çekilmişlerdir. Ama hiç kuşkusuz işçi sınıfı partileri, mitlaförleri —sonradan gidip burjuvazinin hizmetine girmemiş, ya da bir sapkın akımın başına geçmemiş, sadece kendi köşesine bile çekilmiş olsalar— ağır bir dille suçlarlar Bir çeşit döneklik kabul ederler. İşte «eski yol arkadaşı» deyimi böylesine ağır bir bilimsel sosyalist suçlamadır. Bu noktayı uzun uzun anlatmamızdaki mantık, sadece TİP'in küfürcülüğünü göstermek değil. Ondan da daha önemlisi TİP'in yansıttığı mantığı göstermek: TİP kendisini Türkiye'de sosyalizmin temsilcisi ve tek partisi, —merkezi siyasi otoritesi— olarak gördüğü için, kendi yanından ayrılanlara pervasızca «bundçu», «mitlaför» «TİP'in kusmukları» gibi küfürler savurabilmek cüretini gösterebilmektedir. Bu da Türkiye sosyalist hareketinin bölünmüşlüğünü kabul etmemek şeklindeki bilimsizlikten ve grupçuluktan kaynaklanmaktadır. Yani TİP'e göre kendi dışına düşenler, sosyalizm dışına düşmektedirler, kaçak, dönek ya da sapkın olmaktadırlar.

çuların ve diğer milliyetçilerin, TİP tarafından bilimsizce «bundçu» diye ilân edilen çizgiye karşı kıyasıya savaştıklarını ve gene TİP'in «bundçu» diye suçladığı arkadaşların, demokratik örgütlerde, (demokratik platformda bile) Doğu'lu milliyetçi eğilimlerin değil, genel olarak sosyalist çizgilerin yanında saf tuttuklarını TİP'lilerin bilmemesi olanaksızdır. Doğu'lu bundçu ve milliyetçi gruplar kendi aralarında işbirliği yaparlarken TİP'den ayrılan Doğu'lu sosyalistler, yerel milliyetçilerle değil, «batı'lı» sosyalistlerle birlikte davranmaktadırlar. Eğer TİP, bu arkadaşları demokratik platformdan, demokratik örgütlerden bile dışarlamak için çaba gösterecek kadar bilimsiz, ilkesiz, bencil ve grupçu bir tutum takınıyorsa, bu Türkiye sosyalist hareketinin değil TİP'in özgül tavrıdır. Ama TİP kendisini sosyalist hareketin temsilcisi gibi görmek ilkesizliğini ve grupçuluğunu yapınca, kendisine karşı çıkan herkesi de şu veya bu «etiketle» suçlaması bunun peşinden gelmektedir. Böyle yöntemlerin bir sonuç vermeyeceğini TİP'lilerin hâlâ öğrenmemiş olduğu görülmüştür.

TİP ve TİP gibi düşünen her sosyalist çizgi, sosyalist hareketin bölünmüşlüğünü kabul etmedikçe bu gibi tutumlardan kaçınamayacaklar, ve böylesi anlayışlar da Türkiye sosyalist hareketine zarar verecektir. Gerçekten de, bilimsel sosyalist hareketin bölünmemiş olması durumunda, Parti dışına düşmek, sosyalizm dışına düşmektir. Ama bugünkü geçici aşamada, yani sosyalist hareketin merkezi birliğine henüz ulaşılamadığı geçici tarihsel koşullarda, «benim dışımdakiler sosyalist değildir» diye onlara «bundçu», «mitlaför», «bozguncu», «likidatör», «her boydan ve soydan sapık akım» diye sövmekle Türkiye sosyalist hareketinin merkezi otorite sorunu çözümlenemez, bu tutumlar olsa olsa sosyalist kadroların ayrı örgütler çatısı altında bölünmüşlüğünü derinleştirmeğe, birkısım kadroların ziyan edilmesine, bütün sosyalist güçlerin ileri düzeydeki yetkin bir merkez altında toplanarak, tüm bilimsel sosyalist güçlerin ilkeli ve sağlam temeller üzerinde güçlerini birleştirmelerine engel olur, ya da bu süreci çok sancılı, hasarlı bir karaktere büründürür. ...Ve tıpkı bugün olduğu gibi, böyle bir tutumun sonucunda, sosyalist güçler, değil sosyalist birlik platformunda, anti-faşist, anti-monopolist ve anti-emperyalist platformda bile biraraya gelip ortak davranamazlar. Bundan ise zararlı çıkan sosyalist hareket olur. Özellikle yakın dönemde, CHP'nin peşinde hızla kopacak olan ileri kitlelerin ve özellikle ileri işçilerin, birbiriyle rekabet ve uzlaşmazlık içinde didişip duran ayrı ayrı örgütler altında «parsellenmesini» getirir.

Bugün şayet TİP, kendi dışındaki sosyalistleri, sosyalist kabul etmiyorsa, —üstelik bunu da kendi yapısının ideolojik geriliğine, politik ilkelliğine bakmaksızın yapabiliyor, bilimsel sosyalist siyasal örgütler ile arasındaki duvarları yükseltmeğe uğraşıyorsa— ayrıca, eskiden kendi yanında veya içinde olup da sonradan ayrılanları da «bundçu», «kariyerist» «mitlaför», «kusmuk» diye küfürlerle anıyorsa, bunun adını **sektarizm** diye nitelendirmek, bizce iyimserlik olur. Böyle bir tutum ister istemez, akla «sektarizm» terimini değil «kariyerizm» terimini getirir.

TİP'liler eski arkadaşları konusunda sadece «mitlaför» terimini kullanmıyorlar, aynı zamanda onları likidatör olarak da suçluyorlar! «Parti'nin kuruluş döneminin aynı zamanda bir arınma süreci de olduğu söylenmişti. Gerçekten, sonuçta hareketi 'tasfiye'ye yönelik görüş ve tezlerle ortaya çıkanlar, hareketi tasfiye edemediler ama, kendilerini hareketten tasfiye ettiler.» (Yürüyüş, s. 100, sayfa 14 — Not : Bu satırlar konusunda Yürüyüş'de bir açıklama yapılmamış olmakla birlikte, resmi Parti belgelerinden birisi olduğu anlaşılmaktadır.)

Gene Yürüyüş Adana delegesi bir kıdemli TİP'linin «eski yol arkadaşları» konusunda, onların geçmişte de «iyi» birer yol arkadaşı olmadıklarını, pasifistliklerine gerekçe hazırlamakta usta olduklarını söylediğini Yürüyüş'den öğreniyoruz. (S. 100, sf. 16)

Görülüyor ki TİP, kendi dışında olan veya kendisini terkeden herkesi «tukaka» etmekle, ağır suçlamalar altında bırakmakla, işleri «halletme» yoluna gitmiştir.

Tekrar belirtelim ki, bu tutum TİP'in «kendi kendini avundurup rahatlama psikozu»ndan başka birşey değildir.]

ÖZELEŞTİRİ'DEN KAÇINMAK VE YUVARLAK POLİTİKAYI SÜRDÜRMEK

Kongre'de tartışılan en önemli konular arasında CHP'nin olması belki yararlıydı fakat, sosyal demokrasiye hiçbir bilimsel analiz getirilmeden, onun hakkında sadece «ikili», «kaypak» gibi en genel, en yuvarlak sözlerle yetinildi. Bu konuda bilimselliğin olmaması dışında, TİP'-in iki yıl içinde CHP karşısında izlediği kaypak politika, CHP'yi önce göklere çıkarıp, sonra küfretme tutumu konusunda, ya da bir zamanlar MC'nin düşürülmesini istemeyip, 1977 Ekimine kadar bu iktidarın işbaşında kalarak yıpranmasını, bunun CHP'nin seçim şansını güçlendireceğini yazan, sonra da geri dönüş yaparak, başkalarını böyle suçlayan Yürüyüş'ün zikzakları hakkında, özet olarak CHP önündeki TİP yalpalamaları, keskin virajları hakkında eleştiri getiren olmadı. «Hafıza-i beşer nisyan ile malüldür» düsturunu benimsemiş olan TİP'liler bu köklü zikzakları, tutarsızlıkları örtbas ettiler. Yok saydılar. Tıpkı 10 yıllık 1961-71 dönemindeki TİP günahlarını üstlenmeğe kalkışmayıp hasır altı etmeleri gibi. Tıpkı, 12 Mart faşizmi gelince kış uykusuna yatmalarının özeleştirisini getirmedikleri gibi... Tıpkı son iki yıl içinde sadece CHP konusunda değil, genel planda da izledikleri ilkesiz politikanın, ideolojik çalışma yerine dedikoduculuğu seçmenin getirdiği zararlara gözlerini kapadıkları gibi...

CHP konusunda izlemiş oldukları geçmişteki zikzakların ve önümüzdeki dönemde de izleyecekleri kaypak politikanın farkında olanlar ise birtakım demagoji ve zorlamalarla, davranışlarına kılıf geçirmeğe çalışırken gelecekteki yuvarlak politikaya da yuvarlak sözlerle ışık tuttular. Yürüyüş Dergisi'nin yazdığına göre, bir Ankara delegesi «konuşmasında sosyalistlerin seçimleri nasıl değerlendirdiklerini dile getirdi. Bu noktayı vurgulayarak TİP'in 1975 seçimlerinde «CHP'ye Evet değil, MC'ye Hayır dediğini hatırlattı.» (S. 100, sf. 16)

Buradaki demagoji ve yuvarlak, şekilsiz politika, gerçekte tek bir delegenin değil, tüm TİP'in CHP karşısındaki politikasının en veciz ifadesidir. Bu söz belki nereye istenirse oraya çekilebilir. Ama TİP'in CHP kuyrukçuluğunu örtbas etmeğe yetmez. İşte bu sözlerin simgelediği, nitekim Yürüyüş'ün de pek beğenerek aktardığı yuvarlak politika TİP'e içinde bulunduğumuz ve gelecek dönemde de hayli esneklik —zikzak— olanağı taşımaktadır... Çünkü TİP önce büyük sansasyonlarla gidip CHP ile görüşmüş red cevabı alınca da gazeteye bir basın bülteni uçurarak teşkilata gönderilen genelgede «partinin 50 ilde seçime girebileceğinin, bu sayının daha da artabileceğinin belirtildiğini» açıklamıştır. (Cumhuriyet, 26.3.1977) Böylece şantaj ve blöf politikasının nereye ka-

dar gidebileceğini, çok değil, yakında hep birlikte göreceğiz. Bir başka deyimle, TİP'in 50 ilde seçimlere girip girmeyeceği, girdiği takdirde «MC ye Hayır» politikasının nerede kalacağı ortaya çıkacaktır.

İŞÇİ HAREKETİ İÇİNDE AYRILIKÇILIĞIN ADI : «BOŞLUĞU DOLDURMA»

İşçi hareketinin birliği, DİSK, gibi konularda TİP'in güttüğü politika açısından Kongre'de yeni birşey yoktu. Sadece, DİSK'in yerine «işçi sınıfı bu boşluğu dolduracaktır» gibi son çare olarak yeni bir sendikal konfederasyonun kurulmasının TİP açısından kaçınılmaz olabileceğinin sinyali, B. Boran'ın açış konuşmasında verildi. Nihat Sargın'ın sonraki tavzihine rağmen, Yürüyüş Dergisi'nin sözkonusu sayısında böylece bir zamanlar TİP'in tekzip ettiği SİSK «dedikodularının» pek de öyle dedikodu olmadığı anlaşıldı.

Bilindiği gibi açış konuşmasında Boran, DİSK'in tutumunun sendikal harekette boşluk yarattığını, bu boşluğun giderilmesi için çaba gösterileceğini söylemiş, bu çabalar bir sonuç vermezse «işçi sınıfının bu boşluğu dolduracağını» ifade etmişti. (Cumhuriyet, 27.2.1977)

TİP'in birkaç bin kişilik bir «sendikal tekke» açarak, zaten bölünmüş olan işçi hareketini büsbütün bölmekten perva duymama provokasyonuna dek varacağı anlaşılıyor. MSP nasıl ki kalkıp kendi tekkesini (Hak-İş'i) kurmuşsa, TİP'de ne yazık ki sosyalizm iddiaları altında, uzun vadede böyle bir küçük tekke açmaktan çekinmeyeceğini ve DİSK'deki birtakım işçilere yanlış hedefler göstermeğe çalışacağını, onların küçük bir bölümünü de olsa bu yanlış tutumla oyalamağa çalışacağını üstü kapalı biçimde de olsa ifade etmiştir.

Genel sekreter Sargın'ın «tavzih» konuşması ise, kendi dergisi Yürüyüş'de hiç de öyle tavzih şeklinde verilmemiştir: «Genel sekreterin üzerinde durduğu bir başka konu da DİSK'in, DİSK olmaktan tüm çıkması durumunda ortaya çıkan boşluğun işçi sınıfının mücadelesinin sağlıklı, sağlam özü tarafından doldurulmasına ilişkindi. Parti düşmanı unsurlarca çarpıtılmak istenen bu konunun nesnel bir durum olarak ele alınması gerektiğini hatırlattı Sargın...» (sf. 16)

Görüldüğü gibi, alışalgelmiş TİP yuvarlaklığı içinde söylenen bu sözler bellidir. Ve bu sözler bir tavzih değil, tekrardır. «DİSK'in DİSK olmaktan **tüm** çıkması» ne demektir? TİP penceresinden bakılırsa, TİP, DİSK yönetimine gelemezse, DİSK, DİSK olmaktan çıkar. «Parti düşmanı» («TİP dışı sosyalistler» demek istiyor) unsurların «çarpıttıkları» bu konu **nesnel** bir durum olarak alınmalıdır. Sargın'ın söylediği şudur: TİP, DİSK yönetimine gelmekten umudu keserse, bu «boşluğun doldurulması» nesnel bir durumdur.

TİP'in yeni bir sendikal merkez (bir TİP tekkesi) kurabilecek gücü olduğu kanısında değiliz. Bu cüreti kendisinde bulsa bile, bu tekkenin hiçbir gelişme şansı olmadığını, sönüp gideceğini kendisi de görecektir. Bu nedenle, sözkonusu bölücü tutum, «ateş olsa cürmü kadar yer yakar». Fakat burada asıl gösterilmesi gereken şey, TİP'in kendi grupsal çıkarları adına işçi sınıfı hareketini bölmek için perva duymayacak grupçu mantığıdır.

Çünkü madem ki, DİSK tabanının ve işçi sınıfının sola kaydığı söyleniyor, mâdem ki TİP, kendisini işçi sınıfı partisi olarak görüp iktidara yürdüğünü iddia ediyor, şu halde DİSK'i terketmekten daha saçma birşey olamaz. DİSK yöneticileri TİP'lilere özel tecrit politikaları uygulasalar bile, tabana sahip olan, taban tarafından desteklenen sosyalist sendikacılara hiçbir şey yapamaz, yapsa bile bu geçici olur. Aynı taban tekrar aynı kişileri getirir. Fakat TİP'li sendikacıların çoğu, tabandan kopuk oldukları için DİSK yönetiminden gelen özel politika konusunda sendikalardaki konumlarını yitirmişlerdir. Taban tarafından desteklenen sosyalist sendikacıları ise DİSK yöneticileri tecrit edememişlerdir. TİP'in «yeni bir konfederasyon kurma» emelleri, bizzat kendi «büyük iddialarının» gene kendi dillerinden tekzibi ve işçi sınıfı içindeki «varlık»larının itirafıdır. Bir başka deyimle, sendikal hareketin birliğinin DİSK etrafında sağlanacağı, bu nedenle hiçbir başka alternatifi uzun vadede bile düşünmeden DİSK'in güçlenmesine, aynı zamanda nitel olarak gelişmesine, devrimcileşmesine çalışmak temel politika olmalıdır. Bu politikayı göze alamayan TİP, gerçekte kendi aczini ve kendine güvensizliği dile getirmektedir.

TİP kendi güçsüzlüğüyle, DİSK dışında kayda değer bir merkez yaratamayacağını, birkaç bin kişiden fazla işçiyi bu yeni muhayyel konfederasyona götüremeyeceğini, götürse bile bunların bir süre sonra yeniden DİSK'e döneceğini bilir. Buna rağmen, yeni sendika sinyalleri vermekle hangi amacı güder? Kendisinin güçlü olduğu izlenimini yaymak... ve tıpkı son olarak 50 ilde seçimlere girebileceğini açıklayarak CHP'ye karşı denediği «blöf yoluyla şantaj yapmak...»

Bu tutumların da işçi sınıfı tavrıyla bağdaşır yanı yoktur.

Bütün bu tesbitlerden sonra, «TİP'in bilim dışı politikasının, ilkesizliğinin ve ideolojik şekilsizliğinin derinleşmesinden» memnun olduğumuz ve «nasıl olsa bilimsel sosyalizmin dışına gideceklerdi, bu bir an önce netleşsin» diye bir anlayış taşıdığımız sanılmamalıdır. TİP'in işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizminden biraz daha uzaklaşmasından ve

bir süre daha bazı kadroları, bazı ileri sempatizan halkalarını oyalar duruma gelmesinden memnunluk duymak, sosyalist hareketin çıkarlarını düşünmeyen, rekabetçilik içinde olan, ve başka sosyalist çizgilerin yanlışlarının derinleşerek, kendisinin tek bilimsel sosyalist ve enternasyonalist örgüt olduğunun anlaşılmasını isteyen ve bu sürecin hızlanmasını dileyen grupçu, ayrılıkçı bir anlayışı yansıtır. Böyle bir tutum ise grupsal çıkarları, sosyalist hareketin çıkarlarının üzerine çıkarmak demektir.

——— 4 Mart 1977 ———

• Avukatlar bugün duruşmalara girmediler. Barolar Birliğinin «Yürütme Organının idari yargı kararlarını uygulamamasını kınama eylemi» başarıyla uygulandı.

• TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu; para ayarlamasıyla, katsayı ile verilenin geri alındığını belirterek, 14. ve 13. derecelerin kaldırılması, asgari geçim indiriminin 5.000 TL. olarak saptanması, her öğretmene net 1500 TL. yan ödeme verilmesi için mücadele edeceklerini açıkladı.

bir YORUM

KATSAYI SORUNU

Memur maaşları katsayısının 12'ye çıkarılması memurların maddî çıkarları açısından, fiilen, hiç bir şey ifade etmemektedir. Çünkü hayat pahalılığının artış oranı hâlen yüzde otuzu aşmıştır. Bu durumda memurların bir cebine giren «daha çok» para hemen öbür ceplerinden çıkmaktadır.

Kaldı ki, katsayı kaça çıkarsa çıksın, aradaki fark kapanmayacaktır. Çünkü memurun cebine giren paranın yarattığı ek satınalma gücü fiyatların üstelik daha da büyük bir hızla yeniden artmasına neden olmaktadır. Televizyon ve sair yollardan sürekli körüklenen tüketim alışkanlığı ve hevesi memur kitlesini birtakım dayanıksız ve yarı-dayanıklı tüketim mallarının sürekli alıcısı durumuna sokmuştur. Bu malların çok büyük bir kısmını üretenler büyük tekellerdir. Bu tekeller ürettikleri malların fiyatlarını diledikleri gibi arttırabilmektedirler. Bu yüzden memur kesiminin eline geçen ek gelire sonunda yine tekeller tarafından el konulmaktadır. Bu arada ev kiralarında ve yiyecek fiyatlarında sürekli enf-

lasyonun yol açtığı yüksek artışlar memur ailelerinin bütçe açığını durmadan büyütmektedir.

Bu bakımdan memur maaşları katsayısındaki yeni artış aslında memurların değil, büyük sermaye ve mülk sahipleri ile birtakım aracıların çıkarına olmuştur. Hem zaten katsayı artışı memur kesimi içinde yoksul ve dar gelirlilerden çok, yüksek maaşlı bir avuç imtiyazlı memurun gelirini arttırmıştır. Dolayısıyla satınalma gücü artanlar ve ek harcamalarıyla enflasyonun büsbütün hızlanmasına neden olanlar aslında onlardır. Enflasyonun büsbütün azalması ise tüm yoksul ve dar gelirli (katsayıdaki artışla aylığına 100-150 TL zam anca gelen) memurları ezmektedir. Bu nedenle, katsayının artması yoksulların **daha çok** ve amansızca sömürülmesine araç olmuştur.

Mecliste CHP ve DP ile MC ortağı MSP'nin birleşerek katsayının artması yolunda oy kullanmaları, bu partilerin seçim yılında sözümona memurlardan yana olduklarını ispat için, yani propaganda için ellerine geçen bir fırsatı değerlendirmek istemelerinden ileri gelmiştir. Başka hiç birşeyden değil.

Bununla birlikte bütün bunlar, katsayının 12'ye çıkarılmasına Mecliste katılmayan Adalet Partisinin hiç de haklı olduğunu gösteremez. Enflasyonun gerçek nedeni memur ya da işçi ve köylü gelirlerinin beş parmak artması değildir. Asıl neden, kapitalist ekonominin anarşik işleyişi ve tekellerin hâkimiyetidir —özellikle Türkiye'deki gibi geri kalmış kapitalist gelişme koşullarında...

Hızla artan hayat pahalılığı karşısında beli bükülenlerin gelirinde en ufak bir artışın dahi onların daha da çok sömürülmesine yol açması, içinde yaşadığımız düzenin (AP'nin baş savunucusu olduğu düzenin) ne menem bir düzen olduğunu bir kere daha gösteriyor.

5 Mart 1977

● İstanbul Ticaret Odası Başkanı, ekonomik ve siyasal istikrar için erken seçim istedi. Yönetim Kurulu Başkanı Celâl Umur da, son kur ayarlamasının doz ve zamanının yanlış saptandığını söyledi ve ağır sanayi yatırımlarının devlet eliyle yapılmasına karşı çıktı.

● Gaziantep Çimento fabrikasındaki 529 işçi, işverenin toplu iş sözleşmesinin maddelerini uygulamaması üzerine 8 saat direnişe geçtiler.

6 Mart 1977

● Ziraat Mühendisleri Odası faşist komandolarca işgal altında tutuluyor. Z.M.O. Y. Kurulu binaya giremediği için TMMOB'ye taşındı.

● Şiddetli deprem, Romanya'da can kaybına yol açtı.

● İspanya'da işçilere grev hakkı tanındı.

7 Mart 1977

- Komandolar, Borçka'da bir öğretmeni öldürdü.
- CHP'li Nurettin Yılmaz, Güneydoğu sınır bölgesinde sıkıyönetim uygulandığını, halkın özgürlüklerinin kısıtlandığını söyledi.
- Rodezya'da ABD'li paralı askerlerin hizmet gördüğü açıklandı.
- Enver Sedat, Piyer Gameyel ve Sultan Kabus'un CIA'dan rüşvet aldığı açıklandı.

8 Mart 1977

- CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ile TİP Genel Başkanı Behice Boran bir görüşme yaptılar.
- Dün toplanan 6. Çalışma Meclisinde, Çalışma Bakanı Şevket Kazan «ücret artışlarının astronomik gelişmeler gösterdiğini» öne sürerek, «sorumsuz taleplere dur demek, Anayasal bir görevdir.» dedi.
- 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü dünyada ve Türkiye'de 16 ilde kutlandı.

bir YORUM

Hayatın Her Alanında Kadın-Erkek Eşitliğini Sağlayan Yegane Sistem: SOSYALİZM

İ L K E

Toplumun ezilen cinsi olan kadın, ilkel komünal toplumun bitiminden sosyalizme kadar, bütün bu tarihsel süreç boyunca her zaman ezilen cins olarak kalmıştır. Her ne kadar bu süreç boyunca üretimin değişen karakteri ile birlikte kadının toplumsal konumu çeşitli değişikliklere uğramışsa da, kadın, genellikle bir «ev kölesi» olmaktan, ikinci dereceden insan olmaktan kurtulamamıştır.

Kapitalizmde de bu durum devam etmiştir. Kadın ve erkek aynı haklara sahip değildir. Kapitalizm, öncesine göre kadınlara daha fazla haklar tanımak zorunda kalmış, fakat bunların hiçbirisi kadınla erkeği aynı duruma kavuşturamamış, kadını kurtarmaya yetmemiştir. Kadın, dört duvar arasına hapsolmuş, ev kölesi olmaktan çıkamamış, getirilen tüm eşitlikler biçimsel olmaktan öteye gidememiştir.

Kapitalizm, kadın-erkek ayırımını bir kâr vesilesi yapmaktadır. Fab-

rikalarda, çeşitli sanayi işletmelerinde kadın işçiler çalıştırılarak daha az ücret ödenmekte, böylece daha fazla artı-değer elde edilmektedir. Kapitalizmin, kadın-erkek arasında sağladığı bir eşitlik varsa, o da, ikisinin de sömürülmesi, baskı ve zulüm altında tutulması eşitliğidir.

Kadının aynı erkek gibi sömürülmesi gerçeği, onu sömürü mekanizması ile karşı karşıya getirmekte, kadın kendini doğrudan sınıfsal mücadelenin içinde bulmaktadır. Bugün, işçi ve köylü kadının mücadelesi sadece «eşitlik sağlamak» mücadelesi değil, doğrudan doğruya sömürüden kurtulma, kapitalist sömürüye son verme mücadelesidir. Lenin, «kadınların kurtuluşu kesin olarak, işçilerin davasına yani sosyalizm mücadelesine ayrılmaz bir biçimde bağlıdır» diyordu.

Öte yandan, kadının iki kat ezilmesi, ikinci derecede insan durumunda kalması tesadüfi bir olay değil, üretim faaliyetinin doğal karakterinin bir sonucudur. Yani kadınların aşağılanması, horlanması ve baskı altında tutulması sosyo-ekonomik yapı ile doğrudan ilintilidir. Kadının toplumdaki statüsü, daima onun üretim içerisindeki yeri ve rolüne göre şekillenmiştir. İlkel komünal toplumda, erkekle aynı üretici fonksiyonlara sahip kadın, saygın bir konumda iken, iş bölümünün, özel mülkiyetin ve sınıfların ortaya çıkışına paralel olarak saygınlığını yitirmiş, ezilen cins durumuna düşmüştür.

İşte kadın-erkek eşitliğini sağlayacak tek şey, ekonomik ve sosyal eşitliğin sağlanması, «kanun önünde eşitlik» denen biçimsel eşitliğin aşılması, gerçek hayatta toplumsal faaliyette, ortak ve eşit katılımın yaratılmasıdır. Kadın, ortak üretici çalışmada yer almadıkça, toplumsal faaliyete üretici fonksiyonu ile katılmadıkça, ev işi sosyalleştirilmedikçe erkekle eşit duruma kavuşamaz, ikinci derecede insan olmaktan çıkamaz ve kurtuluşu sağlanamaz.

Kadının kurtuluşunun sosyalizmle sağlanacağı, soyut bir yakıştırma yahut boşuna bir iddia değil, tersine her geçen gün geniş yığınlar tarafından kavranan sınıfsal bir gerçekliktir. Yalnızca işçi sınıfının kapitalizme karşı zaferinin, işçi ve köylü kadınları kurtuluşa götüreceğini 1917 Büyük Ekim Devrimi göstermiştir. Sovyetler iktidarı erkek ve kadınlara tam eşit haklar tanımış, kadınları ikinci dereceye koyan, onların haklarını sınırlayan tüm kanunları ortadan kaldırmıştır. Lenin'in dediği gibi «hiç bir devlet, hiç bir kanun, kadınlar için Sovyet iktidarının başa geçtiği ilk ayda yaptığının yarısını bile yapamamıştır.» Fakat bunun yalnızca bir başlangıç olduğunu söyleyen Lenin, «evdeki işi nedeniyle kadın hâlâ zor durumdadır. Kadının tam kurtuluşunu gerçekleştirmek ve onu erkekle eşit yapmak için ev işinin sosyalleştirilmesi ve kadının da ortak üretici çalışmadaki yerini alması gereklidir. Ancak bundan sonra kadın, erkekle aynı durumda olacaktır,» diyordu.

Büyük Ekim Devriminin açtığı yolda Sovyet kadınlarının bugünkü durumu, tek başına bu dahi, sosyalist demokrasinin burjuva demokrasisine üstünlüğünü en çarpıcı bir şekilde vurgulayan bir göstergedir. Kadınlar toplumsal faaliyete aktif bir şekilde katılmakta, devlet yönetiminde her geçen gün artan ölçülerde rol almaktadırlar. 1974 seçimlerine göre, Sovyetler Birliğinde en yüksek yasama organı olan Yüce Sovyet'te 1517 üyeden 475, yani yaklaşık olarak % 31.3'ü kadındır. Her geçen yıl artmakta olan bu oran tüm dünyada en büyük orandır. En gelişmiş kapitalist ülkeler dahi bu oranın yarısına bile yetişememişlerdir.

Türkiye'yi göz önünde bulundurursak, sosyalizmin kadınların kurtuluşu için ne demek olduğunu, bunun nasıl bir öneme sahip olduğunu daha iyi anlarız. Türkiye'de parlamentoya sembolik olarak seçilenler dışında, kadın üyelerin sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır. Şüphesiz temel kıstas tek başına bu değildir ama bu, mevcut durumun bir sonucudur ve bu açıdan önemlidir.

Ancak ülkemizde gelişen sınıf mücadelesi ile birlikte kadınların örgütlenmesi ve mücadelesi yeni boyutlar kazanmaktadır. Kadınların kurtuluşunun ancak işçi sınıfının zaferi ile sağlanacağı gerçeği, onları işçi sınıfı hareketine daha etkin katılmakta, işçi ve emekçi kadınlar sınıfsal mücadelede sözüm ona «kadın hakları» için bir takım zerafet gösterileri ile arz-ı endam ettikleri toplantılar, artık eski «çarpıcılığını» yitirmiştir. Kadın haraketi burjuva çerçevesinin dar sınırlarını aşmış, faşist cinayetlere karşı miting ve yürüyüş gibi kitle eylemleriyle cevap verecek seviyeye gelmiştir. Demokratik kitle hareketlerine kadınların kitlesel katılımı, 26 şubat'ta İstanbul'da yapılan EVLAT ACISINA SON YÜRÜYÜŞÜ, en açık kanıtlarıdır.

9 Mart 1977

- Pakistan'da yapılan seçimleri, oyların üçte ikisini alan, Başbakan Zülfikar Ali Butto'nun Halk Partisi kazandı.

10 Mart 1977

- Pakistan'da muhalefet seçimlere hile karıştırıldığını ileri sürerek, Ulusal Meclisi boykot edeceğini açıkladı. Muhalefet lideri Asgar Han, Butto'yu faşistlik ve diktatörlükle suçladı, ve eyalet seçimlerinin boykot edilmesini istedi.
- Cumhuriyet Başsavcılığı MHP hakkında Siyasi Partiler Kanununa aykırı eylemlerde bulunduğu gerekçesi ile soruşturma açtı.
- TSİP seçimlere gireceğini açıkladı.
- Nizam Partisi Konya İl Teşkilatı kuruldu.

11 Mart 1977

- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu, 1'e karşı 26 oyla, Şili'de insan haklarının ayaklar altında çiğnendiği ve bu durumun kınanması gerektiği yolunda bir karar aldı. Dışişleri Bakanlığının yalanlamasına rağmen, karşıoyu Türkiye'nin verdiği söyleniyor.

12 Mart 1977

- Kıdem tazminatları fonu konusunda Çalışma Bakanlığı, işverenler ve Türk-İş anlaştı. DİSK'in karşı çıktığı fon, işçilerin toplu halde işten atılmasını kolaylaştırıyor.
- 14 Demokratik kuruluş, 12 Mart'ın yıldönümü nedeniyle düzenledikleri ortak basın toplantısında egemen güçlerin Türkiye'de açık faşist diktatörlüğün peşinde olduğunu belirtmişlerdir.
- Milli Eğitim Bakanının Edirne'ye gelişi sırasında olay çıkaran komandolar bir şoförü öldürdüler. Olaylar sırasında 5 kişi yaralandı, birçok bina tahrip oldu.
- Kuveyt'te yayınlanan «El Anba» gazetesi Suudi Arabistan, İran, Irak, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar'ın Ocak 1977 öncesi petrol fiyatlarına % 3 oranında ek bir zam yaptıklarını bildirdi.
- Lefkoşe'de toplantısını sürdüren Dünya Sendikalar konferansında Kıbrıs halkının savaşımının desteklendiği belirtilerek, adada gerçek çözümün Birleşmiş Milletlerin, Kıbrıs'taki tüm yabancı kuvvetlerin çekilmelerini öngören kararının uygulanması ile sağlanabileceği belirtildi.

bir YORUM

İşçi Sınıfı "Fasizme Geçit Yok" Diyor.

İkibuçuk yıl süren 12 Mart faşist diktatörlüğünün ilan edilişinden bu yana altı yıl geçti. İktidara geldiğinden beri MC'nin her baskı ve zulüm girişimi, ve bunun süreklilik kazanması hemen 12 Mart dönemini akla getiriyor, faşizan tırmanışın nereye kadar varacağı günümüzün sorusu haline geliyor.

İçinde bulunduğumuz aşama mevcut siyasi iktidarın bir dağılma süreci içinde olduğu, yaklaşan seçimler nedeniyle egemen sınıfların devrimci-demokratik hareket için yeni «hesap»larını seçimlerden sonraya bırakmıştır.

12 Mart'ı anımsatan, demokratik ve sosyalist hareketin bugün uğradığı baskı ve yıldırı kampanyası, estirilen terör havası, bizi bu konuda

her zaman olduğu gibi yine temkinli olmaya, faşizme geçit vermeme görevlerimizin bihakkın yerine getirilmesine sevketmelidir.

Azgın bir sömürü cenderesi altında bulunan ülkemiz emekçi sınıfları, tekelci sermayenin tüm oyunlarına karşı uyanık olmak zorundadır. Tekelci çevrelerin şimdilik küçük de olsa bir bölümünün, 12 Mart tipi uygulamalardan medet umduğu, gelişen olayları bu yönde etkilemeye çalıştığı gözlerden kaçmamaktadır. İşçi sınıfının siyasi hareketinin önemsenmeyecek düzeyde olduğu her ülkede, faşizm tehlikesi her zaman kitlelerin üzerinde sallanıp duracak, egemen sınıfların hatırda tuttukları bir çözüm olarak bir köşede bulunacaktır. 1977'lerde sınıf mücadelesi, emekçi kitleler açısından 12 Mart öncesinden farklı olarak hem örgütlülük seviyesi yüksek, hem de deneyli kesimlerin yer aldığı bir platformda sürmektedir. İşçi sınıfımızın, giderek politikleşme süreci hızlanmakta, siyaset sahnesinde etkileyici bir yer almak için egemen sınıfları zorlamaktadır. Yeni 12 Mart tehlikelerine karşı, işçi sınıfı sosyalistlerinin görevi, tüm demokratik güçlerin birlikteliğinin sağlanmasında üstüne düşen çabayı gösterip, işçi sınıfının da güçler dengesi içinde ağırlıklı olarak sesini duyurabilecek düzeye gelmesidir.

13 Mart 1977

- Eskişehir TÖB-DER şubesi ile Adıyaman TİP İlçe Merkezi faşist komandoların saldırısına uğradı.
- Dünya Bankası, Türkiye'nin kalkınmanın «kritik noktasına» geldiğini açıkladı.
- Pakistan'da seçimleri protesto için yapılan grev üç şehirde hayatı felce uğrattı.
- İspanya hükümeti, halen cezaevinde bulunan 200 kadar siyasal tutuklu için geniş kapsamlı bir af çıkardı.

14 Mart 1977

- Ankara Kapalı Cezaevinden 5 siyasi mahkum firar etti.
- İstanbul TV'sinde 14 işçi işten çıkarıldı.
- Ecevit TV'de konuştu: «Önemli olan demokrasiyi 7-8 ay daha kazaya uğratmamak.»
- TPAO raporunda petrol ve akaryakıt stoklarının «çok kritik düzeyde» olduğu belirtildi.

15 Mart 1977

- TRT'de çalışanlar, KARATAŞ'ı uyarması için 516 imzalı bir dilekçeyle Korutürk'e başvurdular.
- Kamyon ve gemi motoru yapmak için İsveç Firması Volvo ile yapılan anlaşmaya göre, Türkiye Volvo'ya bir yıl içinde 4 milyon kron ödeyecek .
- Fransa'da yapılan yerel seçimlerin ilk turunda oyların % 52'sini sosyalist-komünist güçbirliği aldı.

16 Mart 1977

● Gaziantep'de CHP Gençlik Kolu yöneticisi Enver Kurt, faşisterlin açtığı yaylım ateşi ile öldürüldü.
● Demirel «Asayişin sağlanması için yeni kanunlar çıkarılmalıdır» dedi.
● Nejat Eczacıbaşı «bütün yabancı ilâç firmaları Türkiye'den kaçıyor» dedi. DEVA Holding, FARMA İtalıa ile Carlo Erba firmalarını satın aldı. Sabancı Holding, Birleşik Alman ilaç fabrikasına ve ROCHE'a talip.

● AET'nın şubat ayında Türk Hükümetine bir muhtıra vererek, artan pamuk ipliği ihracatına karşı tedbir almasını istemesinden sonra, pamuk ipliğinde vergi iadesi % 25 den % 10'a indirildi.
● Türk - Sovyet Görüşmeleri sona erdi. İki Hükümet arasında yapılan anlaşmalar iktisat, bilim, teknik ve hava korsanlığının önlenmesi alanlarında işbirliğini öngörmekte.

17 Mart 1977

● Dünya Bankası, Devlet Yatırım Bankasına 70 milyon dolar kredi verdi.
● ODTÜ öğretim üyeleri «Rektörün yasa dışı emirlerine uymayacağız» dedi.
● Hindistan'da bugün 320 milyon seçmen sandık başına gidiyor.

18 Mart 1977

● Erbakan koalisyon liderleri toplantısına katılmadı.

● İşadamları seçimler ile ilgili olarak Demirel ile görüştüler. Demirel «sizden sadece yatırım istiyorum, başarınız benim felsefemin ispatıdır.» dedi.

● Televizyon, buzdolabı ve çamaşır makinesine yeni zam yapıldı.
● Uluslararası Af örgütü, Şili'de 11 Eylül 1973'de gerçekleştirilen askeri darbeden bu yana 1500 siyasal tutuklunun ortadan kaybolduğunu açıkladı.
● Ecevit TBP ve TİP'e cevap verdi.

bir BELGE

TİMİSİ'YE GÖNDERİLEN MEKTUP

«Partilerimizin özgürlükçü demokrasiye bağlılığı ve ekonomik toplumsal görüşlerimizin, bazı ayrıntılarda değişiklikler gösterse bile, ana çizgileri bakımından benzerliği gözönünde tutulursa, iki partinin güçlerini birleştirmelerinde büyük yarar olduğu görülür.

Gerekli olan, güçlerimizi birleştirmenin en sağlıklı biçimi üzerinde anlaşabilmektir.

Biz, yasal olanakların zorlanması olarak yorumlanabilecek türden bir

seçim işbirliğinin doğru ve inandırıcı olmayacağı düşüncesindeyiz. Üstelik bunun, kendi partilerimiz dışında, Türk demokrasisi açısından bazı olumsuz gelişmelere yolaçabileceği kaygısını duyuyoruz.

Bu nedenlerle, partilerimiz arasında en doğru, en geçerli ve sağlıklı güçbirliğinin birleşmek olduğu kanısındayız.

Cumhuriyet Halk Partisine partinizin öz güçleriyle katılması biçiminde gerçekleşebilecek böyle bir birleşmeye parti yönetiminizin ilke olarak uygun bulma olanağı varsa, bunun yöntemini ve ayrıntılarını görüşmeye hazırız. Birleşmenin yapay bir ayrılığı sona erdireceğine, demokrasimizi pekiştireceğine, ulusal birliğimizde önemli bir etken olan lâiklik ilkesine daha çok gerçeklik kazandıracağına inanıyoruz.»

BORAN'A GÖNDERİLEN MEKTUP

«7 Mart günü yapmış olduğumuz görüşmenin de ışığında çağrınız ve düşünceleriniz Genel Yönetim Kurulumuzda değerlendirilmiştir.

Temelde veya amaçta ayrılan kuruluşların demokratik hukuk devleti kurallarında birleşmeleri, çoğulcu demokrasinin gereğidir.

Demokrasiye yönelen tehlikeleri göğüsleyebilmek ve etkisizleştirebilmek için gereken dayanışma, kurallara uyan kuruluşlar arasında kendiliğinden oluşmaktadır.

Demokratik kuruluşlardan herbirinin, böyle bir dayanışma içinde, demokrasiyi koruma ve demokratik özgürlükleri genişletme uğraşına kendi özelliklerini koruyarak katkıda bulunması, öyle inanıyorum ki çoğulcu demokrasinin doğasına en uygun düşen yaklaşımdır. Halkı cephelere bölerek sömürü düzenini sürdürme ve demokrasiyi işlemez duruma getirme çabası ancak öyle bir yaklaşımla etkisiz bırakılabilir.

Nitekim ülkemizde demokratik kuruluşların bu yaklaşımı izlemeleri, demokrasiyi çökertmek isteyenlerin cephe girişimini iki yıla kalmadan başarısızlığa uğratmakta önemli bir etken olmuştur.

Ekonomik ve toplumsal düşünce sistemleri aynı kuruluşların demokrasi kurallarında ve demokrasiyi yaşatma uğraşında birleşebilmeleri, demokrasiye karşı kurulan cepheyi yakında temelinden yıkmağa da yetecektir. Yaklaşan seçimlerin bunu kanıtlayabileceğine inanıyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi bu seçimlerle iktidara geldiğinde, demokrasinin yasal ve kurumsal eksikliklerini giderecek ve demokratik düşünce, anlatım ve örgütlenme özgürlükleri önündeki sınırlamaları sona erdirecektir.

Bunu gerçekleştirmemizi önlemeğe kalkışabilecek bazı çıkar çevrelerinin demokratik sol doğrultudaki Cumhuriyet Halk Partisi üzerinde hiçbir etkinliği yoktur, iktidarda da olmayacaktır.

Cumhuriyet Halk Partisinin Türk demokrasisi için üstlendiği tarihsel görevi yerine getirebilecek duruma erişmesine bütün demokratik güçlerin yardımcı olacaklarını umuyorum. Önümüzdeki seçimler bu bakımdan bir dönüm noktasıdır. Bu seçimlerin sağladığı olanak gereğince değerlendirilirse, demokrasimize daha çok yaygınlık, derinlik ve gerçeklik kazandırma yolunda Türk toplumu ileri bir aşamaya ulaşacaktır.

Demokrasiye yöneltilen tehlikeleri sorumluluk bilinciyle ve demokrasi kuralları içinde göğüsleyen çalışmalarında Türkiye İşçi Partisine başarılar dilerim.»

19 Mart 1977

- Türkiye, ırk ayırımı konusunda Birleşmiş Milletlerdeki oylamada çekimser kaldı.
- MİT'in Batı Alman istihbaratıyla işbirliği yaptığı öne sürüldü.
- Uşak ve Serik'te olaylar...

20 Mart 1977

- CUMHURİYET Gazetesi saldırıya uğradı.
- Kongo Başkanı öldürüldü.

21 Mart 1977

- TBP, CHP'nin teklifini reddetti.
- Hindistan Seçimlerinde Gandi ve Partisi iktidardan düştü. Hindistan Komünist Partisinin de oylarında bir miktar düşüş görülüyor.
- Pakistan'da seçimlerden sonra ortaya çıkan bunalım devam ediyor.
- Uluslararası sömürgeciliği tasifye günü Türkiye'de kutlanıyor.

22 Mart 1977

- TRT'de seçim öncesi kıyımlar hızlandı
- Ankara Belediyesinin bütçesini kısan Valiye cevap veren Dalokay, «Biz bütçemizi meğer mezbahaya göndermişiz» dedi.
- Dış kaynakların Türkiye'ye krediyi kesmekte olduğu bildiriliyor.
- Fransa'daki yerel seçimlerde sol blok, oylarin % 51,5'ini topladı.

23 Mart 1977

- Çorum'da faşistler bir kız öğrenciyi öldürdüler
- Cumhuriyet Gazetesine yapılan saldırının tepkileri sürüyor.
- DİSK, Kıbrıs Genel-İş'in Kongresine katılıyor.
- Kapatıldığı açıklanan Sinop Radar Üssünde, hâlâ Amerikalıların bulunduğu bildiriliyor.
- Milli Güvenlik Kurulu'nun toplanacağı bugünlerde, banka soygunları artıyor.

24 Mart 1977

- CHP, erken seçime «evet» dedi.
- İşverenlerin DİSK'e bağlı işçiler için 'kara liste' yayınlamayı sürdürmelerine tepkiler genişliyor.
- Mecliste Mobilya Komisyonunun görev süresi uzatıldı.
- Malatya'da öğrenci velileri ile polis çatıştı.

25 Mart 1977

- Enerji sıkıntısının ekonomiyi felce uğrattığı açıklandı.
- Akbank sermayesini 600 milyon liraya çıkardı.
- Fidel Castro ve Podgorni'nin Afrika ziyareti devam ediyor.
- DİSK ve TÖB-DER, MC'nin niyetleri konusunda halkımızı uyardı.

bir BELGE

TÜRK OTOMOTİV ENDÜSTRİLERİ A.Ş. (TOE) ORTAKLAR GENEL KURUL TOPLANTISI YAPILDI

Türk Otomotiv Endüstrileri A.Ş. Ortaklar Genel Kurul Toplantısı İstanbul'da Bulunan Şirket Merkezinde Yapılmıştır.

Ordu Yardımlaşma Kurumu Yönetim Kurulu Başkanı Nazmi Yavuzalp, Genel Kurul'a gönderdiği mesajda, Şirketin 1976 faaliyet yılı sonu itibariyle ulaştığı başarıdan dolayı tüm Şirket personeline teşekkür etmiş, 1977 yılında da aynı başarının devamını dilemiştir.

Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Aysan'ın başkanlığında yapılan Genel Kurul toplantısında, 250 milyon TL.'sı tutarında yatırımı öngören TOE Gelişme Projesinin ve 1977-1981 dönemini kapsayan beş yıllık yatırım ve üretim plânının 1976 yılı bölümünde kaydedilen aşamalar takdirle saptanmıştır.

Halen tamamen ödenmiş 150 milyon TL. Şirket sermayesinin, 300 milyon TL.'ye yükseltilmesi konusunda alınan kararın bir an önce gerçekleşmesinin temenni edildiği Genel Kurul toplantısında, 1976 yılında Şirketin ödediği vergiler toplamının 200 milyon TL.'sına ulaştığı ifade edilmiştir. Geçen yıl 850 milyon TL.'sı tutan toplam satışların, 1977 yılında 1 milyar 200 milyon TL.'sını aşacağı hususu memnuniyetle karşılanmıştır.

Genel Kurul toplantısında Şirket ortaklarından Makina Kimya Endüstri temsilcisi, Türk Otomotiv Endüstrileri A.Ş.'nin yurt ekonomisindeki büyük önemi ile Kurumun gücünün, karşılıklı işbirliği ve teknik ilişkileri daha yüksek düzeye ulaştıracağını ifade etmiştir.

Genel Kurul toplantısında söz alan Şirket Genel Müdürü Kenan

Onat, Türk Otomotiv Endüstrileri A.Ş.'nin ülke ekonomisindeki yapıcı ağırlığının korunması ve daha ileri aşamalara ulaştırılması hususunda gereken özen ve çabanın gösterildiğini söylemiş ve ortaklara teşekkür etmiştir.

———— 26 Mart 1977 ————

- TSİP, «önemli olan seçimlerin zamanı değil, MC'siz yapılmasıdır.»
- TİP, bağımsız olarak seçimlere gireceğini açıkladı.
- Erken seçim, MSP tarafından engellenmeye çalışılıyor.

1977 Başlarında Sınıf Mücadelesinin Perspektifleri–2

B) SOSYALİST VE DEMOKRATİK HAREKETİN DURUMU

M. SÜREYYA ÖNGEN

Egemen sınıfların ve onların siyasal güçlerinin şu anda içinde bulundukları bunalımın çeşitli yönlerine geçen sayımızda değinen yazının devamı olan bu yazı, proletaryanın ve emekçi halkın sınıf mücadelesinin bugünkü somut durumunu bir başka deyimle, Türkiye'de genel demokratik ve sosyalist hareketin önündeki başlıca güncel sorunları özetlemektedir.

İLKE

Yazımızın birinci bölümünde, bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu bunalımın gerçekte dünya kapitalizminin genel bunalımından kaynaklandığı ve bu sisteme bağımlı orta gelişkinlik düzeyindeki Türkiye kapitalizminin yapısında bunalımın, Türkiye sınıf güçlerindeki denge değişimlerine bağlı olarak, derinleştiğini söylemiştik. Ve gene belirttiğimiz gibi, bugün Türkiye'nin bunalımı kapitalizmin bunalımıdır, bir başka deyimle bu kapitalist düzeni sürdürmek isteyen egemen sınıfların krizidir, **çözümsüzlüğüdür.** Ne var ki, egemen sınıfların çözümsüzlüğü esas olarak objektif nedenlere dayanırken, yani kalıcı iken, buna karşılık emekçi sınıfların çözümsüzlüğü daha çok örgütsüzlükten, bilinç düzeyinin gereğince gelişkin olmamasından, bir başka deyimle, **başlıca** sübjektif

etkenlerden belirlenen geçici bir çözümsüzlüktür. Egemen sınıflar, kendi krizlerini ve çözümsüzlüklerini belki de hafifletebilecek tedbir alabileceklerdir, ama, tarihsel planda bu çözümsüzlükten kurtulamayacaklar, günün birinde egemenliklerini yitireceklerdir; emekçi sınıflar ise hiç kuşkusuz bu mücadelenin nihayetinde zafere ulaşacaklardır.

Bununla birlikte, emekçi sınıfların içinde bulundukları bunalımın her iki ana boyutunu da bütünlük içinde görmemiz gerekiyor. Bunlardan birincisi, kapitalist düzeni sürdürmek isteyen emperyalizmin ve yerli sömürücü egemen sınıfların, halkımızı içine sokmuş bulunduğu, büyük sıkıntılar, yoksulluk, pahalılık, işsizlik ve kültürel geriliktir. Bu bunalımdan kurtulmanın esas yolu, gerek emekçi sınıflar açısından ve dolayısıyle gerekse bu sınıfların büyük çoğunluğu oluşturduğu Türkiye toplumunun çıkarları bakımından, kapitalist düzene son verip sosyalizme geçmektir. Emekçi sınıflar nihai kurtuluşlarına, hiç kuşkusuz, bu düzene son vermek üzere işçi sınıfı öncülüğündeki demokratik halk iktidarını kurarak sosyalizmi inşa etmeğe başlamakla ulaşacaklardır. Ama bilimin öngördüğü ve hepimizin de çok iyi bildiği bu gerçeği tekrarlamakla çözümün gelmeyeceği de ortadadır. İşte işçi sınıfının ve emekçi halkımızın, bugün içinde bulunduğu çözümsüzlük, bizce asıl bu noktada, yani **iktidar mücadelesi** sorununda düğümlenmektedir.

Türkiye'de sınıf mücadelesi kıyasıya devam ettiği ve güçlendiği halde, emekçi sınıfların bu mücadelesi daha çok ekonomik-demokratik mücadele platformunda somutlanmaktadır. Halk güçlerimizin öncüsü işçi sınıfının politik hareketi zayıf dağınık ve düşük örgütlenme düzeyinde bulunduğu için, politik mücadele arenasında, hem işçi sınıfı, hem de diğer halk güçleri, ikincil, üçüncül vb. tercihler yapmak durumunda bırakılmaktadır.

Çok açıkça bellidir ki, bugün kapitalist Türkiye'de sınıflar arasındaki ilişkileri belirleyen temel sosyal mücadele işçi sınıfı ile burjuvazi arasında geçmektedir. Ama işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki bu sosyal mücadele, henüz siyaset sahnesinde zayıftır. Ve bir toplumda sosyal mücadelede asıl belirleyici şey, politik mücadele olduğu için de, işçi sınıfımız politika arenasında belirleyici konuma —tayin edici mücadeleyi gerçekleştirmek durumuna— henüz ulaşmamıştır. Bugün kitleler, **siyaset platformunda,** başlıca AP ile CHP arasındaki mücadeleye tanık olmaktadır. Sosyal (toplumsal) kutuplaşma, işçi sınıfı ile burjuvazi arasında olduğu halde, işçi sınıfının politik örgütlenme düzeyinin yüksek olamaması, genel bilinçlenme derecesi bakımından da henüz geri bulunması nedeniyle politik mücadeledeki kutuplaşma AP ve CHP arasındadır. Bu ise, burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki objektif sınıf çelişkisinin ve mücadelesinin, —uzlaşmaz sınıf kutuplaşmasının— üst

yapı siyasal platformunda henüz bu düzeyde temsil edilmediğini göstermektedir.

Sözünü ettiğimiz gerçeklik, hiç kuşkusuz birtakım özgül koşulların yarattığı geçici bir vakıadır; ama genel sözlerle yetinip bu vakıanın geçiciliğini vurgulamakla, işçi sınıfımızın siyasal mücadelesine ve dolayısiyle sosyalist - demokratik mücadele birlikteliğine çözüm getiremeyeceğimiz de açıkça ortadadır. Bu nedenle, sözünü ettiğimiz olgu'nun geçiciliğini arttırmak, yani bu olgunun bir an önce ortadan kalkmasını sağlamak için sosyalistlere düşen görevlerin neler olduğunu yeniden ve yeniden tekrarlamamız gerekmektedir.

Türkiye'de gerek sosyalist hareket içindeki parti ve gruplara, gerekse sağ ve «sol»-revizyonist eğilimlere baktığımızda, hemen hemen istisnasız bütün bu devrimci, ilerici siyasal eğilimler, emekçi halk hareketinin, yükseldiğinden, işçi sınıfı mücadelesinin güçlendiğinden ya da en genel deyimiyle devrimci hareketin geliştiğinden sözetmektedirler. Bu hiç kuşkusuz **doğru** bir tesbittir. Ama işçi sınıfı ve emekçi halk hareketinin spotane başarılarına övgü düzmekle kalındığı, yani işçi sınıfı mücadelesinin etkin öncü politik güdümü olması gereken sosyalist hareketin zaaflarına parmak basılmadığı takdirde, ne yazık ki, sözkonusu övgüler, kendiliğinden gelme'liğin peşinde sürüklenmekten (kitlelere öncülük değil ardçılık ederek kitle kuyrukçuluğu yapmaktan) kimseyi kurtaramaz.

Bugün Türkiye solunda, kendisinin sosyalist, Marksist-Leninist ya da en genelinde devrimci olduğunu söyleyen pek çok siyasal eğilim vardır. Bu grupların birkaçı dışında, geri kalan hepsi, işçi sınıfı biliminden temel olarak sağ veya «sol»-sapmayı temsil etmektedirler; yani revizyonist eğilimlerdir. Bu somut bir tesbittir. Daha da önemlisi sözkonusu sosyalist veya revizyonist eğilimlerin büyük çoğunluğu kendilerini sosyalist hareketin ve Türkiye devriminin öncüsü olarak görmektedirler. Meseleye böylesine sübjektif bir açıdan bakınca da, Türkiye'de politik (sosyalist) hareketin zaaflarını görme, onlara çözüm arama görevi savsaklanmakta, ya da gereği gibi önemsenmemektedir. Türkiye solundaki siyasi eğilimler, sosyal mücadele sorunlarına kendi dar pencerelerinden baktıkları sürece, sosyalist ve demokratik hareketin en ivedi politik sorunlarına kapsamlıca eğilmek mümkün olmayacaktır.

Türkiye'de genel devrimci ve demokratik hareketin bugünkü en büyük zaafı hiç kuşkusuz o hareketin belirleyicisi durumundaki proletarya politik mücadelesinin taşıdığı zaaflarda düğümlenmektedir. Sağ veya «sol»-kanat revizyonizmini temsil eden siyasi eğilimlerin bu temel soruna eğilmemeleri, onların küçük burjuva ideolojileri gereğidir. Bu bakımdan, revizyonist çizgilerin proletarya politik hareketi konusunda-

ki vurdumduymazlıklarında şaşılacak bir yan yoktur. Zaten burada temel revizyonist çizgiler üzerinde durmak, ve onlardan bilimsel sosyalist misyonlar istemek bilimsizliğinde değiliz. Esas olarak işçi sınıfı bilimine ve proletarya enternasyonalizmine bağlı olan sosyalist siyasal hareketlerin bu konuda derece derece taşıdıkları kayıtsızlık bilimsel sosyalistlerin ve dolayısiyle proletarya politik hareketinin bugünkü en önemli sorunudur.

Ve bilimin açıkça gösterdiği, tarihteki dünya devrimci sosyal pratiğinin de defalarca kanıtladığı gibi, sosyalist siyasal hareketin sorunları, kitlelerin kendiliğinden mücadelesine, ekonomik-demokratik hareketlere övgüler düzülerek çözümlenemez.

Bu derginin sütunlarında yıllardır, Türkiye'de işçi sınıfı politik hareketi ile ekonomik mücadelesinin bütünleşmemiş olduğunu, sosyalist hareketle, ekonomik-demokratik hareketin kaynaşmamış bulunduğunu, bu nedenle politik hareketin çoğu kez kitlelerin kendiliğinden mücadelesinin peşine takılmak durumunda kaldığını belirttik.

Gene işçi sınıfının toplumdaki belirleyici sınıf mücadelesinin, politik alanda somutlanmasının henüz güçlü bir olgu niteliğini taşımaktan uzak olduğunu da vurguladık.

Örneğin, yaklaşan genel seçimlerle ilgili olarak sosyalistlerin içinde bulundukları güçlük bu kanımızın yeniden ve yeniden doğrulanmasından başka bir şey değildir.

Türkiye'de bilimsel sosyalist hareketin merkezinin kendilerinde somutlandığını söyleyen sosyalist çizgiler ya da daha da ileri giderek kendilerini «iktidara yürüyen sosyalist hareket» olarak tanıtanlar bazı önemli soruların cevaplarını açık ve seçik olarak düşünmek zorundadırlar. Çünkü bugün değilse yarın, yarın değilse öbürgün bu sorular sosyal pratik tarafından mutlaka herkese dayatılacaktır.

• Bugün Türkiye'de temel sosyal sınıf mücadelesi işçi sınıfı ile burjuvazi arasındadır. Bu gerçeklik, tüm sosyalistlerin kabul ettikleri objektif bir olgudur, (meseleye zaten böyle bakmayanlar ile işçi sınıfı sosyalistleri arasında köklü ayrılıklar var demektir). Eğer Türkiye'de temel (belirleyici) sınıf mücadelesi işçi sınıfı ile burjuvazi arasında geçiyorsa, bu ana sosyal mücadelenin politik arenadaki somutlanması nasıl durumdadır? Örneğin, bırakınız devrimci bir iktidara aday olmayı, bugün parlamentoda tek bir bilimsel sosyalist milletvekili dahi var mıdır?

• Eğer orta gelişkinlik düzeyindeki bir kapitalist ülke olan Türkiye'de işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki temel çelişki bu denli derinse ve sınıf mücadelesi giderek keskinleşmekte ise, niçin politik arenadaki temel kutuplaşma zahiri olarak CHP ile AP arasında somutlanmış durumdadır? İşçi sınıfı ile tekelci burjuvazi arasında sınıf mücadelesi

bu denli keskinleştiği halde, niçin tüm emekçi halk kesimleri hâlâ AP ya da CHP tercihlerinden birisini yapmak durumuyla karşı karşıyadırlar? Daha da kötüsü ileri işçi kitleleri niçin kendi partilerine değil, CHP'ye oy vermek zorunda bırakılmışlardır? İşçi sınıfı politik hareketi içinde gördüğümüz siyasi partilerin, bugün, bırakınız iktidara gelecek türden bir mücadeleyi yürütmeleri, 1977 genel seçimlerinde parlamentoya tek bir bilimsel sosyalist milletvekili sokmaları gibi son derece basit bir şeyi gerçekleştirmek, parlamento kürsüsünde, gerici ya da reformistlerin yanında bilimsel sosyalizmin —işçi sınıfının— bağımsız, gür sesini yükseltmek olanağı var mıdır? Şayet bu olanak yoksa bunun nedenleri nedir? Eğer ileri kitleler bile hâlen sosyal demokrasinin peşinde gitme durumunda kalmışlarsa bu onların mı kabahatidir?

Denilebilir ki, bugün birçok Avrupa ülkesinde de bilimsel sosyalistler pek güçlü değillerdir. Bu tesbit doğrudur, ama Türkiye'de sosyalist hareketin zaaflarına bahane olarak gösterilemez. Bugün birkısım Avrupa ülkesinde sınıf çelişkileri ve dolayısiyle sınıf mücadelesi Türkiye'deki gibi keskin değildir. Ama sınıf mücadelesinin en yumuşak olduğu ülkelerde bile işçi sınıfı mücadelesi siyasal arenada gücü ve ağırlığı oranında temsil edilmektedir.

Kaldı ki, Avrupa'da sınıf mücadelesinin şiddetli geçtiği kapitalist ülkelerde, örneğin Portekiz, İspanya, Fransa, İtalya ve Yunanistan'da işçi sınıfı politik hareketleri ve partileri, bu sınıf mücadelesini siyasal arenada olanca güçleriyle temsil etmekte ve politikaya ağırlık koymaktadırlar. Bu ülkelerde işçi sınıfının ekonomik mücadelesi, politik hareketin önünde gitmemekte, tersine ekonomik-demokratik mücadele politik önderlik ve güdüm altında gelişmektedir.

Sınıf mücadelesinin bu denli keskin olmadığı diğer Avrupa ülkelerinin hiç birinde de işçi sınıfı politik hareketi, sosyal demokrat takipçiliği durumunda değildir. Sözkonusu ülkelerde, işçi sınıfı politik hareketi güç oranları ne olursa olsun, politika arenasında bağımsız bir sosyal ve siyasal güç olarak varolmaktadırlar. Bütün bu partiler sosyal demokrasiye karşı politikalarında ilkeli tutum izlemekte, 1969 Toplantısı'nın öngördüğü şekilde, onlarla, «bugün ileri bir demokratik düzen için, yarın ise sosyalizm için» işbirliği yapmanın yollarını ve yöntemlerini aramaktadırlar. Sosyal demokratların böyle bir işbirliğine yanaşmadığı durumlarda ise işçi sınıfı politik hareketi kendi bağımsızlığından ödün verme tutumuna girmemektedir.

Denilebilir ki, o ülkelerin koşulları başka, bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar ise başkadır. Bu tesbit de doğrudur, ama biliyoruz ki, özgül koşullar hiçbir zaman evrensel prensiplerin üstüne çıkarıla-

maz. Bu evrensel prensiplerin en başında ise işçi sınıfı politik hareketinin bağımsızlığı gelir.

Gene denilebilir ki, parlamentoda bilimsel sosyalist temsilcilerin bulunmaması işçi sınıfı politik hareketinin gücünün bir göstergesi olarak alınamaz. Bu söz kuşkusuz ki, gerçeklik taşır. Ama, birçok sendikada ya da ağırlığı olan meslek örgütlerinde sosyalistler gerek yönetimde, gerekse diğer kademelerde etkin iseler, en önemlisi sınıf mücadelesi bu denli keskin bir seyir izliyorsa sosyalist gelişim bu denli büyük objektif bir potansiyel taşıyorsa, bu gelişimin ve potansiyelin politik arenada böylesine güçsüz kalması, MC karşısında demokrasiyi güçlendirmek için sosyal demokrasi tercihine zorlanması ve politik arenanın önemli bir bölümü olan, —kitlelerin politik cazibe merkezi olma niteliğini henüz koruyan— parlamentoda ve genel seçimlerde güçlüce temsil edilememesi nasıl izah edilebilir?

• Bugün sosyalistlerin parlamenter planda hiçbir varlıkları olmamasının yanısıra, bundan çok farklı olarak, demokratik kitle hareketlerinde, yani parlamento dışında, yığınsal ekonomik-demokratik örgütlerde ciddi bir ağırlığa sahiptirler. Ne var ki, bölünmüş durumdaki sosyalist güçler tek bir güçlü politik hareket halinde siyaset sahnesine çıkabilmişler ve kitlelerin gözünde iktidar alternatifi olabilmişler midir? Ekonomik - demokratik hareket içindeki bu etkinlik niçin siyasal planda yoktur? Kendisini «iktidara yürüyen sosyalist hareket» gibi görenlerden gayrı, hiçbir sosyalist bu soruya «vardır» diye cevap veremez.

«İşçi sınıfının almaşıksız öncüsü», «iktidara yürüyen sosyalist hareket» olduğunu öne sürenlerin bu iddiaları, 1965 seçimleri öncesindeki TİP'in «1969'de başa güreşeceğiz» sloganından daha inandırıcı değildir. Öte yandan, «işçi sınıfı politik hareketi bende somutlanır, hareket bölünmemiştir, benim dışımdakiler birer sapmadır» diyen ve Türkiye'deki bilimsel sosyalist hareketin somut durumunu, bölünmüş karakterini ve ilkeli, sağlam, kalıcı birlik sorununu düşünmeyen **her** eğilim, kendisinin sağcı MC ve sosyal demokrat CHP karşısında kitlelerin gözünde iktidar alternatifi olup olmadığını, ya da hiç değilse kitlelerin ona «yarının alternatifi» olarak bakıp bakmadığı sorusunu ciddi ciddi ve sübjektif davranmadan düşünmek zorundadır.

Yani, bugün güçlü bir merkezî sosyalist hareketi siyaset sahnesinde görmediği için, MC'ye karşı CHP'yi desteklemek zorunda bırakılan fakat bu tercihini «geçici» gören sosyalist eğilimli birkaç yüz bin ileri unsur, kendilerini gerçekte hangi sosyalist siyasi örgütün sempatizanı olarak görmektedirler? Bir başka deyimle, bu ileri emekçi unsurlar (sosyalizmin bugünkü bilinçli taban gücü) tek bir sosyalist siyasal kuruluşta ittifak etmişler midir? Yoksa sadece sosyalist kadrolar değil, aynı

zamanda sosyalizm sempatizanı kitleler de birkaç partinin çevresine bölünmüş müdürler? Herhangibir sosyalist siyasal çizgi, gelecekte bu sempatizanların tümünü ya da büyük çoğunluğunu kendi çevresinde toplamayı umabilir, bu normaldir. Hatta doğaldır. Fakat buradaki sorumuz, bugün için hangi sosyalist hareket, ileri kitlelerin gözünde sosyalizmin tek temsilcisi olarak kendisini kabul ettirdiğini iddia edebilir? Esasen böyle bir durum objektif bir olgu olarak varolsaydı, sosyalizme varmış ileri işçi, aydın, öğrenci veya yoksul köylü unsurları, tek bir sosyalist siyasal kuruluşu kendi öncü partileri olarak görmek noktasında ittifak halinde bulunsalardı, böyle bir parti (merkezi işçi sınıfı partisi) fiilen sosyalist güçleri kendi çevresinde toplamış olurdu, ve örneğin «demokrasi adına» kayıtsız şartsız, —ya da biraz direnerek, ama gene eninde sonunda— CHP'yi desteklemek (CHP'yi güçbirliğine zorlamak girişiminde bulunmağa bile gerek duymamak) veya böyle bir girişimde bulunup red cevabı almak durumunda kalınmazdı. Fakat sosyalizme sempati duyan ve sayıları yüzbinlere vardığı bilinen ileri kitleler, tek bir sosyalist siyasal hareketin merkezi etrafında toplanmış olmadığından (böyle bir merkezi otorite bulunmadığından) işçi sınıfının bağımsız politik güçlerinin siyaset arenasındaki durumları zayıftır.

Eğer sayıları daha şimdiden yüzbinlere ulaşmış sosyalist kitle tabanı, tümüyle ya da büyük çoğunluğuyla tek bir sosyalist merkezî otorite etrafında toplanmış olsaydı, hiç kuşkusuz işçi sınıfı politik hareketi ileri ve merkezî düzeyde, Türkiye politika arenasında temsil edilmiş olacak, gücünü, ağırlığını siyaset sahnesine koymuş bulunacaktı. Ama sosyalist hareketin, —kimi sosyalist çevreler kabul etmek istemeseler de— bölünmüş karakteri, tek bir merkezden yoksun olması, işçi sınıfının bağımsız sınıf güçlerini politika arenasında ve dolayısiyle burjuvaziye karşı proletarya politik mücadelesinde güçsüz ve zaaf içinde bırakmaktadır. (*)

(*) Bugün Türkiye'de işçi sınıfı sosyalistlerinin tek bir merkez etrafında toplanmamış bulunduklarını, hareketin bölünmüş durumunu ve dolayısiyle sosyalist sempatizan yığınların da birden fazla sosyalist merkezin izleyicisi olarak kümelenmiş olduğunu iddia eden doğru ve objektif tesbitleri, Troçkizmin bir zamanlar öne sürdüğü «Fraksiyonlara Özgürlük» sloganı ile nitelemek doğru değildir. Çünkü, birincisi, fraksiyon terimi Leninist literatürde, aynı parti içindeki gruplaşmaları ifade eder ve işçi sınıf partisi prensiplerine aykırıdır. O partiye zaafa uğratmak demektir. Troçki'nin önerdiği, Avrupa Komünist Partileri içinde Troçkist fraksiyonlara özgürlük tanınmasıydı... İkincisi ve en önemlisi, Troçkistler, işçi sınıfı partileri içinde ayrılıkçılık çıkarmak bu partilerin bölünmelerini sağlamak için bu sloganı atıyorlardı. Oysa bugün Türkiye'de bilimsel sosyalist hareketin bölünmüş ve bilimsel sosyalist kadroların ayrı partilerde toplanmış olduğunu söyleyen görüş,

Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu durum sübjektif bir faktördür ve geçicidir. Ama bu durumun, ortadan kaldırılması için bütün sosyalist siyasal güçlerin herşeyden önce bu olguyu tesbit etmeleri ve nedenlerine inerek çözüme gitmeleri gerekir.

MC - CHP KUTUPLAŞMASI VE SINIF MÜCADELESİ

Bugün siyasal arenada zahiri olarak göze çarpan (ön plana çıkmış olan) MC-CHP kutuplaşmasının, burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki esas

---

bu ayrılıkları derinleştirmek, yani ayrılıkçılığı körüklemek için değil, tam tersine somut durumun somut tahlilini getirip, **objektif bir durumdan** yola çıkarak, hareketin ilkeli, sağlam, ve kalıcı birliğini, Türkiye sosyalist hareketinin tek bir merkeze kavuşmasını, çok başlılığın sona ermesini, bütün bilimsel sosyalist kadroların bu gelişkin ve ileri merkez altında toplanmalarını istemekte, bu hedefe giden yoldan gerekli ideolojik, pratik çalışmaların yapılmasını, —ama böyle bir birliğin ilkesiz olmaması, yeni bölünmelere gebe kalmaması için de ilkelerde titiz davranılmasını— istemektedirler. Böylelikle, Troçkistler, bir ülkede tek merkezli bağımsız proletarya politik hareketini (merkezi otoritesini) kendi içinde bölmek, için kendi sapık görüşlerine özgürlük isterlerken, Türkiye'de bilimsel sosyalist hareketin ilkeli ve ileri düzeyde birliğini savunanlar, tam tersine, birliğe ulaşmak, bölünmüş duruma prensipli bir şekilde son vermek için öneri getirmektedirler. Kaldı ki, bir zamanlar Avrupa'daki işçi sınıfı partileri içinde «Fraksiyonlara Özgürlük» isteyen Troçkistler, anti-Sovyet ve anti-Komünist görüşler yayarlarken, bugün Türkiye sosyalist hareketinin bölünmüşlüğünü gösterip, ilkeli ve kalıcı bir birliği ve ileri düzeyde merkezileşmeyi savunanlar, katıksızca, ödünsüzce işçi sınıfı bilimini, enternasyonalizmini savunmakta, ve son yıllarda Türkiye'de kadrolar, ileri işçiler arasında bilimin, enternasyonalizmin yayılması için, Maoculuğun tecriti, revizyonist akımların zayıflatılması için en önde gelen ideolojik-pratik mücadeleyi, korkusuzca, ısrarla, sebatla yürütmektedirler. İşçi sınıfı biliminin, enternasyonalizminin dünya devrimci sürecinin, uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketinin öncü görüşlerinin periyodik yayınlarla ve kitleler içinde, Anadolu'nun en zorlu köşelerinde kadrolar aracılığıyla yayılmasında, anti-Sovyetizmin geriletilmesinde, dünya barışı sorununun kavratılmasında en fazla bu arkadaşların rolü olmuştur. Bugün bu gerçeklik kimilerince kabul edilmese bile, sosyalist pratiğin gelişimi bu yargının sübjektif bir iddia değil, objektif bir olgu olduğunu kanıtlayacaktır. Gerek bilime ve enternasyonalizme titizlikle bağlı, fedakâr kadrolar, gerekse yıllardır hem bu kadroları eğiten, hem de o kadroların ideolojik aracı olan sayısız ideolojik yayınlar, birer kanıt ve belge olarak ortadadır. Şu halde bilimsel sosyalizmi ve proletarya enternasyonalizmini, dünya devrimci sürecinin öncü merkezinin görüşlerini bu denli ısrarla, fedakârca savunan ve Türkiye'deki sosyalist akımı hızlandırmak için işçi sınıfı politik hareketinin birliğini öneren bu çizginin ilkeli birlik doğrultusunda yaptığı çalışmaları Troçkizm diye yorumlamak, ya da ona benzetmek, inandırıcılığı, objektivitesi olmayan bir tutum değilse, nedir?

toplumsal kutuplaşmayı temsil etmemesi; CHP - MC kutuplaşmasının, Türkiye'de sınıf mücadelesinden etkilenmediği anlamına gelmez. CHP - MC politik kutuplaşmasını toplumda mücadele halinde olan sosyal güçlerden bağımsız, soyut bir olaymış gibi görmek metafizik bir anlayıştır. Bu nedenle, CHP ile AP'yi bir madalyonun iki yüzü gibi görerek —örneğin Alman Sosyal Demokrat Partisi ile Hristiyan Demokrat Partisi arasındaki çekişmeye benzeterek— bu mücadeleyi önemsememek bilimsizlik, dar görüşlülüktür. Dikkat edilecek olursa, Aybar tipi bazı sağ - revizyonist eğilimlerle, birkısım «sol»-revizyonist çizgiler meseleyi böyle koymakta, CHP ile MC arasında zaman zaman hayli sertleşen politik mücadelenin önemine pek aldırmamakta, dolayısiyle bu mücadeleye yansıyan sınıfsal faktörleri ve onların kökenlerini araştırmağa çalışmamaktadırlar. Böylesi bir yaklaşım sosyal olaylara düz mantıkla bakan, bir toplumdaki sınıf mücadelelerinin birçok karmaşık süreçten meydana geldiğini bilmeyen, ya da bu karmaşık süreçleri bilimsel yolla analiz etmekten yoksun olan bir anlayıştır.

Bugün AP ile CHP arasındaki mücadeleye yansıyan başlıca sınıfsal faktörler nelerdir?

Bu faktörlerden egemen sınıflar arasındaki ilişki ve çelişkilere değgin olanlarını yazımızın birinci bölümünde özetle ele almıştık. Ama AP ile CHP arasındaki mücadeleye etkiyen daha önemli faktör, hiç kuşkusuz, emekçi sınıfların mücadelesidir. Şöyle ki; sınıfsal bileşim bakımından MC partileri bütünüyle sömürücü sınıf bileşimlerine sahiptirler. Buna karşılık CHP'nin yönetimi burjuvazinin reformcu alternatifini temsil ettiği ve bazı tekelci gruplar tarafından desteklendiği halde, aynı zamanda Türkiye'de tekelci sermayeye karşı olan küçük burjuva sosyal muhalefetinin CHP içinde ve üzerinde önemli bir etkisi vardır. Bugün CHP yönetimi sağ sosyal demokrasiyi temsil etmekle birlikte, parti içinde güçlü bir sol sosyal demokrat eğilim vardır. CHP genel başkanının Türkiye'de sağ ve sol sosyal demokrasiyi bir ölçüde dengelemeğe çalışan, ama temelde sağ sosyal demokrat eğilimini temsil edip, ondan yana ağırlığını koyan tutumunun ve kendi kişiliği hakkında yaratılan karizmasının da etkisiyle bugün sağ sosyal demokrasi partide yönetimdedir. Ama partiye asıl dinamizmini sağlayan sol sosyal demokrat kadrolar ve eğilimlerdir. Sınıf mücadelesinin güçlenmesine bağlı olarak Türkiye'de sol sosyal demokrasinin de güçleneceğini görmek kehanet değildir. Böylece, Türkiye'de kent ve kır küçük burjuvazisinin tekelci sermayeye karşı gelişen sınıf mücadelesi, CHP'nin, Batı Avrupa tipi klâsik bir «merkez sol partisi» kimliğine bürünmesini önlemektedir. Zaten partiyi İsmet Paşa'dan devralarak Avrupadaki tipik bir merkez sol partisi

hüviyetinden çıkaran ve sola çeken motor da, gene bu küçük burjuva demokrasisi olmuştu.

CHP üzerine ve dolayısiyle CHP-AP kutuplaşmasına etkiyen tek emekçi sınıf faktörü, küçük burjuvazinin anti-monopolist sınıf mücadelesi değildir. İşçi sınıfının giderek büyüyen sınıf mücadelesinin CHP üzerindeki etkisi, bizce küçük burjuvazininkinden de daha fazladır. İşçi sınıfımızın bugünkü sınıfsal mücadelesinin hâkim karakterinin ekonomik - demokratik mücadele olduğunu belirtmiştik. Bu gelişen mücadeleye bağlı olarak, sendikalar hızla sola kaymakta bu durum ise ister istemez sosyal demokrasiyi de sola doğru etkilemektedir. Ayrıca işçi sınıfı politik hareketinin bugünkü zayıf konumuna rağmen, savunduğu görüşlerin, ileri sürdüğü sloganların ve sosyal demokrasiye getirdiği eleştirilerin de sosyal demokrasinin tipik bir merkez sol partisi olmasını önleyen, onun sağa kayışını önleyen önemli etkenlerden olduğunu, özellikle sol sosyal demokratların işçi sınıfı politik hareketinden etkilendiğini bilmek gerekir. (CHP genel başkanının geçen yıl, parti içindeki sol sosyal demokrat unsurların sosyalistlerle ilişki kurma isteklerine öfkelenip, «kepenkleri kaparım» diye ihtarda bulunması bu yargımızın en somut kanıtlarından birisidir.

Ayrıca işçi sınıfı ekonomik ve politik mücadelesinin öne sürdüğü acil ekonomik ve demokratik talepler, işçi sınıfından kopmak, onun desteğini yitirmek istemeyen sağ sosyal demokrasiyi de etkilemektedir. Çünkü kendisini iktidara en güçlü aday olarak gören —hatta tek başına iktidara geleceğini söyleyen— sağ sosyal demokrasi, böyle bir durumda **sınıflararası barışı** sağlayacağı yolunda tekelci sermayeye vaadlerde bulunmaktadır. İşverenler işçi sınıfının gelişen ekonomik mücadelesini «sendika rekabeti» adı altında tanıtmağa çalışırken, sağ sosyal demokrasi, kendi iktidarında işçi sınıfı ile burjuvazinin **sınıf işbirliğini** sağlayacağını söylemektedir. Böylece bir sosyal demokrat iktidar reformcu ve nisbeten barışçı yoldan sınıf mücadelesini geriletebilmeyi umarken, işçi sınıfından sağlayacağı destek de bu bakımdan önem kazanmaktadır. Şu halde, işçi sınıfına bazı ödünler vermek ve işçi sınıfının bazı ekonomik-demokratik sloganlarını benimsemek, sağ sosyal demokrasinin sosyal barış anlayışı gereğidir. Çünkü sosyal demokrasi, kendisi iktidara geldiği takdirde işçi sınıfı mücadelesinin doğal olarak kendisine yöneleceğinden çekinmektedir. Nitekim Yankı Dergisinin 14 Mart tarihli yorum yazısındaki şu satırlar bir tesadüf ya da dedikodu olarak alınamaz:

«Ecevit'in kanısına göre solun tüm olarak desteklediği CHP'nin iktidara gelmesiyle Türkiye'de açılacak yeni dönemde CHP'ye muhalefet sanıldığı gibi bir kısım çıkar çevrelerinden değil, CHP'nin daha solunda-

ki çevrelerden gelecektir. CHP kendisine bağlanan umutları yitirmediği takdirde güçlü kalacak, yoksa güç CHP'den solundaki partilere kayacaktır.» (Yankı, s. 313 sf. 34)

«CHP'nin daha solundaki çevrelerden gelecek olan muhalefet» ise, kuşkusuz ki, işçi sınıfı mücadelesi olacaktır. «CHP'nin kendisine bağlanan umutları yitirmemesi ve gücün CHP'den solundaki partilere kaymaması» için yapılacak şey ise, reformlar yoluyla sosyal barışı kurmağa çalışmak ve bunun için de sosyal demokrasiyi işçiler ve sendikalar arasında güçlendirmektir. (**)

(**) CHP genel başkanının geçen yıl, 2 Mart 1976'da sanayicilerle yaptığı bir toplantıda dile getirdiği görüşlerin özeti basına açıklanmıştı. Bu özet İLKE'nin 1976 Haziran - Temmuz sayısında yayınlandı. Konumuzla ilgili olarak o belgeden bazı bölümleri burada tekrarlamayı yararlı görüyoruz. CHP genel başkanının sanayicilere karşı dile getirdiği görüşler arasında konumuzla ilgili şu görüşleri vardı:

«Şili'de Allende hükümeti çeşitli sosyal gruplardan kurulu idi. Allende bu grupları tatmin etmek için devleti parsellemeye gitmiştir. Yıkılışında başlıca etkenlerden birisi de bu olmuştur. Bugün ülkemizde aynı zihniyet ile devlet parsellenmektedir. Biz şayet spekülatif kazançları önleyebilirsek sizden o zaman daha az kârla çalışmanızı istiyebiliriz. Sendikal rekabetin olumsuz sonuçları hakkındaki fikirlerinize katılıyoruz. Ama çözüm sendika sayısını azaltıcı yasal değişiklik yoluna gitmek değildir. Sarı sendikacılığı teşvikten kaçınmak gerekir. Zamanla demokratik işçi hareketi birleşip bütünleşme gereğini duyacaktır. İki işçi konfederasyonu uzattığımız eli tutmazsa, biz de tabanda faaliyet gösteririz. Türk-İş'in DİSK'inde tabanı yüzde 80 CHP'lidir. Yöneticiler fikir yapısı itibarıyle ayrı da olsalar biz tabanı birleştireceğiz. Buna kararlıyız. İşçi-işveren- devlet arası üçlü kurulun gerçekleşmesini biz de uygun görüyoruz. Ama sendikal harekette gerekli bütünleşme sağlanmazsa üçlü kurul bir işe yaramaz. Sendikal rekabeti ortadan kaldırma gayretleri Türk-İş'in isteksiz davranışı nedeniyle sonuç vermemiştir. İşçiyle bütünleşmemiş bir hükümetin başarı şansı yoktur. İskandinav ülkelerinde üçlü kurulun yararlı oluşu hükümetlerin işçilere dayanışından ileri gelmektedir. Böyle bir bütünleşmeyi ancak bizim gibi bir demokratik sol parti sağlayabilir. • Ankara belediyesindeki bir temizlik işçisi bir teknik elemandan daha fazla ücret alıyor. Bu bir dengesizliktir. İşçinin kazancını azaltmak değil, fakat teknik personelin meslek adamı durumunu düzeltmek gerekir. • Ekonomik, yapısal bozukluklar ile düzen bozukluğu biribiriyle ilişkilidir. Nedir bu düzen bozukluğu? Ya da düzeni değiştirme? Halka yolsuzlukları anlattığım zaman hep birden kahrolsunlar diyorlar. Bunun kusurunu kişilerde değil, düzende aramak gerektiğini kendilerine söylüyordum. • Avrupa'da bir sanayici yüzde kaç kâr eder? (Yılmaz bey, gıda sanayiinde yüzde 7-8 civarında). Akdeniz'de işçi ile uğraşmayan bir aracı elini sıcak sudan soğuk suya sokmadan yüzde 50 kâr ederken sizler neden bu konuda ciddi çalışmalar yapıp vergi verirken bunun en az yarısı kadar bir kârı isteyemezsiniz? Bu konuda ekonominin yapısal bozukluğunu tamir için düzen bozukluğunu gidermek, spekülâtif kazanç

SİYASAL DEMOKRASİ SORUNU

İşçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki temel sınıf mücadelesinin ve gelişen işçi sınıfı hareketinin AP - CHP çekişmesi arasındaki en önemli etkisi, siyasal demokraside somutlanmaktadır. Batıdaki burjuva demokrasisinin çok gerisinde kalan Türkiye'de siyasal demokratik haklar son derece kısıtlıdır. Bilindiği gibi Batı'da işçi sınıfı bugünkü demokratik haklarını yoğun ve köklü mücadeleler sonucunda elde etmiştir. Türkiye'de de sınıf kutuplaşmaları keskinleştikçe, işçi sınıfının ve mücadelesinin sosyal ağırlığı arttıkça onun demokratik talepleri de etkinleşmektedir. Böylece, CHP sosyal demokrasisi, hem esas olarak işçi sınıfının siyasal demokrasi uğruna verdiği bu mücadelenin etkisiyle, hem de diğer halk kesimlerinin aynı doğrultudaki demokratik hareketinin gelişmesiyle Avrupa tipi bir burjuva demokrasisini savunmağa başlamıştır. Böylece faşistlerle işbirliği yapan AP karşısında, CHP'nin anti-faşist tutumu, daha çok işçi sınıfının mücadelesi sayesinde netleşmektedir. Bunun en son örneklerinden birisi DGM'lere karşı verilen mücadelede görülmüştür. Başlangıçta «komünistleri ve anarşistleri» himaye «suçlaması» altında kalmak istemeyen CHP, Devlet Güvenlik Mahkemeleri karşısında birkaç geçiştirme demecinden öte net bir tavır takınmamış daha çok parlamentonun bir an önce tatile girmesiyle bu işin üstesinden geleceğini sanmıştır. Parlamento tatile girdiği halde, işçi sınıfı ve diğer ilerici güçler DGM'lere karşı mücadeleye ara vermemişlerdir. MC'nin parlamentoyu yeniden toplaması karşısında CHP'nin solundaki siyasal hareketlerin ve işçi sınıfı başta olmak üzere ileri kitlelerin bu konudaki demokratik mücadelesi güçlenmiş, bunun üzerine CHP de parlamentoda engelleme yoluyla DGM yasa tasarısını geciktirmiştir. Bu sırada geniş ve ileri işçi yığınlarının başlattıkları siyasal grev hareketini ise CHP yönetimi tasvip etmemiştir.

---

kapılarını kapatmak gerekir. Yoksa sanayici makûl kâra razı olmaz. Razı olmayınca da dünya piyasalarına astarı yüzünden pahalı teşvik tedbirleri olmadan açılamaz. ● Bazı iş adamları bol kazanç yanında siyasal iktidarlara da etkili olmayı arzu edebilir. İşçiyle bütünleşen bir demokratik sol iktidar iş adamlarının bu arzusunu engeller. Ama onlara huzur, güvenlik, istikrar sağlar. Anarşi olmayan bir toplum içinde yaşamayı çocuğunun kaçırılmayacağını bilerek huzur içinde çalışma isteyenlere biz bunları gerçekleştirebilecek bir hükümet kurmayı vaad ediyoruz. Biz ne Dubçek, ne de Allende durumuna düşecek kadar safız. ● Bu kadar çok oy almış ve ülkenin en güçlü partisinin, bölücülüğün ve komünizmin taraftarı olduğu yolundaki iddialar doğru olsaydı rejim ve devlet zaten çökerdi. Biz rejimin bekçisiyiz. ● Sosyal demokrasi komünizmin gerçek önleyicisidir. ...» (sf. 75-80)

Gene CHP yönetimi eskiden 141-142 ci maddelerin tümüyle kaldırılması değil değiştirilmesi yolunda öneriler getirirken, daha da önemlisi sadece düşünce özgürlüğünü savunup, bunun kopmaz bir parçası olan örgütlenme özgürlüğü konusundaki kısıtlamalara pek değinmezken, son zamanlarda, düşünce özgürlüğünün yanısıra, örgütlenme özgürlüğü üzerindeki kısıtlamaları da kaldıracağını söylemeğe başlamıştır. İşçi sınıfının en önemli siyasal demokratik taleplerinden olan 141-142'nin kaldırılması konusunda CHP'nin kaydettiği bu demokratik gelişim de hiç kuşkusuz gene sosyalist güçler başta olmak üzere tüm işçi sınıfı mücadelesinin bir etkisidir.

Zaten bugün MC ile CHP arasındaki en önemli ayrılık siyasal demokrasi noktasında odaklaşmaktadır. CHP'nin ilerisindeki kitlelerin de CHP'den asıl istedikleri budur. Yoksa, sosyalist güçler, sosyal demokrasinin halkımızın sorunlarına çözüm getiremeyeceğini bilmektedirler. Emekçi sınıfların bir kısım acil ekonomik taleplerini bile bir sosyal demokrasinin ne ölçüde gerçekleştirebileceği belli değildir. CHP'nin programında öngördüğü reformları yapabileceği bile hayli kuşkuludur. (CHP nin bu reform programında samimi olduğu doğrudur, çünkü öngörülen reformlar köklü dönüşümler olmayıp, bu düzeni değiştirmeyi değil, sadece şurasını burasını onarıp, düzeltmeyi amaçlamaktadır, yani sosyal demokrasiye uygundur.) Ama sosyal mücadelede niyetlerin yetmediği bellidir. CHP iktidara gelecek olursa, kendi öngördüğü ekonomik - sosyal reformlara gücünün yetebileceği su götürür.

Bu nedenle, CHP'nin ilerisindeki güçlerin ondan asıl bekledikleri siyasal demokrasi konusunda verdiği vaadleri tutmasıdır. Birincil mesele budur. İkinci olarak da, ekonomik mücadele planında işçi sınıfının, diğer emekçilerin, (köylülerin, memurların, öğretmenlerin vb.) bazı acil talepleri doğrultusunda davranmasıdır.

CHP'nin sadece siyasal demokrasi konusundaki görüşleri bile, CHP ile MC'yi ve onun başı AP'yi aynı zarfa koymanın ne denli yanlış olduğunu göstermeğe yeter. Bugün mevcut yasalar planında Türkiye'de burjuva demokrasisinin **son derece** kısıtlı olması bir yana, MC iktidarı, demokrasi açısından bu derece kısıtlı yasaları **bile** çiğnemekte, daha da gerici ve anti-demokratik bir tutum izlemektedir. Bu nedenle, CHP ile AP'yi «ikiz kardeş» gibi görmek eğilimleri hem bu partilerin sınıfsal bileşimlerini, özellikle CHP örgütündeki küçük burjuva demokrat ağırlığını ve genel olarak CHP üzerindeki işçi sınıfı mücadelesi etkilerini görmemek, hem de siyasal demokrasi sorununu önemsememek demektir. Böyle bir tutumun ise bilimle ilgisi yoktur.

Bugün işçi sınıfı ve geniş emekçi halk yığınları, onların öncüleri durumundaki sosyalist güçler ve diğer ilerici, demokrat, yurtsever un-

surlar en fazla neden şikayetçi ve rahatsızdırlar. Hiç kuşkusuz kitlelerin içinde yüzdüğü ekonomik sıkıntılar, kötü yaşama ve çalışma koşulları aşırı pahalılık, işsizlik yoksulluk en geniş emekçi yığınların temel derdidir. Ama kitlelerin bu temel sorunu çözmeleri için herşeyden önce siyasal mücadele vermeleri ve işçi sınıfının **politik-ekonomik-ideolojik mücadele bütünlüğünü, politik hareket önderliğinde** kurmaları gerekir. MC iktidarı ise, bırakınız etkili bir sosyalist mücadeleyi, genel bir demokratik mücadeleyi bile kanla ve zulümle bastırmak isteyecek kadar zorba ve gözü dönmüştür. Bu nedenle, siyasal demokrasi güncel planda kimi bir kısım revizyonistlerin zannettiklerinden de büyük bir önem taşımaktadır. Bugün Türkiye devrimci hareketi burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki temel çelişkiyi çözme yani bir işçi sınıfı hegemonyasındaki bir demokratik halk iktidarını kurma ve o türden bir mücadeleyi başlatma durumunda değildir. Yani bugün mücadelenin önündeki görev proletarya iktidarı değildir. Bugün kitlelerin önündeki en somut sorun iktidara ortak olmuş faşistlerin ve onlarla işbirliği halindeki diğer gericilerin baskısından, zorbalığından ve saldırısından bunalmış olan halkımızın **en acil** siyasal ve demokratik hedefleridir. Bu kısa erimli demokratik hedefler ise başlıca şu noktalarda somutlanmaktadır:

- Faşist saldırıları tezgâhlayan, resmi kuvvetleriyle faşistleri himaye ve teşvik eden, bütün ilerici güçlere azgınca saldıran azılı anti-demokratik topluluğun iktidardan uzaklaştırılması,
- İşçi sınıfımız başta olmak üzere geniş emekçi kitlelerinin üzerindeki baskıların geriletilmesi, hem sosyalist hem de genel demokratik mücadele için daha elverişli koşulların yaratılması,
- İşçi sınıfının ve diğer ilerici güçlerin yeni demokratik mevziler elde etmesi,
- Siyasal demokrasi planında tüm anti-demokratik yasaların ayıklanması ve bu arada 141-142'nin kaldırılması, toplumun demokratikleşmesi.
- Emekçilerin yaşama ve çalışma koşullarının gelişmesi...

İşte bu en acil demokratik, ekonomik hedefler ve talepler noktasında düğümlenen bugünkü güncel sorunlar, MC'yi ne pahasına olursa olsun iktidardan uzaklaştırmayı en önemli görev haline getirmiştir. MC halkımıza saldırıları ile ülkenin her yanını kana bulamıştır. Artık ilerici günlük gazeteleri satan veya hatta okuyanlar bile faşistlerin saldırılarına, cinayetlerine hedef olmaktadırlar. Durum böyleyken bu olayların baş mimarı AP ile, etkin bir anti-faşist güç olan sosyal demokrasiyi aynı kaba koymak mümkün değildir.

Bu sektarizm eğilimleri karşısında Türkiye solundaki bir başka hatalı eğilim de CHP ile MC'yi aynı kaba koymamak tutumunun CHP ta-

kipçiliği tavrına indirgenmesi ve CHP'ye olmadık büyük misyonların vehmedilmesidir. Bütün demokratik kazanımların, ancak işçi sınıfı başta olmak üzere geniş halk güçlerinin aktif mücadelesi ile elde edilebileceği, bunun için de herşeyden önce, toplumun ve halkın öncüsü işçi sınıfı politik hareketinin bağımsızlığının titizlikle korunması ile elde edilebileceği gözden kaçırılmakta, ya da sözde kabul edilip, pratikte farklı davranılmaktadır.

SOSYALİST VE DEMOKRATİK MÜCADELENİN BİRLİKTELİĞİ

CHP konusunda ve CHP-MC kutuplaşması hakkında Türkiye solundaki en önemli yanlışlar, bizce, sosyalist ve demokratik hareketin bütünlüğünün iyi kavranmamasından kaynaklanmaktadır.

Çoğunluk «sol»-revizyonistler ve Aybar tipi birtakım sağ revizyonist unsurlar siyasal demokrasinin ve ekonomik-demokratik özgürlüklerin Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halk hareketi açısından taşıdığı önemi kavrayamamaktadırlar. Bir başka deyimle, işçi sınıfının uzun erimli sosyalist hedefleri ile işçi sınıfının ve emekçi halkın kısa erimli demokratik hedeflerinin bütünsel bir mücadele sürecini oluşturduklarını görmek istememektedirler. Böylece, sözde kalan bir «sosyalist iktidar» hedefini herşeyden ibaret sanıp, kitleleri o iktidara hazırlayacak, eğitecek ve sosyalist hareketi güçlendirecek, kitlelerin ona güven sağlamasını sağlayacak acil demokratik-ekonomik mücadeleyi küçümsemektedirler. Durum bu, olunca da, Türkiye'deki demokratik gelişimde önemli bir güç olan CHP'yi, faşist işbirlikçisi AP ile aynı kaba koyabilmektedirler.

Buna karşılık, işçi sınıfı öncülüğündeki emekçi halkın iktidar hedefini —temel yönelimini— gözardı ederek, asıl demokratik-ekonomik mücadeleyi abartan hatta mutlaklaştıran eğilimler de kaçınılmaz bir sosyal demokrasi takipçiliğine düşmekle kalmamakta, aynı zamanda kitlelere uzun erimdeki iktidar hedefini göstermeyerek, işçi sınıfının bağımsız politik mücadelesini ikinci plana atmaktadırlar. Bu da sosyalist ve demokratik hareketin bütünlüğünü gereğince kavrayamamaktan, demokratik mücadeleyi öne çıkarıp, sosyalist mücadeleyi savsaklamaktan ileri gelmektedir. Bu anlayışın pratikteki yansıması ise, sosyal demokrasinin ne pahasına olursa olsun, işçi sınıfı bağımsızlığından ödün vermek pahasına da olsa iktidara getirilmesi, sosyalist mücadelenin ise böyle bir CHP iktidarına dek ertelenmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Böylece, emekçi sınıfların mücadelesindeki sosyalist önderlik zayıf kalmakta, sosyalist hareketin bugünkü görevleri bile muhtemel bir sosyal demokrat döneme bırakılmaktadır. Oysa, demokratik kazanımların bile ancak işçi sınıfının bağımsız sınıf güçlerinin öncü mücadele-

siyle elde edilebileceği bir gerçekken, bugünkü sosyalist görevlerin ikinci plana atılması bize 1900 başlarında Çarlık Rusya'sında siyasal mücadeleyi bir dönem için liberal burjuvaziye bırakan ya da siyasal platformda onun öncülüğünü kabul eden tutumu hatırlatmaktadır. Aksi halde, yazımızın bu bölümünün başında dile getirdiğimiz sosyalist siyasal zaaflara bu denli kayıtsız kalınmaz, sosyalist güçlerin genel olarak siyasal arenada, özel olarak —kitlelerin politik dikkatlarinin arttığı— seçim ortamlarındaki zayıflığının giderilmesi için gerekli ivedi sosyalist çalışmalar yapılırdı. (Örneğin sosyalist güçler bırakınız ileri düzeyde bir merkezileşmeye gitmeyi, kendi örgütsel bağımsızlıkları ile biraraya gelip anti-faşist, anti-monopolist ve anti-emperyalist bir blok dahi oluşturaramamışlar, siyaset sahnesinde hiç değilse bu geçici ama önemli adımla bütün ağırlıklarını koyup, kendileri dışındaki demokratik güçleri ve özellikle CHP'yi böylece demokratik güçbirliğine zorlayamamışlardır. Ayrı Sosyalist siyasal güçlerin, bu platformda dahi biraraya gelememelerini, bunlardan bazılarının güttüğü sekter ve grupçu, —kendi dışındaki sosyalist güçleri dışarlayıcı— tutuma yormamak gerekir, bu sübjektif faktör de kuşkusuz ki önemlidir, ama sosyalist güçler, anti-faşist, anti-monopolist ve anti-emperyalist planda bile bir araya gelememişlerse henüz, bunda grupçuluktan daha önemli bir anlayış da yatmaktadır: o anlayış, sosyalist ve demokratik mücadele bütünlüğünü kavrayamamak şu veya bu şekilde CHP'ye olduğundan fazla misyonlar vermek, bir başka deyimle sosyalist mücadeleyi esas olarak bir sosyal demokrat iktidara ertelemek, ivedi sosyalist görevleri ancak o zaman ele almak tutumudur.)

Sosyalist mücadeleyi ve sosyalizmin bağımsız politikasını bir anlamda yarına ertelemek, en ivedi sosyalist sorunları ikinci plana atmak ve demokratik sorunları abartıp mutlaklaştırmak anlayışında CHP'nin yanlış sınıfsal analizlerinin de önemli bir payı vardır. Bugüne dek şu ya da bu şekilde CHP'ye büyük misyonlar verenler, sosyal demokrasi ve onun evrensel nitelikleri, Türkiye'deki sınıfsal yapısı ve konumu konusunda bilimsel ve tutarlı görüşler getirmemişlerdir. Örneğin sağ sosyal demokrasinin günümüz Türkiyesinde başlıca tekelci burjuvazinin reformcu eğilimleriyle temsil edildiğini, sağ sosyal demokrasiyi tipik bir merkez sol siyasetinden daha sola çeken asıl faktörün işçi sınıfı mücadelesi ile küçük burjuva demokrasisi olduğunu, sosyal demokrasi içindeki farklılaşmayı ve bunun sınıfsal temellerini —günümüzden kırk yılı aşkın zaman önce Komintern belgeleriyle kanıtlanmış olan sağ ve sol sosyal demokrat ayırımını— göstermemişlerdir. Sosyal demokrasi konusunda İLKE, KİTLE gibi yayın organları dışında, «kaypaklık», «ikili karakter» vb. gibilerinden en genel vasıflandırmalarla yetinilmiş, «sos-

yal demokrasinin açmazından» zaman zaman sözedilmiş ama somutta hemen hiçbir önemli, (sınıfsal) analizler getirilmemiş, getirildiği kadarıyla da bunlar gerçek olgulara pek uymamıştır. Örneğin bu denli önemli bir konu olan, hem burjuvaziyi, hem işçi sınıfını hem de küçük burjuvaziyi ve diğer ara katmanları bu denli fazlasıyla ilgilendiren sosyal demokrasinin, Türkiye'nin özgül koşullarındaki yeri, sınıfsal bileşimi, sınırları, misyonu, sınıf mücadelesindeki olumlu ve olumsuz görevleri, çeşitli somut karakteristikleri, nereye kadar gidebileceği, hangi programları uygulayabileceği, işçi sınıfına fayda ve zararları, uzun ve kısa vadeli konumu konusunda ayrıntılı, bilimsel yayınlar yapılmamıştır.

1975 kısmi seçimlerinin «MC'ye karşı bir referandum olduğu» saçma ve yanlış bir sloganın atıldığı, bu sloganın CHP'yi desteklemek için argüman yapıldığı —ama ne yazık ki seçimler sonucunda MC partilerinin CHP'den fazla oy almasıyla bu muhayyel «referandum»un CHP'den fazla oy alan MC partileri tarafından kazanıldığı (!) izlenimlerinin dahi yaratılarak sosyalizm adına gerçek bir açmaza düşüldüğü— durumlar odluğu gibi, bir CHP iktidarını «ulusal demokratik» veya «ileri demokratik», veya «halkçı» olarak tanıtan yanılgılara da rastlanmıştır.

Hatta sorun o hâle getirilmiştir ki, CHP'ye karşı işçi sınıfı ideolojisi ışığında eleştiri getiren bu konuya bilimsel açıdan titizlikle eğilen, fakat CHP'yi daima anti-faşist bir güç olarak görüp, daima CHP ile güçbirliğini ısrarla savunan, fakat güçbirliğine işçi sınıfı bağımsızlığını koruyarak yaklaşmayı politika olarak seçen sosyalistler zaman zaman «bölücü», «goşist», «sol-komünist» «sorumsuz» olarak suçlanmışlardır. İş o hâle varmıştır ki, bütün sosyalistlerin ve CHP'nin solunda olduğu açıkça bilinen geniş yığınsal demokratik örgütlerin MC'yi düşürmek, seçimleri güvenlik altına almak ve genel seçimlerde en geniş anti-faşist güç ve eylem birliğini gerçekleştirmek için öneri getiren sosyalistlere «suçlu» gözüyle bakılmış, CHP'yi eleştirmek bile adeta bozgunculuk sayılmış ve Mao'culara karşı en etkin mücadeleyi veren bu sosyalistlerin «Mao'cular, Troçkistler, goşistler, sapık akımlar» gibilerinden Mao'cularla aynı kefeye bile konulduğuna veya «sol kenarda oynayanlar» olarak nitelendirildiğine tanık olunmuştur. Sosyal demokrasiyi eleştirmek, neredeyse bilimsel sosyalist öğretiyi eleştirmek derecesinde «suç» sayılmıştır.

Durum böyle olunca da, sosyalist güçlerin önce kendi aralarında asgari müştereklerde dahi birleşmekten uzak bir sübjektif durumda olduklarını gören, üstelik de kendisine, kendi solundan bu denli müzaharet sağlayan sosyal demokrat CHP, sosyalistlerle masaya bile oturmamış, onlarla güçbirliği yapmamak için özel bir özen göstermiş, «iktidara geldiğim zaman demokrasiyi getireceğim sizin çıkarınız kayıtsız şart-

sız beni desteklemektir, zaten siz desteklemeseniz bile, sizin kitle tabanınız bana oy verecektir, ben milleti cephelere bölmeye karşıyım» diyerek onları teker teker teslim almak yoluna gitmiştir. Böylece aradan dört yıl geçtikten sonra bile, sosyalist hareket ve işçi sınıfı mücadelesi, genel devrimci-demokratik hareket bu denli güçlendiği dört yıl içinde bir hayli yol aldığı halde, sosyalistlerin sıraladığımız önemli güncel politik zaaflarının ve dağınıklığının devam etmesi nedeniyle, sosyalist seçmen kitleleri sanki 1976 koşullarındaymışız gibi CHP'yi desteklemek tercihiyle başbaşa bırakılmışlardır... Daha da önemlisi, bu anlayışın 1977 seçimlerinden sonra da sürmeyeceğine dair herhangibir güvenceden bile emin olmak güçleşmiştir.

GENEL SEÇİMLER SONRASINDA CHP NE YAPABİLİR

Bütün bu politik tutumların sorunu getirip yoğunlaştırdığı nokta siyasal demokrasidir, bir başka deyimle siyasal demokrasi konusunda dahi CHP'ye sınırlarının ötesinde misyonlar yüklemek yanılgısıdır. Bu anlayışın devam edebileceği kaygısıyla, şu sorular aklımızı kurcalamaktadır?

• CHP genel seçimlerde tek başına iktidara gelebilecek midir? Bir buçuk yıl önceki kısmi seçimlerde, seçim bölgeleri arasında CHP'nin fazla oy aldığı illerin çoğunlukta olması durumunda bile, MC partileri CHP'den fazla oy almışlardı. Daha da önemlisi, birçok büyük kentin bulunduğu bu seçimlerde, seçime katılma oranı —İstanbul başta olmak üzere— düşük olmuştu. Aradan geçen zaman içinde MC'nin halk düşmanı yüzünün daha iyi anlaşıldığına şüphe yoktur. Buna rağmen CHP'nin tek başına kazanabileceği ihtimalinin ne denli güçlü bir ihtimal olduğu gene de düşünülmelidir.

Hiç kuşkusuz seçimlerde CHP'nin tek başına iktidara gelmesi tüm devrimci ilerici güçlerin isteğidir. Ve genel seçimlerde işçi sınıfının bağımsızlığı korunmak şartıyla, demokrasiden yana güçlerin zaafa uğramaması için titizlik gösterilmelidir.

Ama bizim burada asıl hatırlatmak ve eleştirmek istediğimiz nokta, seçimleri CHP'nin tek başına kazanacağına fazlaca bel bağlanıyor olmasıdır. Bu ise, yukarıda görüldüğü gibi birçok sosyalist görevi sonraya ertelemeyi getirdiği gibi, böyle hesapların yanlış çıkması halinde doğabilecek düş kırıklığının yaratacağı sonuçlardır. Bir başka ifadeyle, kanaatimize göre, MC'nin azgın saldırıları ve CHP'nin demokratik tutumu önünde tüm ilerici güçlerde, geniş emekçi yığınlarda öyle bir izlenim uyandırılmıştır. CHP'ye adeta «elinde sihirli değnek» olarak bakılmakta, ileri kitlelerin gözünde bile, CHP için, halkımızı MC belasın-

dan kurtaracak hâlâskâr hiç değilse, demokrasinin selamete ulaşmasının biricik yolu şeklinde bir imaj yaratılmıştır. Bu ise son derece tehlikelidir.

Bu tutumun bizi asıl endişelendiren yanı, birkısım devrimci - ilerici güçlerin böyle bir «CHP mistifikasyonu» yaratarak, bir çeşit «rehavet» içine girmiş olmalarıdır. Eğer kötü bir ihtimalle CHP tek başına iktidara gelemeyecek olursa, ortaya çıkacak kargaşalıklarda devrimci - ileri güçlerin hazırlıksız yakalanması ihtimali vardır. İlerici güçlerin öncü kolları durumunda olan sosyalistlerin dağınıklığı gözönünde tutulursa, ve bu dağınıklığı gidermek için bugüne dek önemli bir gelişme kaydedilemediyse, genel seçimler sonrasında CHP'nin iktidara gelememesi durumunda bu dağınıklığın yeni hasarlara yol açacağı tüm sosyalistlerin ciddi bir kaygısı olmalıdır. Bu bakımdan, genel seçimlerde CHP'nin tek başına kazanacağı yolundaki güçlü imajın — içinde önemli bir temenni payını da barındırdığı için adeta bir psikolojik rahatlama faktörü gibi de rol oynayabilen— bu sanının belli bir rehavete yolaçmış olması sosyalist hareketimizin önündeki en ciddi tehlikelerden birisidir.

• CHP'nin tek başına iktidara geldiğini düşünelim. Böyle bir iktidarı bir an için bir ihtimal ya da varsayım olarak değil, garanti olarak görelim. Bu durumda, CHP'nin çıkaracağı milletvekili sayısının 230'u aşacağını kimse iddia edemez. En iyimser ihtimalle CHP 226-30 arasında milletvekili çıkaracaktır. Böyle bir durumda mebus pazarlarını ve yüzer-gezer oyları hiç gözönüne almasak bile, Meclisteki böyle bir limit çoğunluk CHP'nin bizzat kendisinin öngördüğü demokratik reformları bile yapmasına engeldir. Böyle bir Meclisten yasa çıkması, ya da sınırda bir çoğunluk sağlamış olan bir sosyal demokrat partinin devlet kurumları içinde etkin olabilmesi, devleti demokratikleştirebilmesi, bir kısım faşist unsurları ayıklayabilmesi, faşist saldırı ve tertiplere karşı etkili tedbirler getirebilmesi hayli zordur.

Eğer yukarıda sözünü ettiğimiz rehavet tavrı ve CHP'ye yanlış yaklaşım o zaman da devam edecek olursa, sosyalizm adına yeni takipçi öneriler gelmesi beklenebilir. Örneğin, «Görüyorsunuz CHP bu çoğunluğuyla demokrasiyi getiremiyor, bu nedenle 1981 seçimlerinde veya muhtemel bir erken seçimde CHP'nin oylarının artması için çaba harcayalım» diyenler çıkabilir. Hatta CHP'nin gelecekteki bir erken seçim şansını arttırmak için grevlerin durdurulması, sınıf mücadelesinin yavaşlatılması, CHP'nin yıpratılmaması önerileri bile gelebilir. Bu ise sosyal demokrasinin istediği sosyal barış ve sınıflararası işbirliği için uygun bir «sosyalist» politika olur... Böyle bir CHP iktidarında işçi sınıfına ve ilerici güçlere elbette maceracı politikalar ve sorumsuz tutumlar önerilmez; ama bu sorumluluğun sınırı nedir? Bu «sorumluluk» eğer isteme-

ye istemeye bir sınıf işbirliğine gidecekse, bu kez egemen sınıflarla derin çelişkiler içinde olan ve sosyalistleri çoğunlukla kendi peşinden sürükleyen işçi sınıfının spotane hareketleri büsbütün artar. Üstelik böyle bir durumda, AP yanlısı sarı sendikaların izleyecekleri politikalar, henüz siyasal bilince erişmemiş, sadece ekonomik mücadele içinde bulunan geniş işçi yığınlarına ters hedefler bile gösterebilir. Henüz işçi sınıfı ekonomik hareketi güçlü bir politik önderlikten yoksun olduğu için, örneğin İtalyan Fransız, İspanyol ya da Portekiz işçi sınıfı partisinin yaptığı gibi ekonomik hareketleri disiplin altında yürütme, spontane gelişimleri önleyebilme durumundan uzak kalır. Böylece ekonomik mücadelede de bir keşmekeş doğabilir, ayrıca işçi hareketinin birliğini sağlamak büsbütün güçlenebilir. CHP'li sendikalar mevcut hükümete karşı hiçbir muhalefet yapmama, grevleri engelleme tutumuna girebilirler, sosyalist sendikacılar şaşkınlığa düşebilirler. Böylece işçi sınıfının birliğine zarar verici durumlar ortaya çıkabilir. Bu durumda işçi sınıfı birliği adına bazı sosyalist sendikacıların sosyal demokratlarla uyum kurmak için çabalamaları eğer sosyal demokrat politikayı kabul etmek şekline dönüşürse, bu ister istemez «sınıfsal barışa» gider ki, kitlelerin hareketi bu politikayı aşar gider. Örneğin, Birinci Dünya Savaşı sonrasında sınıf çelişkilerinin ve sınıf mücadelesinin güçlü olduğu bazı Avrupa ülkelerinde gözüken ve işçi sınıfı partilerinin tasvip etmediği türden tahrip eylemleri vb. fabrikalarda ortaya çıkabilir. Bu ise devrimci hareketin mihveri olan işçi sınıfı hareketinin zaafa uğraması demektir.

Gene aynı şekilde, sosyal demokrasi içindeki sağ-sol ayırımı farklı sınıf temellerine dayandığı için seçimlerden sonra kaçınılmaz olarak derinleşecektir. Bütün bunlara, bir de CHP'yi yıkmağa uğraşacak birkısım egemen sınıf çabaları eklenirse ortaya çıkan kaos'ta ileri kitleler büsbütün şaşırabilir.

Ayrıca bunların hiçbiri olmasa bile, CHP'nin kitlelerce öngörülen ekonomik talepleri karşılayamayacağı, birtakım reformları gerçekleştiremeyeceği bilinmelidir. Böyle bir durumda, kitlelerin ileri kesimleri akın akın CHP'den kopacak, sosyal demokrasinin gerçek kimliğini anlayacak ve sosyalist aranış içinde olacaktır. CHP'ye bu denli «misyonlar» yüklemiş olmak, sonradan düş kırıklığına uğrayacak kitlelerin gözönünde genel olarak sosyalistlerin de yıpranmasını getirecek, işçi sınıfının bağımsız politikasından ödün vermenin faturaları karşımıza çıkacaktır.

Bütün bunlar kimilerine «spekülatif» tahminler olarak gözükebilir. Fakat şayet, Türkiye'de sınıf çelişkilerini ve mücadelesinin şiddetli olduğu objektif bir tesbitse, ve hiç değilse tarihte benzer koşullarda iktidara gelmiş sosyal demokrasilerin ve onlar önündeki işçi sınıfı partilerinin deneyleri hatırlanırsa, bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu uluslar-

arası ve ulusal (dış ve iç) koşullar bütünlüğünde muhtemel gelişimleri, alternatifleri önceden kestirip, ona göre bir politika gütmenin, bir CHP mistifikasyonu yaratıp bir çeşit rahatlama'nın niçin ciddi bir kaygı kaynağı olduğu daha kolay anlaşılabilir. Burada birtakım «karamsar» tablolar çizdiğimiz sanılmamalı. Tersine devrimci hareketin perspektifleri konusunda hiç de karamsar değiliz. Sadece sınıf mücadelesinin Nevski Bulvarı olmadığını hatırlatıyoruz ve başarıya giden yolun bize dayattığı görevleri göstermek istiyoruz. Aksi halde, «Zafer Çelenkleri Öreceğimiz Günler Uzak Değildir» gibi fiyakalı sözlerle, ya da seçimler sonrasını «İleri Demokrasi» sanan gençlik ya da işçi örgütlerinin anlayışıyla başarı yolunun açılmayacağını biliyoruz. Ve bu rehaveti sakıncalı buluyoruz. Hiç kuşkusuz, gönül ister ki, bunların hiçbiri olmasın, gönül ister ki, devrimci ve demokratik güçler daha kolay bir şekilde ilerlesin, daha elverişli koşullara ulaşsın ve gönül ister ki bu demokratik gelişimde sosyal demokrasi de üstüne düşen görevleri lâyıkiyle yapsın.. Ama sosyal partinin kişilerin, grupların, partilerin isteklerine niyetlerine bağlı olmadığı hatırlanırsa, başarının asıl güvencesi olan temel faktörleri herşeyden önce yaratmanın en büyük görev olduğu anlaşılır.

Özetle söylersek, Türkiye'de sınıf mücadelesinin içinde bulunduğu dönem, birçok karmaşık süreci barındırmakta, ve işçi sınıfı politikasının prensipli, uzak görüşlü ve son derece ustalıklı taktiklerini gerektirmektedir. Bu taktiklerin en yetkin bir şekilde saptanabilmesi, bu saptamaya elverecek en isabetli somut durum tahlillerinin günbegün ortaya çıkacak sınıf üçleri denge değişikliklerinde isabetle yapılabilmesi için, herşeyden önce, güçlü bir sosyalist siyasal hareketin olması gerekir. Bu ise karşımıza ivedi sosyalist görevlerin gecikmeye pek de tahammülü olmadığını koymaktadır. Sözkonusu sosyalist çalışmalar hiç kuşkusuz demokrasi, bağımsızlık ve barış mücadelesinden, bağımsız değildir. Sosyalist mücadeleyle, faşizme, emperyalizme, tekelci sermayeye, ırkçılığa, şovenizme, savaş kışkırtıcılığına, militarizme karşı mücadelenin görevleri bir bütünlük taşımaktadır.

İşte tüm bu sosyalist ve genel demokratik görevler bütünlüğünü, genel seçimler ve onu izleyecek yerel seçimler öncesindeki ve sonrasındaki bir perspektif içinde, yazımızın gelecek bölümünde ele almak istiyoruz.

Angola Halkı Fidel'i Coşkunlukla Bağrına Bastı

CASTRO'nun AFRİKA GEZİSİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

REFİK EVREN

Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve Küba Başbakanı **Fidel Castro Ruz**'un Afrika'daki devrimci devletlere düzenlendiği gezi sürüyor.

Bölgedeki sosyalist yönelimli kapitalist-olmayan yol ülkelerinin en ileri olanlarından bazılarını kapsayan bu gezi Cezayir'le başlamıştı. Fidel Castro, daha sonra sırasıyla Libya, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti, Somali, Etiopya, Gine ve Mozambik'i ziyaret edip, beş günlüğüne Angola'ya geldi.

CASTRO'NUN MUHTEŞEM GEZİSİ ANGOLA'DA DORUĞUNA ULAŞTI

Gittiği her ülkede gerek yöneticiler gerekse geniş halk yığınları tarafından büyük bir sevgi ve coşkunlukla karşılanan Castro'nun Angola'ya gelişi, rahatlıkla denilebilir ki, MPLA öncülüğündeki devrimin zaferinden sonra ülkedeki en önemli olay oldu.

Bilindiği gibi Angola halk güçleri uzun bir silahlı kurtuluş savaşı sonucunda bağımsızlıklarını kazandıktan sonra emperyalist yanlısı FNLA ve UNITA'nın başlattığı, tüm emperyalist güçlerin ve ayrıca Maocu ÇHC yönetiminin de desteklediği karşı-devrimci hareketin Angola halkını en güç günlerle karşı karşıya bıraktığı bir anda, **Sosyalist Küba** ve onun öncü gücü olan **Küba Komünist Partisi,** dünya devrim tarihine geçecek seçkin bir enternasyonalist dayanışma göstererek, 15 bine yakın Kübalı askeri, Angola halk güçlerine yardıma gönderdi. Emperyalistler ve yerli ortakları tarafından başlatılan karşı-devrimci iç savaş komplosunun

Angola halk güçlerini bir ölçüde gerilettiği bir anda kendi anayurtlarından onbin kilometre ötede, tümüyle ayrı bir ırktan, ulustan, dilden olan Angolalılar yanında gözünü kırpmadan çarpışarak zorlu bir savaşta kahramanca savaşan Kübalı askerler, Angola halkına büyük lojistik destek sağlayan Sovyetler Birliği'nin yanısıra, Angola devriminin en büyük yardımcısı oldular ve son derece modern silahlarla donatılmış, profesyonel (kiralık) askerlerle takviye edilmiş karşı-devrimci güçlerin bozguna uğratılmasında önemli bir rol oynadılar.

Küba hükümetinin Angola'ya gönderdiği birliklerin başında Küba genel kurmay başkanı dahil en seçkin komutanların ve subayların bulunması, Küba'nın Afrika ve dünya devrimi yolundaki enternasyonalist ruhunun en önemli göstergelerinden birisiydi.

Angola devrimi gerici güçlerin bu önemli komplosunu da bertaraf edip, askeri planda nihai zafere ulaştıktan sonra, Küba'lı askerlerin bir kısmı ülkelerine döndüyse de, gene önemli bir bölümü Angola'da muhtemel bir emperyalist saldırıya karşı Angola işçi sınıfına ve emekçi halkına yardım için nöbete geçti.

Bugün Angola'da bekleyen Küba birlikleri aynı zamanda Angola silahlı güçlerinin düzenli orduya dönüşerek, günümüzdeki sosyalist ülkelerin ordularından birisi haline gelmesi için çalışmakta, ayrıca düzenli sosyalist orduların yanısıra milis örgütlenmesi için yol göstermekte ve hem organizasyon bakımından hem de Angola silahlı güçlerinin modern savaş teknikleriyle eğitilmesi açısından önemli bir görev yapmaktadırlar.

Angola'daki Kübalı askerlerin çok önemli bir misyonu da, sosyalist kuruluşta Angola ordusunun işlevinin güçlendirilmesi ve üretime yardımcı olması için gösterdikleri çabalardır.

Bunun dışında çok sayıda Kübalı teknik uzman, Sovyet ve diğer bazı sosyalist ülke uzmanlarıyla birlikte sosyalist kuruluşun başarısı, Angola emekçilerinin bilimsel ve teknik eğitimi, merkez ekonomik planlamanın mükemmelleştirilip, başarıyla uygulanması için çalışmaktadırlar. (Angola devriminin lideri olan ve geçen yıl Lenin ve Dimitrov nişanlarıyla ödüllendirilen **Agustino Neto'**nun SSCB ve Bulgaristan gezilerinde bu ülkelerle imzaladığı uzun vadeli ekonomik, teknik, bilimsel ve kültürel işbirliği anlaşmaları gereğince ülkede görev yapan Sovyet ve Bulgar ve diğer bazı sosyalist ülke uzmanlarının yanısıra Kübalı uzmanlar da Angola'da üretici güçlerin hızlı gelişimi için ekonomik-teknik ve kültürel-bilimsel çalışmalar yapmaktadırlar.)

İşte Angola halkına böylesine büyük yararlıklar sağlayan ve onun en güç günlerinde, Angola kurtuluş savaşçılarıyla omuz omuza dövüşmüş olan Küba halkının liderinin Angola'ya gelmesi eşine ender rast-

lanır coşkun sevgi gösterilerine yol açtı. Angola halkı yedisinden yetmişine kadar, kadın-erkek, genç-ihtiyar, çocuk-büyük, herkes, Fidel'i görebilmek için meydanları, sokakları doldurdular, şehirlerarası yollarda bile onun arabasının bulunduğu konvoyun geçişi için saatlerce güneş altında beklediler. İki komünist lider, Castro ve Neto'nun halk önüne birlikte çıkmaları ise muhteşem bir tarihsel tablo oldu. Angola halkı geceli gündüzlü şenlikler yaptı ve Küba ile Angola'nın dostluğunu yeniden ve yeniden kutladı. Castro'nun gezi süresince gittiği fabrikalarda, maden ocaklarında işçiler Fidel'i büyük gösterileriyle kucakladılar, ayrıca yüksek öğretimden çocuklara kadar öğrenciler, köylüler, aydınlar Fidel'in elini sıkmak, onu kucaklayabilmek için adeta yarış ettiler.

— II —

KÜBA İLE ÇHC'NİN DÜNYA DEVRİMCİ SÜRECİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Fidel Castro'nun Afrika'da, Angola'da gördüğü bu coşkun sevgi ister istemez Küba ile ÇHC'nin dünya politika arenasında dünya devrimci süreci açısından karşılaştırmasını aklımıza getirdi. Birisi, (ÇHC sekiz yüz milyonu aşkın nüfusuyla dev bir ülke. Ulusal kurtuluş savaşından sonra sosyalizm yoluna girmiş, fakat milliyetçi bir yol izleyerek dünya devrimci sürecine ters düşmüş bir «sosyalist» (!) yönetim... Büyük Hon Şovenizmine kendisini kaptırarak gerek Çin halkının gerekse dünya halklarının çıkarlarıyla çelişip, bütün dünyada tecrit olmuş bir rejim. Kendi ülkesi içinde partisiyle, devletiyle Maocu kliklerin mücadelelerine sahne olan bir iktidar. Bir zamanlar «anti-Sovyetizm»ini, ulusal kurtuluş savaşlarını mutlaklaştırmak maskesiyle perdelemeğe kalkışmış, sosyalist sistemi ve onun öncülüğünü reddederek Üçüncü Dünyayı temel güç ilân etmek yoluyla Üçüncü Dünya'dan destek bulacağını sanmış, fakat bugün neredeyse tek bir Üçüncü Dünya ülkesine bile resmi ziyarette bulunamayacak kadar Üçüncü Dünya'dan dahi tecrit olmuş, resmi protokolünü Amerikan militarist çevrelerinin adamı Schlessinger'lere, Alman neo-Nazi hareketinin lideri Strauss'lara açmış bir dışişleri politikası. Tek bir sosyalist devlete ya da Üçüncü Dünya ülkesine gidemeyen, onları da ülkesine davet edemeyen bir grup üst devlet adamı... Bangladeş'de, Filistin'de, Dofar'da, Şili'de, Lübnan'da, Angola'da, Portekiz'de Yahya Han'ların, İzak Rabinlerin, Rıza Pehlevilerin, Pinochetlerin, Pierre Gamayel'lerin, Holden Roberto'ların, ...ve hempalarının yanında saf tutmuş, yani bütün bu faşistlerin, siyonistlerin, falanjistlerin, gericilerin,

halk düşmanlarının, emperyalist işbirlikçilerinin ağababası olan Amerikan emperyalizmine yardakçılık yapmış bir klik...

Öte yanda (Küba), dünyada karşı-devrimin en güçlü olduğu bölgede, Amerikan emperyalizminin karnı altında sosyalizmi kurmuş, komünizm ve proletarya enternasyonalizmi bayrağını Karaib'lerde, Latin Amerika'da şerefle yükseltmiş küçücük bir ülke, Amerikan emperyalizminin bütün saldırılarını, Domuzlar Körfezi çıkartmalarını, ekonomik, siyasal ablukalarını, binbir türlü karşı-devrimci komplolarını, suikast tertiplerini boşa çıkarmış, ülkede sosyalizmi, sosyalist demokrasiyi yerleştirmiş, sosyalizmin Latin Amerika'daki ilk kalesi olmuş bir devlet... Ve kısıtlı olanaklarının çok ötesinde dünya proletarya devrimine, onun bütünleyici bir parçası olan dünya ulusal kurtuluş hareketine, askeriyle, teknik uzmanıyla, dar ulusal bütçesiyle yardıma koşmağa başlamış bir ülke. Pek çok kapitalist-olmayan yol ülkesine sayısız iktisatçılar, teknik elemanlar, askeri uzmanlar göndermiş ve onların toplumsal ilerlemelerine kendi gücünün çok ötesinde katkılar getirmeyi fedakârca sürdürmüş bir ülke. SBKP 25 ci Parti Kongresinde görüldüğü gibi, dünya komünist forumlarında büyük bir sevgiyle karşılanan bir Komünist Partisi'nin ve liderinin yönetiminde, bilimsel komünizm ve proletarya enternasyonalizmi ruhuyla, dünya devrimine vargücüyle hizmet eden, hem sosyalist ülkelerde, hem de Üçüncü Dünya ülkelerinde, Üçüncü Dünya forumlarında, bağlantısız ülkeler toplantılarında sansasyonel denilebilecek bir prestij toplamış bir küçük devlet...

Birincisi, ÇHC bütün «gücüne» rağmen, dünya sosyalist sisteminden ulusal kurtuluş hareketinden ve uluslararası işçi sınıfı hareketinden, **dünya devrimci hareketinin öncüsü uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketinden** tümüyle tecrit olmuşken, ikinci ülke (Küba) tüm nicel küçüklüğüne rağmen bütün dünya halkları gözünde olağanüstü bir saygınlık kazanmıştır. Birincisi ÇHC, dünya devriminin en güçlü olduğu bölgede, devrimin öncü mihveri Sovyetler Birliği'nin yanıbaşında her türlü güvence ve destek imkânına sahipken, kendi devriminin yapılmasında en büyük uluslararası desteği sağlamış olan Sovyetler Birliği'ne ve giderek dünya devrimine ihanet etmiş bir yönetim... İkincisi (KKP), karşı-devrimin en güçlü, en azgın olduğu bölgede ve dünya karşı-devriminin öncü ekseni Amerikan emperyalizminin burnu dibinde, bütün güçlükleri yenebilmiş devrimini sağlamlaştırmış bir yönetim... Birincisi (ÇKP), kendi ülkesinde hâlâ binbir türlü saray entrikasına sahne olan, Maocu kliklerin çatışmaları altına halkı şaşkına çeviren, Çinli emekçileri büyük ekonomik güçlükler altında bunaltan, ülkesinin ekonomisini görülmedik bir şekilde Sovyetler Birliği'ne karşı askerileştiren Sovyet sınırını tümen tümen askerler, dev sığınaklar, askeri mevziler ile dona-

tan ve yıllardır halkı dünya devriminin öncü ekseni Sovyetler Birliği'ne karşı kışkırtan, Amerikan emperyalizmine daha fazla silahlanma tavsiyelerinde bulunan, NATO'yu savunan, Türkiye gibi fanatik işbirlikçi NATO'cu rejimlere dahi NATO'da kalmalarını salık verecek kadar gözü dönmüş bir Maocu parti... İkincisi, halkını ekonomik sıkıntılardan kurtarmış, sosyalizmini kurarak komünizm yolunda ilerlemeğe başlamış, ulusal kurtuluşçu rejimlere olağanüstü yardımlar yapacak kadar ekonomisini geliştirmiş, ve dünya kapitalist-sisteminin öncüsü ABD emperyalizminin en güçlü olduğu bölgede dimdik ayakta duran bir sosyalist ülkenin Komünist Partisi.

Birincisi, (ÇHC ve ÇKP) tüm kapitalist ülkelerde Maoculuk ya da «Mao Tse-tung düşüncesi» adı altında karşı-devrimci anti-komünist ve anti-Sovyet akımları başlatan, Komünist Partilerine karşı «ML» takılı Maocu karşı-devrim partileri kurdurtan, bir rejim... Ve kapitalist ülkelerde uluslararası işçi sınıfı hareketini provoke etmeğe çalışan, bunu yapamayınca da hiç değilse demokratik hareketi torpillemeğe uğraşan, bunda da muvaffak olamayınca, CİA Entelijens Servis, Savak, Mossad (İsrail), eski Pide (Portekiz), BND (Federal Alman), MİT... vb. ajanlarıyla işbirliğine kadar işi götüren karşı-devrimci, Maocu akımlara öncülük eden, yardımcı olan bir Maocu Parti... İkincisi (KKP), bütün dünyada komünist hareketin birliğini, dünya işçi sınıfının enternasyonalist dayanışmasını güçlendirmeğe hizmet eden ve sosyalist sistem'in, uluslararası işçi sınıfı hareketinin ulusal kurtuluş hareketi ile arasındaki bağların güçlenmesine yardıma uğraşan, bu yolda, anti-Sovyetizme karşı kararlıca savaşan, dünya halklarının Sovyetler Birliği ile dostluğunu azimle savunan, hem Pekin tipi Maocu Büyük Han Şovenizmine, hem de Malta'nın Don Mintoff tipi milli burjuva «küçük güç şovenizmine» karşı mücadele eden, Bağlantısız Ülkeler forumlarında, platformlarında Üçüncü Dünyanın temel politikasının «SSCB ile dostluk ve en geniş işbirliği» olması gerektiğini ısrarla savunarak, pekçok Üçüncü Dünya ülkesini bu yolda teşvik eden, kendi ülkesinde ise Sovyet-Küba dostluğunu değişmez baş prensiplerinden birisi haline getirmiş bir **Komünist Partisi...**

İşte birinci «büyük» sosyalist (!) devletle, ikinci «küçük» sosyalist devletin: birinci Maocu partiyle, ikinci Komünist Partisi'nin hiç bir şekilde inkâr edilemeyecek olan ve en somut gerçeklere, olgulara dayanan karşılaştırması budur...

FİDEL'İN ve KÜBA'NIN ARTAN PRESTİJİ

Fidel Castro, SSCB 25.ci Parti Kongresinde «biz küçük bir devletiz, bizim sizden ancak öğreneceklerimiz olur» diyordu. **(Our Friends**

Speak, —SBKP 25.ci Parti Kongresindeki Konuk Parti delegasyonlarının konuşmalarını ve Kongreye gönderilen mesajları içeren kitap— Moskova, 1976) İşte seçkin bir proleter alçakgönüllüğü ile bu sözleri söyleyen Fidel, kendi ülkesinin tüm kısıtlı olanakları altında dünya ulusal kurtuluş hareketine olağanüstü yardımlar yapan bir ülkenin lideri olarak, sözünü ettiğimiz uzun gezisinde gittiği bütün ülkelerde böylesine büyük sevgiyle karşılanıyorsa, dünya politika arenasında sadece dostlarının değil, en büyük düşmanlarının bile bu denli saygısını topluyorsa, SSCB ve sosyalist sistem öncülüğündeki dünya devrimci sürecine Partisiyle, halkıyla bu denli önemli hizmetler yapıyorsa, bu olgu üzerine bütün sosyalistler ve ilericiler ciddi ciddi düşünmek zorundadırlar.

Bu vesileyle aklımıza gelen bir olayı burada nakletmek sanırız ki, yararlı bir örnek olacak. 1971 yılının Mart ayında Kübalı gazeteci Ortego Türkiye'ye gelmişti. (Bilindiği gibi Ortego, ABD başkanı Kennedy'nin direktifiyle CİA'nın 1962'de Küba'ya karşı düzenlediği başarısız karşı-devrimci «Domuzlar Körfezi» çıkartmasından sonra yakalanan suçlular için tüm dünya televizyonlarının, gazetecilerinin gözleri önünde yapılan ilk sorgulamada halkı temsilen görev almış, celseleri yönetmiş bir Komünist gazeteciydi. Bütün dünya televizyonlarının, diğer haberleşme araçları temsilcilerinin ve Küba halkının gözleri önünde yapılan bu açık sorgulamada Ortega sorduğu sorularla, komplocu karşı-devrimcilerin gerçek yüzlerinin dünya halklarına teşhir olmasında baş rolü oynamış bir kimseydi.) Ortego İstanbul'u gezerken kitap sergilerinde bu kadar çok Marx, Engels ve Lenin kitabının satıldığını görerek hayretler içinde kalmış, ayrıca bu kitaplar arasında Castro'nun kitaplarının da bulunması onu büsbütün şaşırtmış, aynı zamanda duygulandırmıştı. «Ülkeme döndüğüm zaman, Türkiye'nin hiç de zantettiğimiz gibi bir ülke olmadığını, Marx'ın, Engels'in, Lenin'in kitaplarının sokaklarda satıldığını, bunlar arasında Fidel'in de kitaplarının bulunduğunu anlatacağım» diyerek şaşkınlığını sık sık dile getirmişti.

Gerçekten Ortego kendi açısından haklıydı. Çünkü Küba küçücük bir ülkeydi. Dünyada 150'ye yakın devlet vardı. Türkiye ile Küba bu devletlerden sadece ikisiydi. Üstelik de aralarında onbin kilometreden fazla bir mesafe vardı. Ayrıca iki ülkenin diplomatik bir bağları da (Elçilik vb.) yoktu. Küba gibi küçük bir ülkenin liderinin Türkiye gibi uzak bir başka küçük ülkede bu kadar tanınması, kitaplarının sokaklarda satılması Ortego'yu hayrete düşürmüştü.

Aradan sadece altı yıl geçti. Sanırız ki, Castro'nun son yıllarda çeşitli ülkelere yaptığı gezilerinde ve özellikle sözkonusu son uzun gezisinde gittiği yerlerde gördüğü olağanüstü ilgiden sonra, herhangibir ko-

nuk Küba'lı Türkiye'ye gelse artık sergilerde Fidel'in kitaplarını satılmasına hiç de hayret etmeyecektir.

MAO'NUN KAYBOLAN PRESTİJİ, CASTRO'NUN YÜKSELEN SAYGINLIĞI

Aynı dönemde, Türkiye'de bilimsel sosyalist ve enternasyonalist bilincin bugünkü kadar gelişkin olmadığı, Maocu Pekin yönetiminin de en gerici rejimlerle bu denli işbirliğine giderek, şimdiki batağına henüz gömülmemiş bulunduğu yıllarda, sözkonusu sergilerde ve diğer kitapçılarda Mao'nun da kitapları bol bol satılırdı. Mao o yıllarda onbinlerce öğrenci için büyük ve tartışılmaz bir liderdi. O yıllarda Türkiye solunda birçok kişi Marx-Engels, Lenin-Stalin ve Mao diye 5'li bir «ustalar sıralaması» yapardı... Aradan sadece altı yıl geçti. Eskiden Mao'nun en çok sevildiği ilerici gençlik yığınları bugün Mao'yu derece derece de olsa reddetmiş durumdadırlar. Bugün Maocular, birer karşı-devrimci akım halinde, gençlik dahil her alandan tüm devrimci ve demokratik çevrelerden tecrit olmuştur. Bugün Maoculara TEP ve SP (SDP) dışında hiçbir demokratik çevre yüz vermemektedir. Bugün Maocular öğrenci yurtlarından kovulmakta, demokratik derneklerden, gençlik örgütlerden atılmaktadırlar. Bugün Türkiye'de çok sayıda kitapçı bile Mao'nun kitaplarını satmamaktadır.

Bunun karşısında sosyalist sistemle ve özellikle Sovyetler Birliği ile son altı yılda ilişkilerini güçlendiren, KEYK'e (Comecon'a) katılan, proletarya enternasyonalizmi yolunda büyük adımlar atan Küba'nın öncü partisi'nin lideri Castro'nun prestiji tüm dünya halklarının gözünde giderek yükselmektedir. 800 milyonluk ÇHC'nin başındaki Maocu yönetim dünya halklarından büsbütün tecrit olurken 8 milyonluk Küba dünya politika arenasında ÇHC'den daha fazla ağırlığa sahiptir. Bugün Dünyanın üçte ikisini oluşturan sosyalist ve ulusal demokratik devletlerde Maocu Pekin yönetiminin etkisi hemen hemen sıfıra yakınken, bu ülke gücünün yüzde biri oranındaki «küçük» Küba'nın ÇHC'den daha büyük bir etkinliği vardır. Bugün emperyalist güçler, «nasıl ederiz de ÇHC'yi Sovyetler Birliği'ne ve dünya devrimci sürecine karşı daha fazla etkince kullanabiliriz?» diye hesaplar yaparlarken, aynı güçler Küba konusunda «Nasıl ederiz de, Küba'nın Afrika, Orta Doğu ve Latin Amerika'daki devrimci faaliyetlerini önleyebiliriz, onun Üçüncü dünya üzerindeki prestijini sarsarız, nasıl ederiz de, Küba ile SSCB'nin arasını bozabiliriz?» diye ince CİA hesaplarına dalmışlardır. Dünya sosyalist sistemiyle güçlü bir **sosyalist enternasyonalizm** içinde bulunan ve SSCB ile işbirliğini derinleştiren küçücük Küba'nın Angola'da, Afrika devriminde

bırçok kapitalist-olmayan yol ülkesinde daha bugünden oynadığı önemli rolün üzerinde durmak gerekir. Henüz Afrika'da ulusal kurtuluş devrimi tamamlanmamıştır ve Küba'nın oralarda yapacağı daha çok işler vardır. Daha önemlisi, yarın Küba'nın Latin Amerika'daki işlevi bugünkünden kat kat fazla önem kazanacaktır.

— III —

CASTRO'CULUK DİYE BİR «EKOL» YOKTUR

Burada son olarak şu nokta üzerinde durmak istiyoruz. Yukarıda dünya devrimi açısından yaptığımız Küba-ÇHC karşılaştırmasının amacı Maocuları girdikleri karşı-devrim batağından çıkarmak değil. Biz Maocular konusunda Lenin'in öğüdünü tutarak onları daha çok batağa itmek gereğinin şaşmaz bir bilimsel, devrimci ilke bellemişiz.

Burada esas olarak, Mao'culuğun ve Pekin siyasetinin gerici yüzünü hâlâ gereğince kavrayamayan «sol»-revizyonist eğilimlerin dikkatini çekmek istiyoruz. Çünkü, bilindiği gibi, ülkemizde «sol»-revizyonizm kapsamına giren bazı eğilimler SSCB öncülüğünü tanımak istemezler ve kendileri Castro'ya derece derece yakınlık duyarlar. Oysa Küba ile sosyalist sistemi, Küba ile Sovyetler Birliği'ni dünya politikasında **ne ideolojik olarak, ne de politik olarak** farklı görmeğe imkân yoktur. Eğer Küba dünya ulusal kurtuluş sürecinde son yıllarda bu denli önemli işlevler kazandıysa ve yarın da Latin Amerika'da daha büyük görevler yapacaksa, bu, hiç kuşkusuz, Küba'nın, SSCB ile, dünya komünist hareketinin öncüsü ile yaptığı sıkı işbirliğinin sonucudur. Yani kimilerinin iddia ettiği gibi, Havana kendi başına bir merkez değildir. Mihri Belli ve benzerleri, bir zamanlar «Bizim merkezimiz ne Moskova'dır, ne Pekin'-dir.» diyordu.

Gerek MDD'ciler, gerekse onun içindeki «sol»-revizyonistler o zamanlar «Bizim merkezimiz Hanoi'dur, Piyong-Peng'dir, Havana'dır» derlerdi. Böylece Türkiye'de kendi iskemlesinde oturmak» için Mao'culuk ile Komünizm arasında bir orta yolculuk öneren ve bunun için de zorlama birtakım «merkez»ler icat etmeğe çalışan sözkonusu sağ-revizyonist ideoloji ve eskiden onlarla birlikte çalışan birtakım «sol»-revizyonist eğilim Pekin'in derinleşen Maocu politikası karşısında bu sözleri eskisi kadar söyleyemiyor.

Öte yandan bir zamanlar «Sol»-revizyonistler için merkez Havana idi. Son yılların gelişimi böyle bir merkezin var olmadığını gösterdi. Castro'culuk diye bir ekolün, dünya komünist hareketinde bulunmadığını

herkes anladı. Gene Hanoi'un da, ne dün ne de bugün ayrı bir merkez olmak gibi enternasyonalizm dışı iddia taşımadığı son yıllarda hızla gelişen Vietnam-Sovyet ilişkileriyle kavrandı. Geriye kala kala sosyalist Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin **kendi özgül koşullarında** izlediği ve bilimsel açıdan eleştirilmesi gereken ve Mao'culuk meselesinin köklü bir ideolojik sorun olduğu konusunda titiz olmayan hatalı tutumu kalıyor ki, bunu da vahim bir hata veya temel bir sapma gibi görmemek gerekir, çünkü Kore DHC'nin hiçbir anti-Sovyet tutumu olmadığı gibi, Sovyetler Birliği'nden övgüyle sezederek, Kore ve Sovyet dostluğuna ne denli önem verdiğini Kim İl Sung'un önceki yıl Türkçe'de yayınlanan bazı broşürlerinden birçok kimse öğrendi. Böylelikle SSCB'yi revizyonist olarak gören Türkiyeli gerçek revizyonistler, kendilerine Hanoi, Havana gibi yeni merkezler ararlarken, bu merkezlerin dünya komünist hareketi içinde yer aldıklarını, Piyong Peng'in ise SSCB'ni hiç de öyle sandıkları gibi «revizyonist» diye nitelemediğini anlayınca açmaza düştüler.

HO Şİ MİNH POLİTİKASININ ÖZGÜL TARİHSEL KOŞULLARI

Öte yandan «Ho Şi Minh» tavrı diye bir kategori icat edenlerin komikliği ise ortadadır. Çünkü, ÇHC'de karşı-devrimci **«Kültür Devrimi»** öncesinde Vietnam'ın ÇHC ve SSCB ile çizdiği bir politika vardı. Bu politikanın temelleri, Çinhindi Komünist Partisi'nin kuruluşundaki enternasyonalist ve Komünist temeller üzerine atılmıştı. Ve Vietnam Demokratik Cumhuriyeti bu ilkeler ışığında ÇHC ile ilişkilerini sürdürüyordu. 1950'lerin sonlarına doğru, Pekin yönetimi dünya komünist hareketi içinde ayrılık çıkarmağa başladı. Bu ayrılıkçılık eğilimlerinin gidişi, ÇKP içinde büyük tepkilere yol açtı; özellikle anti-Sovyet politikanın nerelere varacağını gören Çin'li komünistler —ve başlangıçta bu politikaya göz yummak, hatta bir ölçüde yardımcı olmak tutumuna girmiş Liu Şao Şi örneği ÇKP yöneticileri— Maocu gidişata karşı tavır aldılar ve Mao'yu Partiden tecrit ettiler. Ne var ki, ordu komutanlarına ve bu komutanların yıldızı Lin Piao'ya dayanan, ayrıca Kızıl Muhafızlar adlı anarşist örgütler kurarak bunları Parti'ye karşı saldırtan Mao ve peşindeki azgın Mao'cular sonunda galip geldiler. İşte, Pekin'de «Kültür Devrimi»nin başladığı sıralarda, Amerikan Emperyalizmi de Kuzey Vietnam'a saldırıyordu. Kuzeyli, Güneyli tüm Vietnam halkı, bu şiddetli emperyalist saldırısı karşısında dişini tırnağına takarak mücadele ederken, **en büyük desteği,** olağanüstü yardımı, hiç kuşkusuz Sovyetler Birliği'nden görüyordu. Ne var ki, o zamanki belirgin eğilimi henüz «Sol»-revizyonizm olan ve şim-

diki gerici siyaset batağına boğazına dek batmamış bulunan Pekin yönetimi de Vietnam halkını desteklemekteydi. Öte yandan, o yıllarda dünya komünist ve İşçi partileri ÇKP yönetimini ikna etmek için çaba gösteriyorlar, uluslararası forumlarda onu tartışmaya çağırıyorlardı. Ama Mao'cu ÇKP yönetimi dünya komünist forumlarına çıkıp tartışmadan kaçınıyordu. Nitekim 1969 Toplantısı'na gözlemci olarak bile katılmak istemedi. Böylece o yıllardaki ana karakteristiği henüz «Sol»-revizyonizm olan ve bugünkü gerici siyasete henüz böyle gömülmemiş bulunan Mao'cu Pekin yönetimi önünde Ho Şi Minh'in izlediği politika haklıydı. Çünkü Emperyalizme karşı bir ölüm-kalım savaşı veriliyordu, o zamanlar Çin - Sovyet tartışması adı verilen bir tartışmaya katılmak bizzat Vietnam İşçi Sınıfı partisinin ve savaşan halk güçlerinin bölünmesine yol açacaktı. Çin devriminin Vietnam halkı üzerinde **bir zamanlar** sağladığı prestij ve Çin'in Vietnam'a yardım yapmış olması faktörü ile Vietnam halkının sıcak savaş içinde bulunması birleşince, «Çin-Sovyet» tartışmasına karışmak Vietnam devrimini zaafa uğratacaktı. Bu tartışma Vietnam'ın birincil meselesi değildi. Bu nedenle, salt bu yüzden, Vietnam İşçi Partisi tartışmalara katılmadı, hatta 1969 Toplantısı'na da gitmedi. (Kore de bu toplantıya katılmamış, Küba ise gözlemci olarak katılmıştı.)

Vietnam savaşının hızla başlayıp yükseldiği, ÇHC'de ise «Kültür Devrimi»nin kıyasıya sürdüğü 1964-67 yılları arasında bu nedenlerle Vietnam İşçi Partisi Çinhindi Komünist Partisi zamanında başlamış olan tutumunu değiştirmedi. Öte yandan daha o yıllarda **bazı** Komünist ve İşçi Partileri'nin bu tartışmaları sadece izlemekte oldukları, henüz belli bir tavır koymadıkları, çünkü ÇKP'nin politikasının bugünkü gibi iflas etmediği düşünülürse, çok daha zorlu koşullar altında bulunan Vietnam'ın takındığı tutum normaldi. Zaten bu durumu bilen SBKP de, Vietnam İşçi Partisi'nden «tavır koymasını» istemiyordu.

O yıllardaki Vietnam savaşı, ancak iki yıl önce sonuçlandı. Ayrıca Mao'culuğun iflas eden politikası Vietnam'daki birkısım ulusal kurtuluşçu güçlerin, hatta parti içindeki Pekin sempatizanı unsurların meseleyi kavramalarını getirdi. Son yıllarda Vietnam ile SSCB ve Vietnam İşçi Partisi ile SBKP, Vietnam Sendikaları ile SSCB Sendikalar Birliği arasında güçlenen bağlar Hanoi diye bir merkezin bulunmadığını bir kez daha kanıtlamıştır. (Bunun için Vietnam delegasyonunun SBKP 25 ci Kongresinde yaptığı konuşma ile gene 1977 Mart ayında toplanan Sovyet Sendikalar Birliği 16 cı Kongresine katılan Vietnam delegasyonunun sözlerine bakmak bile yeterli olacaktır.)

Böylelikle, özgül tarihsel, sosyal ve hatta Coğrafi koşullarda üstelik de Mao'culuğun bugünkü gibi gericileşip deşifre olmadığı, hem de ulusal kurtuluş mutlaklaştırması yaparak Çinhindindeki ulusal kurtuluş

savaşçıları ve halkları gözünde onları okşayıcı sözler söylediği bir dönemde, **büyük ölçüde** Sovyetler Birliği'nden destek gören Vietnam Halkı'nın Çin desteğini yitirmemek, ayrıca **en önemlisi** savaşan devrimci, yurtsever güçlerin içinde, böyle bir kritik anda bölünme yaratmamak için izledikleri yolu «Ho Şi Minh» tavrı gibi Mihri Belli'den menkul bir terimle adlandırarak, bunu **evrenselleştirmek,** gerçekte Türkiye'de Mihri Belli sağ-revizyonizminin ve birtakım «sol»-revizyonistlerin o zamanki oportünist bir politikasıydı.

Ho Şi Minh'in ve Vietnam İşçi Partisi'nin o dönemde izlediği politika özgül koşullarda gereken bir tarihsel zorunluluktu. Bunun evrensel bir kategori olmadığını, Ho Şi Minh'in SSCB'den «uzak durması» diye alınamayacağını kavrayamayanlara Ho'nun şu kitabını salık veririz: **«Lenin, Leninizm ve Sarsılmaz Sovyet-Vietnam Dostluğu Üzerine»** adlı kitap. (Ho'nun seçilmiş makaleleri, Moskova 1970)

«HO Şİ MİNH TAVRI» DEYİMİ BELLİ OPARTÜNİZMİNİN İCADIDIR

Evet, eski sağ ve «sol»-revizyonistlerin uzun süre birlikte davrandıkları, ancak son anda kopuştukları eski MDD hareketi, «Ho Şi Minh tavrı» diye bir «kategori» icad ederken, hem bilimsel sosyalizmin temel eğilimleri bakımından oportünist bir tutumu, milliyetçi bir sağ veya «sol» sapmayı temsil ediyorlardı, hem de böyle yapmakla o sıralarda birtakım pragmatist (faydacı) çıkarlar umarak, somut küçük hesaplar, oportünist politikalar güdüyorlardı? Konunun önemi bakımından bu temeldeki ve yüzeydeki oportünizmi göstermemiz gerekir. Mihri Belli çevresi «Ho Şi Minh tavrı» diye bir «kategori» icad etmekle şu bakımlardan oportünisttiler :

- Kendileri Marksist-Leninist ve enternasyonalist temel ideolojinin dışındaydılar küçük burjuva sosyalizmini temsil ediyorlardı.
- Öz olarak güçlü bir sol-kanat milliyetçiliği karakterlerini taşıyorlardı. Onların bu milliyetçi özü, uzun yıllardır Türkiye'deki anti-komünizm ve anti-Sovyetizm propagandasının etkilerinin de izlerini taşımaktaydı. Aksi halde Komünizm ile Sovyetizm'in özdeş olduğunu bir «eski tüfek»in bilmemesi olanaksızdı.
- Ayrıca MDD stratejisi temel olarak asker-sivil aydın zümre ile ittifakı öngören bir ilerici küçük burjuva hareketiydi. Asker-sivil aydın zümrelere büyük misyonlar yükleyen, onlarla «ilk devrim aşamasını» yaptırmayı öngören bir çizgi ise, hiç kuşkusuz, «Sovyetçi» gözükmek istemezdi. Çünkü bizzat ittifak kurmak istenilen o asker-sivil aydın zümre arasında uzun on yılların getirdiği güçlü anti-Sovyet duygular vardı. Onların bir kısmı —en ileri unsurları— belki «Komünistler» ile yani «adı

komüniste çıkmış»larla işbirliği yapabilirlerdi ama bu «komünizm», öyle Moskovacı, Pekinci filân olmamalı, hiç değilse Yugoslavya tipi bir «milli komünizm» olmalıydı. Ayrıca Pekin Türkiye'den çok uzaktaydı, nereye gideceği de belli değildi, bu nedenle Pekin «komünizmi», Türkiyeli ileri Kemalistler için pek büyük tehlike olarak gözükmüyordu. Ama onların ittifak kuracakları bir «komünist» hareket, kendisini şu Moskova'cılıktan uzak tutmalıydı. Öte yandan özellikle «eski tüfek»ler Stalin zamanından, Komintern çağından kalma bir gelenek olarak «aşırı Sovyetçi» bilinirlerdi. Bu imajın silinmesi hiç değilse hafifletilmesi gerekirdi. Bu nedenle bu ülkede «iş yapmak» için «Moskovacı» gözükmemek gerekirdi. MDD teorisyenlerinin güttükleri en önemli oportünist ve faydacı mantıklardan birisi buydu bizce. Çünkü, asker-sivil aydın zümre içinde, «Kemalist aydınlar» arasında, «milli burjuvazi» içinde SSCB özellikle o yıllarda büyük bir tabu ve umacıydı; ayrıca Türkiye'deki eski güçlü anti-Sovyet duygular bugünkü gibi azalmamış, detant politikası meyvalarını vermeğe başlamamış, en önemlisi ise bilimsel sosyalist hareket, bugünkü gibi bilim ve enternasyonalizm konusunda, anti-Sovyetizmle savaş yolunda henüz önemli başarılar kazanmamıştı.

• «Ho Şi Minh» tavrı gibi bir muhayyel kategorinin mucitleri olan MDD ideologlarının bir başka oportünist tutumları da, onların işçi sınıfını ve emekçi halkı küçümsemeleri, gençlik içinde güçlenmeyi yeğtutmalarıydı. Gençlik içinde ise «keskinlik» geçerliydi. Ne kadar keskin olursan, ne denli «solda» gözükürsen, o kadar parsa toplayabilirdin. Bu nedenle, SSCB'yi «revizyonist» olarak gören, hatta Mao'ya daha büyük sempatiler duyan, ulusal kurtuluş savaşlarına tapınan gençlik heyecanları ile iş yapmak istiyorsan, o zaman sen de «Sovyet revizyonizmi» sakızını ağzına almasan bile, bu sakıza yardımcı olacak sözler söylemeli, kendini «Sovyet'çilikten» tenzih etmeliydin. Böylece gençler sana «revizyonist» demezlerdi.

• Aynı mantığın bir sonucu olarak, o yıllarda Vietnam halkının güçlü savaşı, tüm dünyaya parmak ısırttığı gibi, Türkiye'deki dinamik gençlik kesimleri üzerinde de büyük etkiler yapmıştı. Bu nedenle, o anki aktif ve en sıcak mücadelenin lideri olan Ho Şi Minh'ın adına bir «tavır» davetiyesi çıkartırsan, hem «Sovyet revizyonizmine» düşmemiş olurdun, hem de Mao'nun akla pek yakın gelmeyen tutumlarından uzak dururdun, fakat Mao'cuları da karşıya almazdın ve Ho Şi Minh'in yüce adı ardına sığınıp gençlik içinde parsa toplayabilirdin, keza Kemalistleri de ürkütmezdin.

• Ho Şi Minh'in kendi son derece önemli ve son derece özgül tarihsel koşullar altında güttüğü politikayı Türkiye'de kendilerine kalkan edinenler işte bu yukarıda saydığımız gerek temel, gerekse günü-

birlik oportünizmleri güdüyorlardı. Hiç kuşkusuz, esas olan, MDD ideologlarının, işçi sınıfı biliminden **temelde** uzak olan küçük burjuva ideolojileri ve milliyetçilikleri idi. Ama bu temel sapmacılık, günübirlik oportünist politikalarla da birleşince, oportünizm iyice derinleşmiş oluyordu.

• Ho Şi Minh bile kendisi bir ekol olmak iddiasında değilken, Vietnam İşçi Partisi ne dün, ne de bugün böyle bir ekol yaratma tutumuna, kendisini veya kendine benzer durumda olanları, ayrı bir merkez altında örgütlemek tutumuna girmezken, tersine her geçen gün SSCB ile ilişkilerini geliştirip bu nedenle Pekin'den «eleştiri» görünümü altında birtakım tehditler ve şantajlar alırken, kalkıp hâlâ «Ho Şi Minh tavrı» diye bir «tavır» uydurmak, aynı MDD bilimsizliğinin, eklektisizminin ve oportünizminin günümüzdeki devamıdır.

YERLİ «SOL» - REVİYONİST EĞİLİMLERİN ULUSLARARASI POLİTİKA KONUSUNDAKİ AÇMAZLARI

Sözünü ettiğimiz MDD çizgisinin bugün Türkiye'de hiçbir sosyal, politik vb. ağırlığı yoktur. Zaten bu sözlerimizi onları eleştirmek için de söylemiyoruz. Ama «Ho Şi Minh tavrı» diye 1970 öncesinde yapılan MDD'ci küçük burjuva yakıştırması, bugün geniş «sol»-revizyonistleri hâlâ etkilemektedir.

Ayrıca «sol»-kanat revizyonizminin Türkiye'de geleneksel olarak Castro'ya duyduğu sempati, onları bu kez «Castroculuk» diye bir garip tutuma itmektedir. Avrupa ve Latin Amerika'daki eski «Castristler» artık «Castro'culuktan» vazgeçmişlerdir, Castro'yu revizyonist olarak görmektedirler. Yerli «Sol»-revizyonist akımlar ise Castro'yu henüz reddedemişlerdir. Bu red eğilimlerinin Türkiye'de de başladığı bir sırada meydana gelen Angola devrim savaşı, onları yeniden afallatmıştır. Castro'yu bir başka ekol gibi görüp, SSCB'den ve onların pek kızdıkları «Brejnev»den farklı göstermeğe çalışmak, dünya komünist veya genel devrimci hareketi içinde «Castro'culuk» gibi yeni bir ekol varmış gibi davranmak, eğer cahillik ve saflık değilse, tıpkı Mihri Belli'nin bir zamanlar «Ho Şi Minh'cilik» yoluyla güttüğü oportünizmi, farklı koşullarda, değişik bir düzeyde sürdürmek demektir. «Sol»-revizyonistler eskisi gibi ve Mihri Belli'nin bir zamanlar çabaladığı üzere, asker-sivil Kemalistlere yaranmak tutkusu içinde değillerdir. Bu nedenle, bir kısım «sol»-revizyonist eğilimin «Castro'culuk» diye bir ekol icat etmesindeki en etkili motif, onların işçi sınıfı biliminden bir **temel sapmayı** temsil eden revizyonist anlayışları, küçük burjuva milliyetçilikleridir. Bu temel üzerinde işe koyulan — ve eskinin, yeni koşullardaki devamı olan — «sol»-reviz-

yonist eğilimler, gene esas olarak gençliği kendilerine ana alan seçtiklerinden, keskinlik yapmak ve keskin gözükmek zorundadırlar. Ama gerçekten de işleri zordur. Çünkü Mao'culuğun yüzü deşifre olmuştur. Ayrıca karşı-devrimci Maocularla çatışmanın kaçınılmaz bir görev olduğu artık bu eğilimler tarafından da yavaş yavaş anlaşılmaktadır. Ama bunun karşılığında «Sovyetçi» damgasını yemek, ya da «Sovyetçi'lerle uzlaşıyorsunuz» diyen Mao'cu makyavelist provokasyon salvosu altında kendi grup tabanlarını yitirmek kaygısı da onları düşündürmektedir. Bu durumda, Ho Şi Minh'de bugün sağ olmadığına göre, «sol»lar için yapılacak birkaç şey kalıyor:

• **Teorik** bakımdan Stalinizm diye bir ekol yaratmak. (Oysa böyle bir ekol yoktur. Sadece Marksizm-Leninizm vardır. Dünyada Stalincilik diye bir ekolün varlığını kimse gösteremez. Kaldı ki, «sol»-revizyonizme karşı en şiddetli mücadeleyi Stalin vermiştir.)

• Bugünkü somut politikada bir ölçüde Castro'ya sahip çıkmak. Oysa gene belirttiğimiz gibi Castroculuk diye bir ekol de yoktur. Castro'nun kendisi ve partisi de böyle bir iddiada değildir. Ve gene belirttiğimiz gibi, «Sol»-revziyonist eğilimler Castro'yu ayrı bir ekol gibi göstermeğe çalışmaktadırlar. Oysa bizzat Fidel Castro'nun SBKP 25 ci Parti Kongresinde yaptığı konuşma böyle bir iddiayı kökten tekzip etmektedir. Fidel, SBKP yöneticilerine» bizim sizden ancak öğreneceğimiz şeyler vardır» demektedir. Böylece Castro'ya, olmadık bir «ekol», veya bir «misyon» ya da «SBKP merkezinden 'daha devrimci' bir farklılık» atfetmek gene en azından bilimsiz ve amatörce bir tutumdur. Castro bugün 1969'dakinden farklı olarak uluslararası komünist forumlara gözlemci olarak katılmamakta, hem de en aktif üyelerden birisi olarak katılmakta ve bizim yerli «sol»ların «revizyonist» ilân ettikleri SBKP'nin en büyük destekçileri arasında bulunmaktadır. (Zaten bu nedenledir ki, Maocular, SSCB'nin yanısıra en fazla sövdükleri sosyalist ülkeler olan Bulgaristan ve Demokratik Alman Cumhuriyeti'ne son zamanlarda bir de Küba'yı eklemişlerdir. Hem de ne zaman? Küba, onbeş bin evladını Angola'da emperyalizme ve yerli gericilere gönderdikten ve orada 1000 kadar şehit verdikten sonra bu koroya başlamışlardır. Halkın Sesi koleksiyonları bunun kanıtıdır.

• Dünya devrimci sürecinin **merkezinin** sosyalist sistem, onun da **ana ekseninin** de SSCB olduğunu kabul etmek istemeyen; bu nedenle, bir kısmı bütün olarak SBKP'yi, bir kısmı ise sadece SBKP yönetimini bazıları da sadece Brejnev ve birkaç yoldaşını «revizyonist» diye utanmadan küfreden (bu sonuncular kendilerinin 'suslovcu' olduklarını söylemektedirler) «sol»-revizyonist eğilimler, SSCB'nin en büyük destekçilerinden Castro'yu kolay kolay «revizyonist» ilân edememektedirler. Kü-

ba'nın yukarıda özetlediğimiz son yıllardaki misyonu bunu engellemektedir. Bu durum «sol»-revizyonist eğilimleri açmaz içinde bırakmıştır.

- «Sol»-revizyonistlerin açmazlarından birisi de Pekin yönetimi karşısındaki tutumlarıdır. Pekin yönetimini derece derece eleştiren «sol» revizyonist eğilimler, kendi ideolojilerinde «kırlardan gelip kentleri kuşatmak» ya da «ulusal kurtuluş savaşlarını mutlaklaştırıp temel güç ilan etmek» gibi önemli Maocu «tahliller» bulunduğu için, uluslararası Mao'culuk karşısında açmaza düşmüşlerdir. Bu nedenle, Pekin yönetiminin Bangladeş, Dofar, Filistin, Şili, Lübnan, Angola, Portekiz politikalarını, NATO savunuculuğunu, Schlessinger ve Margareth Tatcher misali savaş kışkırtıcılarına yaptığı teşvikçiliği, AET emperyalizmini üçüncü dünyanın yanında gösterme tutumlarını görmezlikten gelmekte, bunları kendilerine ısrarla hatırlattığımız halde, birkaç «satır-arası» söz dışında Pekin yönetiminin gericiliğini teşhir etmemektedirler. Çünkü böyle yaparlarsa Maocu provokatörlerin «suçlama»ları altında kalmaktan, ayrıca gençlik tabanında «Sovyetçi gözükerek» güç kaybetmekten çekinmektedirler.
- Bu açmaz içindeki «sol»-revizyonist eğilimler, Komünistlerin Maoculara karşı verdiği mücadelede tarafsız bir yol izlemek tutumuna girerek, meseleyi «Sovyet ve Çin revizyonizminin şabloncularının çatışması» olarak koymaktadırlar. Oysa meselenin bir Sovyet-Çin çatışması olmadığını, Komünistlerle Maoistler arasındaki mücadele olduğunu, yani bir devrim-karşıdevrim sorunu olduğunu, hatta bunun da ötesinde anti-Maoist mücadelenin sadece sosyalist bir görev değil, aynı zamanda bir **demokratik görev** de olduğunu anlayamamakta ya da görmek istememektedirler.
- Bazı «sol»-revizyonist unsurlar burjuva diplomatik deyimiyle, «Hanoi ve Havana'nın Moskova'ya yakınlaşmasından» sonra, —yani ünlü MDD ideologu'nun bir zamanlar gösterdiği merkezlerden ikisinin (Havana ve Hanoi'un) «düşmesinden» sonra—, geriye kalan bir başka merkeze sarılmak tutumuna girmişler ve kendilerini «Kim İl Sung'cu» diye tanıtarak, bu kez Piyong Peng'i bir «ekol» olarak görmek yoluna gitmişlerdir. Bu çabaların da amatörlüğü, birkaç broşür ve birkaç sayılık dergi ile açığa çıkmıştır.

Mevcut Tek Merkez Dışında Yeni Merkez Yaratmak veya Aramak Çabaları Boşunadır

Yazımızın son bölümüne ayırdığımız bu önemli konuda, özet olarak söyleyeceğimiz şey şudur: dünya komünist hareketi içinde birtakım hâyâlî merkezler, birtakım sözde «ekoller» yaratmak tutumları en iyimser deyimle, amatörlüktür. Kaldı ki, böyle bir merkez yaratmaya ve Ko-

münist hareketi bölmeğe çalışan ekoller, sosyalizmin tarihinde başlıca iki akım tarafından öne sürülmüştür. Bunlardan ilki olan Troçkizm, iflas ederek Dördüncü Enternasyonal'e varmıştır. İkinci önemli bölme çabası ise Mao'culuktur; onun da nereye ulaştığı görülmüştür. Bunun dışında Yugoslavya'nın izlediği sağ çizgi bir merkez karakterine bürünememiştir. Hatta kendi ülkesini bile büyük sıkıntılardan kurtaramamış, bir buçuk milyon işçisini emperyalist Almanya'ya finans kapital tarafından sömürülmeye göndermiştir. Böylelikle, «kendine özgü sosyalizm», ya da «milli komünizm» safsataları, anti-Sovyetik tutumlar, ülkesini Alman emperyalizminin çizmesinden ve yerli kapitalizmden kanıyla, canıyla kurtaran Yugoslav işçi sınıfının ve emekçi halkının bir buçuk milyon evlâdını yeniden Alman emperyalizmi tarafından sömürülmeye terketmek tutumuna kadar gelmiştir. Ve «milli sosyalizm»in bu «başarısı» karşısında bugün pek çok Yugoslav Komünisti, işçisi sormaktadırlar? «Madem şu veya bu şekilde bir buçuk milyon evladımız, kardeşimiz kapitalist artı-değer sömürüsüne yeniden teslim olacaktı, biz bu devrimi niçin yaptık?»...

Son zamanlarda emperyalizm bir de, «Öro-komünizm» çığlıkları atmakta ve bazı Batılı Komünist Partiler içindeki hatalı ve sağa dönük eğilimleri teşvik etmek, bu partilerle SSCB ve diğer komünist partilerinin arasındaki görüş ayrılıklarını derinleştirmek için vargüçleriyle çaba göstermektedirler. Ama emperyalist çığırtkanların «Öro-komünizm» modası yaratılmasını kışkırtarak bu ad altında bir yeni merkez yaratmak için Batılı bazı KP'lerindeki hatalı eğilimleri körüklemeleri de hiç kuşkusuz gene o başlıca ülkelerin işçi sınıfları tarafından boşa çıkarılarak, bu sorunlar bizzat o Partilerin bünyeleri içinde ve **kardeş partilerle** diyalog sürecinde giderilecektir.

Şu halde, kendini merkez ilân etme ve İkinci Enternasyonal dönekliğine karşı doğan, 1917'de iktidara gelen, 1945'den sonra çok daha fazla güçlenen **mevcut merkez** dışında, yeni merkezler aramak, yeni ekoller icat etmek tutumları, başta Troçkistlerinki, Mao'cularınki ve Tito'cularınki olmak üzere daima iflas etmiştir.

Yerli «sol»-revizyonistlerin ve Mihri Belli tipi oportünistlerin icad etmek istedikleri «yeni merkezler», muhayyel «ekoller» ise sadece ve sadece burada, Türkiye'de, **kendinden menkul**'dür. Ne Ho Şi Minh böyle bir iddia ve çabada bulunmuştur, ne Castro, ne de Kim İl Sung... Bu gerçek tekrar tekrar belirtilmeli ve iyice bellenmelidir.

Marksizm-leninizm'den esinlenmiş ve etkilenmiş akımlar olan ve başlıca nitelik olarak anti-faşist, anti-emperyalist «yurtsever devrimci» karakter taşıyan «sol»-kanat revizyonizmi içindeki nüanslı eğilimler ve unsurlar da, kendilerine yeni merkezler aramak ve icat etmek tutumun-

dan vazgeçmedikleri, Türkiye'de işçi sınıfı politik hareketinin somutlaşma ve merkezleşme süreçlerini, gelişimlerini gözlemedikleri, böylelikle işçi sınıfı politik hareketine katılmadıkları, işçi sınıfıyla bilimsel sosyalist ilkeler temeli üzerinde bütünleşmedikleri, uluslararası planda ise dünya komünist hareketini ve onun öncü eksenini tanımadıkları, milliyetçilikten, enternasyonalizm dışı tutumlardan kurtulmadıkları, Türkiye işçi sınıfının uluslararası ve ulusal görevleri bütünlüğünü kavramadıkları sürece **revizyonist olmaktan** kurtulamayacaklardır.

Ve bilinen bir gerçek ki, devrimci sosyal pratiğin yeni yeni hatalara, ya da varolan hataların derinleştirilmesine, sürdürülmesine veya birtakım «bekle-gör» politikalarına tahammülü yoktur. Bugün namludan küçük bir saçma olarak çıkan mermilerin, uzak erimde, ana hedeften çok çok daha uzağa dışa düşecekleri ortadayken, birtakım geçici kaygılar, günübirlik oportünist politikalar, gençlik grupları arasındaki güç dengesi hesapları ile bir yere varılmaz. Tarih sayısız sapma görmüştür, kendilerini bu sapmalardan kurtaranlar işçi sınıfı saflarında yer alabilmişler; kurtaramayanlar ise, ya o sapmalar içinde boğulup gitmişlerdir, ya da bizzat o sapmalar tarafından da dışarlanarak, ama yeniden sosyalist harekete de dönemeyerek **safdışı** olmuşlardır.

Ve en önemlisi bilimsel komünizme, proletarya enternasyonalizmine, dünya devrimci sürecine ve onun öncüsüne «revizyonist», «pasifist», «barışçı» vb. gibi aslı astarı olmayan küçük burjuva iftiralarıyla söven, dünya komünist hareketinin dışına düşen, ondan derece derece ayrılmalar gösteren hiç bir çizginin sonu iyi gelmemiştir. Dünya sosyal pratiği bunu yeniden ve yeniden kanıtlamıştır. Şu veya bu dozda anti-Sovyetizm yapanların, yani Marksizm-Leninizm'in **en güçlü bilim merkezine,** dünya komünist hareketinin **politik öncüsüne** söverek, karşı çıkarak, onun rotasında ayrılmalar göstererek hiç bir sol hareketin başarıya ulaştığı görülmemiştir. İşte Pekin, işte Tiran, İşte Belgrad ve yarın nereye varacağı belli olmayan —ya da olan— birtakım eğilimler... Bunlar uluslararası plandaki en belirgin örneklerdir. Türkiye'de ise işte PDA ve türevleri, işte M. Ali Aybar, işte Mihri Belli... Bir zamanlar peşlerinde binlerce kişiyi sürükleyenler, derece derece yaptıkları anti-Sovyetizm ile ya PDA ve yeni türevleri gibi karşı-devrim batağına batmışlardır, ya da Aybar ve Mihri Belli gibi sayıları ancak iki haneli rakamlarla ifade edilen —birkaç on kişilik— «ardıcıllarla» başbaşa kalmışlardır. Ve Türkiye'de proletarya politik hareketi güçlendikçe, bu süreç daha da hızlanacaktır.

İŞÇİ SINIFI BİLİMİNDE ULUS KAVRAMI

İşçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizminin en önemli konularından birisi, ulus kavramı **ve** ulusal sorun **konusunda getirdiği öğretidir. Sömürge ve bağımlı ülke uluslarının ve ulusallıklarının kurtuluş sorunlarını topyekûn proletarya devrimi ile bağıntılı olarak ele alan işçi sınıfı öğretisinin bu konudaki görüşleri Türkiye'nin özgül sosyal pratiğinde de büyük önem taşımaktadır. Bu bölümler halinde yayınlayacağımız yazı dizisinde önce konuyu genel teorik açıdan ele alacak, sonra da Türkiye'nin özgül koşullarında sorunun biçimlenişini inceleyeceğiz.**

İLKE

GİRİŞ

100'den fazla ulus, ulusallık milliyet ve etnik grubun yaşadığı bir ülkede işçi sınıfının gerçekleştirdiği Ekim Devrimi, hem bütün bu ulus ve ulusallıkların kurtuluşuna öncülük etmiş, hem de tüm dünyada sosyalist devrim çağında ulusal kurtuluş hareketlerine yol göstererek ulusal bağımsızlık mücadelesinin dünya sosyalizmi ve uluslararası proletarya hareketi ile ittifak halinde yükselmesinin yolunu açmıştır.

İşçi sınıfı biliminin ulusal sorun konusundaki enternasyonalist öğretisinin, geliştirilip formülleştirilerek sistemleştirilmesi, emperyalizm çağında Lenin tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, bilimsel sosyalizmin **ulusal sorun öğretisi,** Lenin'in Marksizme getirdiği en büyük katkılardan birisi olarak bilinir.

İşçi sınıfı bilimindeki ulusal sorun öğretisinin bilimsel temelleri hiç kuşkusuz, Marx ve Engels tarafından atılmıştır. Daha 1848'de bilimsel sosyalizmin ilk Bildirge'sinde işçi sınıfı ile ulusallık konusundaki temel bilimsel görüşler dile getirilmiştir. Marx ve Engels'in daha sonra, İrlanda, Polonya ve bazı Balkan ülkelerindeki ulusal kurtuluş hareketleri ile ilgili yazıları, keza Yahudi Sorunu üzerindeki çalışma, ve Hindistan ile Çin üzerine çeşitli değinmeleri bize ilk temel görüşleri vermektedir.

Emperyalizm çağında ve özellikle 100'den fazla ulusun, ulusallığın yaşadığı bir «uluslar hapishanesi» olan Çarlık Rusya'sındaki proletarya politik hareketi, devrime doğru yükselen yıllarda, ulusal sorun, doğrudan doğruya sosyalist devrimin çok ö-

nemli bir sorunu olarak karşılaştı. Rusya'nın işçi sınıfı partisi Rus işçi sınıfı ile ülkedeki ezilen ulusların ve ulusallıkların temel ittifakını kurmak, ulusların eşitliğini ve ilişkilerde serbest rızayı sağlayarak farklı ulusların emekçileri arasındaki güveni sağlamak için Lenin'in önderliğinde tarihi değeri büyük olan teorik ve politik çalışmalar yaptı. Bu çalışmalar aynı zamanda ulusal sorun konusunda getirilen «ulusal kültürel özerklik»ya da «bundçuluk» gibi çeşitli yanlış görüşlere, milliyetçi eğilimlere karşı mücadele içinde gelişti

Ulusal Sorun konusunda temel ve yönlendirici çalışmalar yapan Lenin'in bu konudaki öğretisi kronolojik sırayla başlıca şu yapıt ve belgelerde toplanır: «RSDİP'nin Ulusal Programı (1913), Ulusal Sorun Üzerine Eleştirisel Notlar (1913), «Ulusların Kendi Geleceklerini Tayin Hakkı» (1914), «Sosyalist Devrim ve Ulusların Kendi Geleceklerini Tayin Hakkı» (1916), «Ulusların Kendi Geelceklerini Tayin Hakkı Üzerine Bir Tartışma Özeti» (1916), «Nisan Tezleri»nin ilgili bölümü (1917), çeşitli Komintern belge ve Kararları ile özellikle Komintern İkinci Kongresindeki Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu Üzerine Tezlerin İlk Taslağı (1920), Uluslar ve Sömürgeler Komisyonu Raporu (1920) ve Lenin'in çeşitli söylevleri, makaleleri vb

Lenin'in bu çalışmalarına, birçok önde gelen Bolşevik lider de yardımcı olmuşlardı. Bunlar arasında, başlıca, S. G. Şaumyan'ın «Ulusal ve Kültürel Özerklik» (1914) adlı yapıtı ile, J. V. Stalin'in —sonradan «Marksizm ve Ulusal Sorun» adını alacak olan— «Ulusal Sorun ve Sosyal Demokrasi» adlı makalesini (1913), ayrıca N. A. Skripnik ve P. İ. Stuçka'nın çeşitli makalelerini, Bolşeviklerin Duma'da, Sosyal Demokrat konferanslarda, işçi toplantılarında savundukları Marksist görüşleri, programları saymak gerekir.

Bu çalışmaların büyük çoğunluğu aynı devlet toprakları ve tek bir merkezi devlet statüsü altında yaşayan ezilen ulus ve milliyetlerin kurtuluşlarının proletarya devrimi ile olan bağlantısını kurmaktaydılar. Sosyalist Teoride «ulusal sorun» denildiği zaman yaygın olarak (çoğunlukla) bu durumlardaki (aynı devlet sınırları içinde yaşayan) ezilen ulusların sorunu anlaşılır. (*)

Yazımızın birinci bölümünde milliyet ve millet (ulus) arasındaki farkı inceledikten sonra, dünya sosyal devriminin bugünkü noktasında ulus kavramının sınıfsal bileşimini, bir başka deyimle burjuva ulus ile sosyalist ulus kavramlarını ve kapitalist - olmayan yol ülkelerinin genç ulusal devletlerinin uluslaşma ve sosyal gelişme durumlarını inceleyeceğiz.

Ulusun bu genel tanımını ve incelenmesini yaptıktan sonra, yazının ikinci bölümünde, işçi sınıfı bilimi tarafından konulmuş olan **ulusların**

(*) Bilimsel teoride «ulusal sorun» terimi, **kelimenin genel anlamında** ister tek bir merkezi devlet statüsü altında, isterse aynı devletin sınırları dışında sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ulus ya da milliyet durumundaki tüm ezilen halkların kurtuluşu sorununu kapsar, **kelimenin özel anlamında** ise tek bir devletin sınırları içinde yaşayan birden fazla ulusun bulunması halinde «ezilen ulus» statüsündeki ulus ve milliyetlerin kurtuluş sorununu ifade etmektedir. Bu nedenle, yazımızda ulusal sorunu kelimenin özel anlamıyla —aynı devlet sınırları altındaki ezilen ulusların bağımsızlık sorunu şeklinde— ele alacak ve bu konuyu işleyeceğiz.

kendi geleceklerini tayin (self-determinasyon veya oto-determinasyon) ilkesinin ana hatlarını, genel karakteristiklerini inceleyerek Leninizmin bu konudaki tezlerini ezen ya da ezilen ulusun milliyetçileri tarafından çarpıtılan noktalarına değineceğiz.

Bu teorik bölümlerden sonra, sorunun Türkiye koşullarında ele alınması gelecektir.

I

ULUS ÖNCESİ TOPLULUKLAR VE MİLLİYET

Uluslar tarih sahnesine burjuva devrimleri ve kapitalist sistem ile birlikte çıkmışlardır. Bu nedenle tarihsel süreçte kapitalizm öncesinde, herhangi bir ülkede ya da toprak biriminde yaşayan insan topluluklarına «ulus» adını vermeğe imkân yoktur.

İlk insanın ortaya çıkışından ulus kategorisine gelinceye dek insanlar çeşitli topluluklar halinde yaşamışlardır. Ulus öncesi topluluklar genellikle gen'lerden başlayarak klan, kabile aşiret şeklinde yaşamışlar, zamanla milliyetler belirlenmeye başlamıştır. Klan-kabile toplulukları, milliyetler ve uluslar farklı sosyo-ekonomik temellere tekabül ederler ve aralarında nitel farklılıklar taşırlar.

Bu toplulukların en önemlilerinden klan, kabile vb. gibi topluluklar etnik bir kategori olup, **sınıf öncesi** (sınıfsız) toplumun birimleriydiler.

Milliyetler ise yeni tarihsel kategori olup, ilkel komünal toplum sisteminin sonlarında, sınıflaşmanın başlarında ortaya çıkmışlardır. Milliyetin gelişimi köleci ve feodal toplumda sürmüştür ve kapitalist aşamanın öncesine dek gelmiştir. Milliyetler, ortak bir dil ve kültüre sahip insanların bölgesel varlıklar (bölgesel topluluklar) şeklinde tarih sahnesinde yer almışlardır. Fakat milliyet topluluklarının iktisadi yaşantı birliği yoktur. Köleci toplumdan bir sonraki tarihsel sosyo-ekonomik formasyonu meydana getiren feodal toplum, aynı zamanda milliyetlerin de gelişmesini, bir milliyeti oluşturan insanlar arasındaki ekonomik bağların güçlenmesini de getirmiş olmakla birlikte, milliyetleri iktisadi yaşantı birliğine kavuşturacak bir ekonomik - sosyal sistem değildi. Milliyet adı verilen topluluk, sadece, köleci toplumdan feodal topluma, oradan da kapitalist topluma giden tarihsel süreçte belli bir gelişim göstermiştir. Milliyetler, «belli bir ölçüye kadar ortak bir toprak, ortak bir dil, yakın ekonomik ilişkilere dayanıyorlar ve ortak niteliklerinin bir ölçüye kadar farkına varabiliyorlardı. Bu özellikler zaman geçtikçe güçlendi ve belirli bir insan topluluğuna bağlı olma bilinci daha da belirginleşti.» (Jack Woddis, **Milliyetçilik ve Enternasyonalizm,** Ser. Yay. sf. 12-13)

Milliyet topluluğunda «ortak özelliklerin güçlenmesi» hiç kuşkusuz soyut ve sübjektif bir şey değildi. Feodal toplum, köleci sisteme nazaran milliyet unsurlarının arasındaki birliği bir ölçüde geliştirmesine ve onları ekonomik bakımdan yakınlaştırmasına rağmen, gene de feodal toplum ayrı ekonomik birimler esasına dayandığı için, kapitalizm öncesi toplumda milliyet adı verilen topluluklar «ekonomik bütünlük» olarak sayılamazlar. Milliyet topluluğu içindeki insanların bir ölçüye kadar belirgin bir toprak beraberliği içinde olmaları, aynı dile ve kültüre sahip bulunmaları, millliyetlerin belirleyici bir ekonomik bütünlük içinde oldukları an-

lamına gelmemekteydi. Bu nedenle, dil ve kültür birliğini hatta belli bir ölçüde toprak beraberliğini ulus'un belirleyici faktörleri olarak alamayız.

Örneğin, Ortaçağ Avrupası tarihi, aynı dile ve kültüre sahip yani aynı milliyetten toplulukların ayrı feodal birimler halinde birbirleriyle birçok savaşına tanık olmuştur. Gene feodalite döneminde iki ayrı ülkenin birbirleriyle yaptıkları savaşlarda (İngiliz-Fransız ya da İspanyol veya Fransız - Germen vb.) aynı milliyetten olan prensliklerin, dükalıkların vb. (feodal birimlerin) kendi milliyetlerinin safında değil, karşı saflarda savaşmış olduğunu biliriz. Hatta aynı dönemdeki savaşlarda bir veya daha fazla sayıdaki feodal beyliğin, savaş içinde bir tarafı terkedip, karşı tarafa geçtiğini de tarih kitaplarında okumuşuzdur. Bu örnekler bile, milliyetlerin belirleyici topluluklar olmadığını, çünkü ayrı ekonomik birimlere bölünmüşlüğü, bu ekonomik bütünlerin belirleyici topluluklar niteliğini taşımadığını göstermeğe yeter.

Dil ve Kültür Birliğinin ulus'u belirlemeye yeterli olmadığına günümüzden bir örnek verecek olursak, bugün aynı dili konuşan ve aynı ya da çok yakın bir kültüre sahip olan Arap ulusallığı içinde birçok **ayrı ulusun** yeraldığını, hepsi de Arap olan bu ulusların tek bir ulus sayılmasına imkân bulunmadığını söyleyebiliriz.

Şu halde feodal sistem altındaki milliyet topluluklarını belirleyen öğeler sadece dil, kültür ve bölgesellik olduğu için, yani bu topluluklar iktisadi yaşantı birliğine, —kader birliğine— sahip bulunmadıkları için bu toplulukları tarihsel ulus kategorisinde olduğu gibi birer **bütün** olarak alamayız. Günümüz Sovyet teorisyenlerinden S. Yesmenef'in de söylediği gibi «Milliyetlerin ortaya çıkması, sadece milletlerin oluşması için bir ön şarttı.» (Leninist Parti Programında Milli Mesele, İlke, S. 28, sf. 67)

ULUS'UN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI

Ulusların oluşmasının bir ön koşulu olan milliyetlerin ulus niteliğine varması için, ortak iktisadi yaşantı birliğine varması gerekti. Bunu ise feodalizmin bağrında gelişip güçlenen kapitalizm sağladı.

Bir başka deyimle, feodaliteden kapitalizme geçiş, aynı zamanda, milliyet topluluklarının aşılarak ulus kategorisinin doğmasını da sağladı. Feodalitenin bağrında güçlenmekte olan kapitalizm, üretimin, mübadele ve ticaretin gelişmesini, ulusal bir iç pazarın kurulmasını ve feodal birimlerin sona erdirilerek milliyet halindeki topluluğun tek bir ekonomik bütün halinde ve merkezi bir burjuva devleti altında birleşmesini öngörmekteydi. Üretici güçlerin gelişiminin zorladığı bu durum (özellikle **iç pazarın bütünleştirilmesi**, tek bir kapitalist ulusal ekonominin kurulması ve bu ekonomiyi yönetecek burjuva devletinin oluşması zorunluluğu) bunları gerçekleştirecek devrimci sınıf burjuvazinin öncülüğünde uluslaşmayı, yani ulusların, bağımsız birimler (bütünler) olarak tarih sahnesine çıkmasını getirdi.

Böylece uluslar kapitalizmin şafağında doğarak geliştiler. Uluslaşma sürecinin ekonomik temeli **kapitalizm**, siyasal ve sosyal hedefi **anti-feodal** bu anlamda **demokratik** idi. Böylelikle ilk kez Avrupa'da ulus'lar doğdu. Feodal aristokrasiyi yıkan burjuvazi, kendi ekonomik - sosyal sisteminin getirirken, milliyetleri ulus düzeyine yükselterek, merkezi ekonomik birimler (bütünler) halinde bir-

nın koşullarında ilerici bir eğilim idi. Böylelikle burjuvazi, ulusal bir pazar yaratmak için feodal birimlerin yerine çoğunlukla aynı milliyetten olan unsurları tek bir ulus altında toplarken, aynı zamanda ulusal duvarları da örmüş oluyordu. Bu çabalar ise, ideolojik planda milliyetçilik akımını da birlikte getirmekte. Feodal sistemin üstyapısı ve belirleyici ideolojisi olan dinin yerine, resmi ideoloji olarak milliyetçilik benimseniyordu.

Burjuva milliyetçiliği kendi ilerici döneminde ulusal dili, kültürü hızla geliştirdi, milliyet topluluğu içinde yaşayan insanların ortak bağlarını güçlendirdi. Bu faktörler ulusun temel belirleyici niteliği olan **iktisadi yaşantı birliği**'nin yardımcı öğeleri oldular. Kapitalist sistem altında üretici güçler gelişti, insanlar feodal baskı ve sömürüden kurtuldu, topraktan özgürleşti. Böylece feodal toplumdan daha ileri bir toplum düzeni getirilirken, aynı zamanda insanlar ulus adı verilen daha büyük bütünlükler altında yaşamaya başladılar.

— II —

TOPLUMSAL BAKIMDAN GENEL İLE ULUSAL BAKIMDAN ÖZEL ARASINDAKİ ÇELİŞKİ

İlkel toplumdan çıkarak sınıflı topluma geçişle birlikte başlayan ve milliyetlerin güçlenmesi ile belirginleşen bir kategorik çelişkiden burada sözetmemiz gerekiyor.

Yukarıda, milliyetlerin, tarihsel planda, sınıflaşma ile birlikte doğmağa başladığını söyledik. Böylece insan toplulukları komünal sistem temeline, kan ilişkilerine dayalı topluluklar olmaktan çıkıp, karakteristik olarak iki belirgin özellik kazanmaktaydı. Bunlardan birincisi sosyal özellikti. Toplumların sosyal özelliği bu süreçte sınıflaşma (sınıf farklılaşması) ile belirginleşmekteydi. Şu halde ilkel toplum sonrasındaki insan topluluklarının birinci ayırdedici özelliği ekonomik temele dayanan sosyal (toplumsal) faktör idi. İnsan topluluklarının sosyal özelliğini sınıflaşma belirlediği için, sosyal terimini aynı zamanda kelimenin **genel anlamında** sınıfsal olarak da almak gerekir.

Şu halde ilkel toplum sonrası insanlık toplumlarının temel belirleyici karakteristiği onların sosyal (sınıfsal) özellikleri idi. Bu genel (evrensel) bir olguydu. Şu ya da bu insan topluluğunda bu toplumsal temel (sosyo-ekonomik formasyon) esas olduğu için, insan topluluklarının dili ve kültürü ne olursa olsun, bu nitelikler genel (evrensel) idi.

Fakat sınıfsız (ilkel) toplumdan çıkarken, kümeleşen insan topluluklarının tek varlık nedeni bu sosyal evrensellik (genellik) değildi. İnsan toplulukları, ayrıca farklı dil ve kültürler edinerek **özel** bir ayırıma da tâbi olmuşlardı. Yani sınıflı topluma geçerken, insanlar belirleyici temel nitelik olarak sosyal (toplumsal) sistem edinmişlerdi. Bu sosyallik (toplumsallık) genel bir nitelik idi. İnsan topluluklarının kümelenmesinde bir başka özellik ise dil ve kültür birliği şeklinde, milliyetler biçiminde ortaya çıkmıştı. Böylelikle, sınıflaşma ile birlikte **toplumsal bakımdan genel** (sosyal bakımdan evrensel) ile **ulusal bakımdan özel** arasında bir **kategorik** çelişki de doğuyordu.

Meseleyi daha iyi kavramak için konuyu, insan topluluklarının ilk ortaya çıkışı olan komünal toplum'dan

ele alalım. Bilindiği gibi feodal toplumun sosyo - ekonomik özelliği ortak mülkiyet temeline dayanmaktaydı. Bu toplum düzeni özel mülkiyete dayanmayan bu nedenle sınıflar ve sınıf farklılaşmalarını da içinde taşımayan bir toplumdu. Bu toplum düzeninde yaşayan insan topluluklarının kümelenmesi ise kan ilişkileri —akrabalık bağları— biçimindeydi. Bu nedenle, sözkonusu ilkel komünal toplum aşamasında toplumsal bakımdan genel (sosyal bakımdan evrensel) ile ulusal bakımdan özel arasındaki bir kategorik çelişki sözkonusu değildi.

Ama insanlık, ilkel toplum aşamasından çıkıp da sınıflı topluma geçerken, aynı zamanda kandaş ilişkilere dayalı topluluklar da sona ermeğe başladı, insan toplulukları farklı soy ilişkilerinden gelmiş unsurları içeren kümeler (birimler) oluştu. Bu topluluklar ortak dil ve kültür şeklinde özellik kazanmaya başladılar. Böylelikle kan ortaklıklarının yerini, dil ve kültür ortaklıkları aldı. Ne var ki, dil ve kültür ortaklıkları (ulusal özellikler) sadece bir özel faktördü. İnsanlık topluluklarının (toplum birimlerinin) varoluşlarında belirleyici olan onların ekonomik-sosyal bütünlükleri idi. Bu nedenle aynı dili ve kültürü (ulusal özellikleri) paylaştıkları halde, ayrı ayrı ekonomik yaşantı birimleri halindeydiler. Oysa bu toplulukların sosyo-ekonomik özellikleri aynıydı. Örneğin köleci toplumda, aynı dili ve kültürü paylaşan, ayrı ayrı site devletleri bulunmaktaydı, gene feodal toplumda aynı milliyet içinde farklı toplulukların sosyal özellikleri (genel karakteristiği) aynıydı. Böylelikle köleci ve özellikle feodal toplumlarda sosyal faktörler, bir genelliği (evrenselliği) temsil ettikleri halde ayrı birimler halinde kümelenmişlerdi.

Daha önemlisi, aynı genel toplumsallık (sosyo-ekonomik) sistem tarihsel olarak egemen olduğu halde farklı, özel, ulusal dil ve kültürler oluşmuştu. Böylelikle genel belirleyici olan toplumsallığın (sosyal bakımdan evrenselliğin) bu genelliği ile, özel bir faktör olan ulusallık (ulusal bakımdan özel) arasında bir kategorik çelişki doğmuş oluyordu.

Meseleyi biraz daha derinleştirirsek burjuva devrimleri öncesindeki insanlık toplumunda şunu görürüz. Sosyal faktör, sınıflarla belirlendiğine göre, sosyallik (toplumsallık), sınıf farklarının varolması ve insanların sınıflar halinde bulunması demekti. Yani sınıfların esas olduğu bir toplum insanlığın genel sosyal niteliği idi. Öte yandan insanlar aynı zamanda ayrı ülkeler, milliyetler halindeydiler, özgül bir faktör olarak ulusal özellikler (ayrılıklar) içindeydiler, yani genel sınıfsal (sosyal) faktörün evrenselliğine (genelliğine) karşılık, ulusal dil ve kültürlerin varolması özel bir faktör olarak bu sosyallik ile çelişmekteydi.

Şu halde burjuva devrimleri öncesindeki sosyal-tarihsel gelişimde iki kategori mevcuttur. Bunlardan birinci ve esas kategori evrensel (genel) kategoridir; toplumun içinde yaşanılan mevcut tarihsel tipini, yani sosyal formasyonu temsil eder. Sosyal bakımdan evrensel (toplumsal bakımdan genel) dediğimiz kategori işte budur: sosyal'dir, çünkü sosyal formasyonu temsil eder; evrensel ve geneldir, çünkü ulusal özellikler bu sosyal formasyonun temel karakteristiğini değiştirmez. Tarihsel gelişimde diğer kategori, özel ve ulusaldır, çünkü tek tek ülkeleri veya toplumların münferit durumunu temsil eder.

İşte kapitalizm öncesi toplumların gelişiminde bu genel (evrensel) kategori olan SOSYAL ile özel kategori olan ULUSAL arasında yukarıda da belirttiğimiz gibi bir çelişki mevcut-

tu. Bu çelişkiye, **toplumsal** (sosyal) ile **ulusal** arasındaki çelişki veya **genel** (evrensel) ile **özel** arasındaki çelişki adını verebiliriz. En tam ifadesiyle belirtecek olursak **toplumsal bakımdan genel** (sosyal bakımdan evrensel) ile **ulusal bakımdan özel** arasındaki çelişki diyebiliriz.

Bilimsel komünizmin kurucuları da sosyal gelişimle ilgili doktrinlerinde sorunu böyle formülleştirmişler ve çözmüşlerdir. Bu öğretinin kurucuları evrensel kategoriden —toplumsallıktan— yola çıkıp belli bir tarihsel toplum tipinde veya toplumsal formasyonda sorunu genel olarak ele almışlar, buradan özele —ulusallığa— gelerek tek bir ülkeyi ve ulusu incelemişler, yani evrensel (genel) ile özel'i, bir başka deyimle sosyal ve ulusal kategorileri kendi diyalektik ilişkileri içinde irdelemişlerdir.

19 cu yüzyılın ortalarında burjuva toplumunu inceleyen Marx ve Engels, kapitalizmde evrensel bakımdan toplumsallık ile özgül bakımdan ulusallık arasındaki, yani genel (sosyal) ile özel (ulusal) arasındaki kategorik çelişkinin çözüldüğünü söylediler. Bu çözümü getiren şey ulusal ayırımların —özda olmasa bile— tasfiyesi ve belli bir biçimsellikte tüm ileri kapitalist ülkeler için ortak bir toplumsal gelişim düzeyinin sağlanmış olmasıydı. Marx ve Engels buradan mantıki olarak şu hipoteze vardılar: Sosyalist devrim ileri kapitalist ülkelerin hepsinde veya çoğunda aynı anda kapitalizmi yıkacaktır.

Bu önerme (kaziye) kapitalizmin yükseliş döneminde, (rekabetçi çağında), tarihsel bakımdan doğru olarak geçerlilik taşımış, fakat dünya kapitalist sisteminin aşırı eşitsiz gelişiminin yeraldığı emperyalizm çağında teorik ve pratik önemini yitirmiştir. Gerçekten de tekelci kapitalizm öncesinde tüm ileri kapitalist ülkelerde işçi sınıfının kapitalizme karşı mücadelesi ortak bir düzey ve gelişkinlik taşıyordu, bu ileri kapitalist ülkelerde işçi sınıfının sosyal devrimi gündemdeydi. Fakat kapitalizmin eşitsiz gelişiminin emperyalist aşamada vardığı nokta ve emperyalizmin dünyadaki konumu, bambaşka dünya koşulları getirmişti.

İşte, incelemesine bu noktadan başlayan **Lenin**, kapitalizmde ulusal gelişmenin doğası hakkında Marx ve Engels'in getirdikleri görüşleri geliştirip, bütünledi. Lenin **«bu ulusallıkların doğuşu, burjuva bağlarının doğuşundan başka birşey değildir»** diyordu. (Cilt I, sf. 155). Kapitalizmde sosyal ve ulusal gelişimin birlikteliğinin önemli bir yeri vardı. Sosyal-sınıfsal faktör, bu sürecin maddesini ve içeriğini meydana getirmekteydi, ulusal faktör ise bu sosyal faktöre (sınıf faktörüne) — her ülkenin kendi koşullarına uygun olarak— biçim veriyor, özgüllükler kazandırıyordu. Lenin hiç kuşkusuz sosyal sınıf faktörünü belirleyici ve kesin etken, ulusal faktörü ise yan ve ikincil etken olarak kabul etmekteydi.

ULUSLAŞMA VE ULUSLARARASILAŞMA

Lenin kapitalist çağda ulusal ilişkilerin gelişimini incelerken, bu gelişimde biribiriyle ilişkili iki ana eğilim tesbit etmişti, bunlardan birisi toplumun (kapitalizm altında burjuva toplumunun) ulusal pekişimi uluslaşması, diğeri ise tamamen buna zıt olarak insanların toplumsal hayatının **uluslararasılaşması**. Birbirine zıt olan fakat kapitalizmin doğasına uygun olarak bir diyalektik bütünlük taşıyan bu iki eğilim için Lenin **«Her**

iki eğilim de kapitalizmin evrensel yasasıdır,» diyordu. (Cilt 20, sf. 27).

Sorun, kapitalizmin bu yasası ışığında incelendiğinde görülür ki, kapitalizmdeki **sosyal** ile **ulusal** arasındaki ilişki her iki eğilimin gelişiminde bulunan çelişkinin açığa çıkmasıdır, ve her iki durumda da sadece çelişki sadece göreceli ve kısmi olarak çözülebilir.

Kapitalizmin objektif gelişimi, kendi tarihsel gelişiminin ilk aşamasında belirlendiği gibi çokmerkezlidir. Şu veya bu ülkedeki güçlü ve gelişkin sermaye, dünya kapitalist sisteminde etkin bir rol oynayabilir. Böylece şu veya bu tekelin istekleri, diğer ulusal sermayelerin istekleriyle çatışır. Şu veya bu ülkede kapitalizmin egemenlik ve üstünlük peşinde koşması, çeşitli somut tarihsel koşullara göre değişen oranlarda, ekonomik ve siyasi çelişkilerin derinleşmesi şeklinde kendisini gösterir. Böylece kapitalizm bir yandan iç pazarı bütünleştirmek için ulusal bir eğilim gösterir ve sermayenin ulusal düzeyde bütünleşmesini, merkezileşmesini sağlar. İşte bir ülkede ulusal düzeyde bütünleşmiş veya aralarında çeşitli ilişkilerle bir tekeller topluluğu olan büyük sermayenin diğer ulusal sermayeler ve ulusal bütünlükler üzerindeki baskısı veya her ulusun büyük sermayesinin üstünlük uğruna diğer ileri kapitalist ulusların büyük sermayesi ile çatışması kapitalist düzendeki «uluslaşma» eğilimidir.

İşte burjuva devrimleri döneminde bu **toplumsal** (sosyal) **bakımdan genel** (evrensel) ile **ulusal bakımdan özel** arasındaki çelişki, göreceli ve geçici olarak **ulus lehine** çözümlendi. Burjuvazi, feodal bölünmelere karşı ulusal birliği esas aldı, ulusu ön plana çıkardı, ulusal duvarlar ördü; feodal baskı ve sömürüye karşı gerek serfleri, gerekse bizzat kendisinin sömürdüğü işçileri kendi çevresi etrafında birleştirebildi. Geçici tarihsel koşullarda, rekabetçi kapitalizmde feodaliteye karşı kelimenin dar anlamında toplumun ulusal çıkarlarını burjuvazi temsil etti. Bir başka deyimle burjuva devrimleri çağında tarihsel koşullar burjuvaziyi geçici olarak ulus yerine koydu. Böylelikle toplumsal bakımdan genel (sosyal bakımdan evrensel ile ulusal bakımdan çelişkinin o dönemdeki geçici ve izafi (göreceli) çözümü, ulus lehine oldu. Bu çözüm bir dönem için sosyal sistem ile ulusu özdeşleştirdi, sosyal'in belirlediği genellik ulus'un belirlediği özellik ile somutlandı, uluslar temel birimler olarak ön plana çıktılar. Bir anlamda bu özel faktör, (uluslar), genel faktörün (sosyal'in) yerine geçtiler. Böylece sosyal'liği ulusallık temsil etmeğe başladı. Bir başka deyimle **kapitalist uluslar** (burjuva uluslar) oluştu. Zaten bu çağda oluşan uluslara burjuva ulus denmesi de, burjuvazinin kendisini ve kendi sosyal sistemini ulusun yerine ikame etmiş olmasının ve sosyal ile ulusal (genel ile özel) arasındaki çelişkiyi ulus lehine —geçici ve göreli olarak— çözmesinin terimlere kadar indirgenmiş bir simgesidir. (Bu konuyu aşağıda daha açarak inceleyeceğiz. Bu paragrafta sadece kapitalizmin iki eğiliminden birisini (uluslaşmayı) göstermek için bu hatırlatmayı yaptık. Oysa aşağıda da göreceğimiz gibi, kapitalizm toplumsal bakımdan genel ile ulusal bakımdan özel arasındaki çelişkiyi çözememiştir.)

Ama, kapitalizm egemenliği altındaki diğer eğilim, bununla çelişen **uluslararasılaşma** eğilimidir. Lenin bu uluslararasılaşma eğiliminin de değişik ve çelişik şekillerde kendisini gösterdiğini söyler. Ulusların emperyalist «entegrasyonu» «efendi - hizmetçi» ilişkileri temeli üzerinde gerçekleşir ve aslında kapitalist sömürü sisteminin güçlenmesini dünya üzerinde biraz daha yayılmasını ifade eder. Şüphesiz

ki kapitalist sistemin de uluslararasılaşma eğilimi, teknolojik düzeyin geldiği zorunlu bir noktadır. Bilindiği gibi kapitalizmde varılmış olan üretici güçlerin gelişkinlik düzeyi, daha sosyalizm öncesinde, sosyal işbölümünü sadece ulusal planda geliştirmemiş, üretimin sosyal karakterini sadece tek tek ülkelerin sınırları içinde güçlendirmemiş; Aynı zamanda uluslararası planda da bu olgu meydana gelmişti, yani üretimin sosyal karakteri ve buna bağlı olarak sosyal işbölümü uluslararası bir kimlik kazanmıştı. İşte burjuva toplumunda, emperyalist kapitalizm (tekelci burjuvazi) bu durumu daha fazla sömürüye alet etmek istemiş, dünyanın pekçok ulusu üzerinde, sömürüye dayanan ulusal baskı kurmuş, öte yandan herşeye rağmen ulusal büyük sermayeler sınırlarını aşıp uluslararası tekeller, ekonomik kuruluşlar oluşturmuştur. Sermayenin bu uluslararası karakteri, devlet çerçevesi içindeki sermayenin, bu sınırları aşıp, **uluslar üstü** tekelci oligarşik kuruluşlar doğurmuştur. Örneğin Ortak Pazar, bu gibi uluslarüstü sermaye kuruluşları ve bütünleşmelerinin en gelişkin örneğidir. Fakat kapitalizmin doğasındaki antagonizma bu gibi emperyalist ekonomik kuruluşlarda da kendisini göstermekte ve bu bütünleşme içindeki sermaye grupları hem belli bir çıkar ortaklığında birleşmekte ve kendileri gibi bütünleşmiş diğer sermaye gruplarına karşı ortak mücadele etmektedirler, hem de bu ekonomik entegrasyonların içinde yer alan gruplar, kendi içlerinde, kendi aralarında kıyasıya bir üstünlük çekişmesindedirler. Bu, kapitalizmin kaçınılmaz doğası gereğidir.

Kapitalizmin emperyalist aşamasındaki sosyal ve ulusal antagonizmaları konusunda Lenin'in getirdiği tahlil **toplumsal bakımdan evrensel** ile **ulusal bakımdan özel** arasındaki çelişkinin çözümünün ne öz ne de biçim olarak **burjuva temeli üzerinde** (kapitalizm çerçevesinde) imkânsız olduğunu göstermiştir. Lenin buradan, sosyalizmin birkaç ülkede veya hatta tek ülkede zafere ulaşabileceği sonucunu çıkarmıştır.

Bu sonuç bize dünya tarihsel gelişiminin sosyal içeriği ile ulusal biçimi ve uluslararası karakterinin diyalektik birliğini verir. İşte bu çok önemli nokta, bütün ülkelerin emekçilerinin anti-kapitalist mücadelelerinin stratejik yöneliminde bir çıkış (başlangıç) noktasıdır. Ve sosyalist devrimler çağında devrimci sosyal pratik için büyük bir önem taşır.

Demek ki, kapitalizmin eşitsiz gelişiminin emperyalist çağda aşırı derecede artması yüzünden ulusal ayırımlar ortadan kalkmamış, tersine büsbütün artmıştır. Emperyalizm çağında burjuva uluslardan bir kısmı fazla gelişip ileri giderken, diğer bir kısmı ise geride kalmıştır. Ve kapitalizmin rekabetçi çağında bile taşıdığı uluslararasılaşma eğilimi, uluslaşma eğilimi ile birleşince, ileri giden ulusların dünyanın çeşitli yörelerinde birtakım milliyetleri ve ulusları baskı ve kontrol altına almasını, onları sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ulus haline getirmesini, onların doğal servetlerine, ham madde kaynaklarına, işgücü potansiyellerine el koymasını getirdi. Böylelikle, kapitalizmde yeryüzündeki uluslar arasındaki ayırımlar ve farklılıklar kalkmak şöyle dursun, kapitalizmin gelişmesi ve özellikle tekelci aşamaya girmesiyle had safhaya vardı. Ta ki, sosyal ile ulusal arasındaki çelişkiyi temelden çözecek olan işçi sınıfı ilk sosyalist devrimi gerçekleştirip, ezilen ulusların da kurtuluşuna öncülük edinceye kadar, emperyalist çağda dünya bir yanda boyuna güçlenen, gelişen ve başka ulusları ezerek, sömürerek daha da zenginleşen egemen burjuva uluslar ile,

ezilen, sömürülen emperyalizm ile arasındaki fark giderek büyüyen ezilen ulus ve milliyetlere (sömürge, yarı - sömürge ve bağımlı ülkeler'e) bölünmüş idi.

İşçi sınıfının dünya tarihindeki enternasyonalist işlevini daha iyi kavrayabilmek ve ulusların kurtuluş sorununa işçi sınıfının niçin biricik evrensel ve nihai çözümü getirdiğini anlamak için, yukarıda işlemekte olduğumuz konuyu yani sosyal bakımdan genel ile ulusal bakımdan özel arasındaki kategorik çelişkinin rekabetçi ve kapitalist dönemlerde aldığı durumu çok iyi kavramamız gerekir. Aksi halde ne proletarya enternasyonalizminin teorik kökenini iyi özümlemiş oluruz, ne işçi sınıfının uluslararası ve ulusal çıkarları, görevleri bütünlüğünü bilimsel olarak anlayabiliriz, ne de ulusal soruna ve topyekûn ulusal kurtuluş hareketine bilimsel olarak yaklaşabiliriz.

Belki okuyucuya biraz da sıkıcı gelecek, birtakım tekrarları da içerecek bu konu kavranmadığı sürece ulusal soruna, enternasyonalist bir yak laşımda bulunmak güçtür. Bugün Türkiye'de ulusal soruna (ister batı isterse doğu kesiminde) yapılan çeşitli milliyetçi yaklaşımların sınıfsal temeli küçük burjuvazi ise meselenin yeterince kavranılmamasındaki önemli ideolojik eksiklik «ulus ve uluslararası sorun» konusuna bilimsel sosyalizmin ustalarının yukarıda özetlediğimiz temelleriyle yaklaşılmamasıdır. Böylelikle «ulusların kendi geleceklerini tayin hakkı» ilkesini getiren işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizminin «ulusal sorun» konusundaki görüşleri kimi çevrelerce gereğince kavranmamakta ve özümlenmemektedir, doğudaki bazı milliyetçi eğilimler meseleyi işçi sınıfı açısından değil, kategorik olarak milli burjuvazi (veya küçük burjuvazi) açısından alırlarken batıdaki, özellikle birtakım «sol»-revizyonist gruplar da ya bilinçsizlikten ya da «prestij toplama» eğilimlerinden olsa gerek, doğulu bazı milliyetçi gruplara yardımcı olacak şekilde «doğulu küçük burjuva veya kategorik ulusal burjuva kuyrukçusu» görüşleri, Leninist olarak tanıtmak yarışı içindedirler. Mao'çular ise konuyu hepten milliyetçiliğe götürmüşlerdir. Buna karşılık, sosyalist parti durumundaki bazı çizgilerin bu konudaki Sağ-revizyonist eğilimlerinin batıdaki küçük burjuvazinin etkisi altında kalmış olması doğuda milliyetçi görüşlerin güçlenmesine ve onların batıdaki kuyrukçusu bazı «sol»-revizyonist yaygaraların ise büsbütün yükselmesine yardımcı olmaktadır.

Bu nedenlerden ötürü uluslaşma konusunda ve ulusal - uluslararası bağıntısı hakkında çeşitli yanlış ideolojik etkilerden, görüşlerden kurtulmak için, ideolojik planda önce sosyal sorun ile ulusal sorun arasındaki ilişkinin teorik temelini veren, uluslaşma sürecini kavratan ve **burjuva ulus** ile **sosyalist ulus** arasındaki antagonistik farkın kökenini oluşturan «sosyal ve ulusal ilişkisi» konusunu iyi özümlemek gerekmektedir. Bunun için konumuza teorik temel olacak bu konuyu daha da açabilmek için, Kitle'nin 117 ci sayısındaki bir yazıdan bazı bölümleri kısaltarak buraya aktarmayı yararlı görüyoruz.

KAPİTALİZMDE SOSYAL ve ULUSAL İLİŞKİSİ

Burjuva devrimleri çağında ve hemen bunu izleyen dönemde tarihsel gelişmenin objektif faktörleri, **sosyal bakımdan evrensel** ile **ulusal bakımdan özel** arasındaki çelişkinin çözümünü ancak sermayenin çıkarları lehine burjuvazi ile ulusallığın özdeş olması şeklinde belirlenmekteydi. He-

men belirtmek gerekir ki, çelişkinin rekabetçi kapitalizm çağında burjuva - ulusal çözümü, (sermaye çıkarları lehine çözümü) de ancak kısmi ve izafi (göreceli) olacaktı, çünkü burjuva ile ulusallığı, yani burjuvazi ile ulusu özdeş tutmak ancak izafi bir değer taşımaktaydı. Zira, burjuvazinin çıkarları ile ulusun mülkiyetsiz kesimlerinin özlemleri arasında o dönemde de çelişki vardı ve bu çelişki kapitalizm başarıya ulaşmadan (burjuvazi iktidara gelmeden) çok önce ortaya çıkmıştı. Fakat burjuvazi feodaliteye karşı toplumsal muhalefetin ve mücadelenin öncülüğünü yaptığı için burjuva devrimleri çağında yani feodalitenin yıkılması döneminde işçiler ve köylü sınıfı (serfler) dahil olmak üzere çıkarları temelde burjuvaziyle çelişen geniş emekçi kesimlerini feodaliteye karşı kendi etrafında toplayabilmişti. Burjuvazinin feodaliteye karşı mücadelesi toprak kölelerinin (serflerin) özgürleşmesi, toprak bağımlılıklarından ve feodal boyunduruktan kurtulması özlemlerine uygun düşmekteydi, ayrıca burjuvazinin feodaliteye karşı getirdiği siyasal ilkeler (burjuva demokratik ilkeleri) feodal üstyapının egemen olduğu toplumlarda işçilerin de ekonomik ve siyasal istemleri doğrultusuna uygun düşüyordu, işçilerin temel yurttaşlık hakları lehineydi. Böylece burjuva demokratik devrim çağında, burjuvazinin mücadelesi, —işçiler ve emekçi köylülerle arasındaki çelişkilere rağmen—, toplumun genel çıkarlarına uygun düşüyordu, toplum ise ulusal birimler (uluslar) şeklinde belirmekteydi. Bu nedenle, burjuva devrimleri çağında burjuvazi ile ulus terimleri arasındaki özdeşliğin izafi (göreceli) olduğunu, çünkü burjuvazinin mülkiyetsiz kesimlerle çelişkisinin burjuva devrimleri çağında da varolduğunu, ama burjuvazinin devrim için topluma öncülük ettiğini gözönünde bulundurmak kaydıyla soruna **bütün olarak** bakıldığında, burjuva sınıf çıkarlarının ulusal çıkarlara —geneliyle— uygun düştüğünü görürüz.

Böylelikle **sosyal bakımdan evrensel** ile **ulusal bakımdan özel** arasındaki kategorik çelişkinin kapitalizmin devrimci çağında aldığı çözüm burjuvazi lehine idi ve dolayısiyle **sosyal** ile **ulusal** arasındaki çelişkiye bu aşamada (burjuvazinin devrimci barutunu yitirmediği, üretici güçleri geliştirmek doğrultusunda adım attığı, toplumun genel özlemlerine öncülük ettiği dönemde) getirilen bu **çözüm ulusal** lehine oldu.

Fakat kapitalizm geliştikçe sosyal çelişkiler derinleşti, proletaryanın sınıf bilinci gelişti. Feodalitenin yıkılma, kapitalizmin kurulma çağında burjuvazi ile işçi sınıfı ve burjuvazi ile emekçi köylülük arasında ikincil derecede kalan çelişkiler ön plana çıkmağa ve toplumdaki esas sınıf mücadelesini belirlemeğe başlamıştı. Kapitalizm geliştikçe kendi mezar kazıcısı olan işçi sınıfını da geliştiriyor, çelişkilerin derinleşmesine ve toplumda burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki çelişkinin belirleyici nitelik kazanmasına bağlı olarak artık, kapitalist toplum biriminde (**burjuva ulusta**) tayin edici sınıf mücadelesi işçi sınıfı ile burjuvazi arasında veriliyordu. Bu koşullarda burjuvazi ile ulusun çıkarlarının aynı (özdeş) olduğu düşüncesi **objektif muhtevasını** kaybetmişti, bir başka deyimle burjuvazi artık genel ve göreceli olarak da ulusun çıkarlarını temsil etmiyor, aksine ona ters düşüyordu; burjuvazi ile ulusun diğer kesimlerinin çıkarlarının genelde aynı olmasının objektif zemini kalmamıştı.

Böylece **burjuva kavramı** ile **ulusal** kavramı arasındaki, ya da bir başka deyimle, burjuvazi ile ulus çıkarları arasındaki izafi özdeşlik (aynıyet) gerçekte yerini bir avuç kapitalist ile

ulusun geniş emekçi yığınları arasındaki kesin çelişkiye bırakmıştı.) Artık burjuva çıkarları ile ulusal çıkarlar arasında genel ve göreceli bir özdeşlikten sözedilemezdi, çünkü burjuva çıkarları, toplumda üretim araçlarının mülkiyetini elinde tutan bir avuç —varlıklı— azınlığın çıkarları iken, ulusun geniş kesimlerinin çıkarları gerçekte mülkiyetsiz sınıfların ve çalışan yığınların çıkarlarıydı; ulusun büyük çoğunluğunu bu emekçi yığınlar oluşturmaktaydı. Bu şekilde, burjuva sınıfının ne kapitalist ekonomisi ne de güttüğü siyaset ulusun çoğunluğuna uygun düşmemekteydi).

Gerçi hâlâ burjuvazinin çıkarları ile ulusun çıkarlarının özdeş olduğu görüşü korunmaktaydı, ama yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu görüş bilimsel ve maddi objektivitesini kaybetmiş, bir **gerçeklik** olmaktan çıkıp bir **illüzyon** (yanılsama) haline gelmişti; kapitalizmin gericileştiği dönemde, burjuva çıkarları ile ulus çıkarlarının genelinde aynı olduğu, ya da **burjuva** teriminin **ulusal** terimiyle eski yakınlığını koruduğu yolundaki görüş, artık kökenini tarihsel ve toplumsal koşullardan almıyor, sadece kapitalist üretim tarzının **fetişist karekterinden** kaynaklanıyordu.

Ayrıca kapitalizmin devrimci döneminde, —burjuva devrim çağında— bilimsel bir değeri olan bu görüş, şimdi burjuvazinin demagojisine dönüşmüştü. Burjuvazi —aşağıda vurgulayacağımız gibi— kendi çıkarlarını ulusun çıkarları imiş gibi göstererek milliyetçiliği sınıf çelişkilerini ve mücadelesini örtbas etmek isteyen, gözlerden gizlemek isteyen bir paravan olarak kullanıyordu. Gerçekte kendisinin çıkarlarını ulusal çıkarlarmış gibi göstermeyi, sınıfsal uyanışı ve bilinçlenmeyi köreltmeyi amaçlıyordu. Böylece başlangıçta, burjuva devrim döneminde, feodaliteye ve feodal bölünmelere karşı ilerici bir yönelim olan **milliyetçilik** akımı, artık bu kez emekçi kitlelerin, özellikle işçi sınıfının mücadelesine karşı kullanılan gerici bir demagojiden ibaretti. Başlangıçta burjuvazinin feodaliteye karşı başlattığı mücadelede milliyetçilik üretici güçleri geliştirmeğe, iç pazarı bütünleştirmeğe ve feodal bölünmeleri sona erdirmeğe yönelik olduğu için tarihin akışına uygundu ve bu nedenle ilerici bir eğilimdi, ayrıca ortaçağın özellikle dinde odaklaşan feodal üstyapısına (ideolojisine) karşı milliyetçi ideoloji daha ileri bir yönelimi temsil etmekteydi, milliyetçi ideoloji ile burjuva demokratik ilkeler yanyana geldiğinde bunlar o zamanın koşullarında toplumun ilerlemesine uygun olan siyasal bir eğilimi (akımı) teşkil etmekteydiler.

Ne var ki, kapitalist toplumda burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf çelişkisi ön plana çıkmağa başlayıp bu sınıf mücadelesi toplumun geleceğini belirleyen nitelik kazanınca ve işçi sınıfının sınıf bilinci gelişmeye başlayınca, bu kez burjuvazi, milliyetçi akımları, işçi sınıfına, yani sınıfsal uyanış ve bilinçlenmeye karşı kullanmağa başladı. Burjuvazinin çıkarları ulusun büyük kesiminin sınıfsal çıkarlarına ters düştüğü halde, kapitalist sınıf kendi çıkarlarını ulusun çıkarlarıymış gibi tanıtarak demagojiye ve kandırma yöntemlerine başvuruyor, sınıf bilincinin değil, milliyetçi bilincin toplumda ve en dinamik kesim olan işçi sınıfı içinde egemen olmasına çalışıyordu.

Burjuvazinin gericiliği, kapitalist üretim ilişkilerinin, üretici güçlerin gelişimini engellemeğe başladığı, toplumdaki temel çelişkinin işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesi halinde, açığa vurduğu dönemde, burjuvazi çıkarları ile ulus çıkarlarının eskisi gibi genelden özdeş görülmesinin kapitalist üretim tarzının fetişist karakterinden ileri gelen bir illüzyon

(yanılsama) olduğunu söylemiştik. Bunun bir sonucu olarak, özel mülkiyet ilişkileri ve bu esas üzerinde yükselen «emeğin sermaye tarafından sömürülmesi» —bu fetişist karakterden ötürü— ulusun varlığının doğal ve zorunlu temeli olarak gözükür; gene aynı yanılsama, ulusu, ürünleri eşit olarak paylaşan —eşit miktarda emtiaya sahip— kişilerin bir birliği olarak gösterir.

Lenin bu fenomenin sınıf karakterini sergilemiş ve gerçekte her burjuva ulusun «iki ulusu» içerdiğini söylemiştir, burjuva ulustaki bu «iki ulustan» birisi mülk sahiplerinin ulusu, diğeri ise emekçilerin ulusuydu ve bunların çıkarları toplumda ayrı kutupları oluşturmaktaydı. **Sosyal** ile **ulusal** arasındaki bu çelişkiyi sınıf antagonizmaları (uzlaşmazlıkları) açısından tahlil eden Lenin, bu çelişkinin, ancak kapitalizmin temel çelişkisinin çözümüyle giderilebileceğini gösterdi: emeğin (işin) sosyal karakteri ile mülk edinmenin özel kapitalist biçimi arasındaki bu temel çelişkinin çözümü ise ancak **sosyalist devrim**'le mümkündü.

SINIF İŞBİRLİĞİ YA DA TEK SINIF ULUS ÇIĞIRTKANLIĞI

Burjuvazinin —yukarıda değindiğimiz— demogojisi burjuva çıkarlarıyla ulusal çıkarların özdeş olduğu yolundaki propagandası günümüzde de çeşitli maskeleme sloganları ile sürmektedir. Günümüzden çok önce ulusun büyük çoğunluğunun çıkarlarına ters düşen burjuvazi, kapitalist üretim tarzının fetişist karakterinden kaynaklanan ve ulusun varlığını (devamını) mevcut kapitalist mülkiyet ilişkilerinin devamında gören yanılsamaları ve yanıltmalar pekiştirmek için pekçok demagojik kavrama ve slogana başvurur. Burjuvazinin kapitalist toplumda güçlendirmeğe çalıştığı bu illüzyonun (yanılsamanın) en yaygın sloganlarından birisi **«ulusal birlik»** dir. Kapitalist toplumun henüz sınıfsal ve bilimsel bilince varmamış kesimlerinde varolan bu «ulusal birlik» illüzyonu özellikle günümüz koşullarında, sermaye tarafından kendi manevraları için bir araç olarak kullanılmaktadır. Burjuvazi, ulusal çıkarlarla tekelci kapitalist devletin çıkarlarını özdeş göstererek, «ulusal birlik» efsanesini sosyal (sınıfsal) temelinden soyutlayarak bir politik ve ideolojik **araç olarak tanıtmağa** çalışmaktadır. Böylece burjuva toplumda, egemen kapitalist sınıfın öne sürdüğü «ulusal birlik», gerçekte ulusun büyük çoğunluğunun —emekçi sınıfların— çıkarlarına aykırı olarak sürdürülen bir politik kavramdır. Gerçek ulusal birlik ise ulusun geniş kesimlerinin, emekçi yığınlarının iktidarda olacağı ve emekçi çıkarlarının temsil edileceği bir ulusal birliktir. Burjuvazinin kullandığı ulusal birlik kavramı ise toplumdaki sınıf mücadelelerini ve farklılaşmalarını gözlerden gizlemeği amaçlayan, tüm ulusu «tek bir sınıftan ibaret gösteren» sahte bir birlik kavramıdır ve doğrudan doğruya kapitalizme hizmet eder.

Bugün **burjuva uluslarda**, sınıfsallık ve ulusallık açısından iki yaygın milliyetçi propaganda vardır. Bunlardan birisinde, burjuvazi toplumdaki sınıfların varlığını kabul eder, ama burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki çelişkiyi uzlaşmaz olarak gösteren bilimsel görüşlere karşı çıkar, burjuvazi ile işçi sınıfının «sınıf işbirliğini» önerir ve bunu yaparken burjuvazi ile işçi sınıfının **«Ortak ulusal»** çıkarlar çerçevesinde uzlaşabileceğini öne sürer. Burjuvazi işçi sınıfını ve emek-

çi kitleleri **ulusal birlik** altında, tüm ulusun çıkarları altında kendisiyle uzlaşmağa çağırır, aradaki uzlaşmaz çelişkiyi bu şekilde maskelemeğe ve emekçi kitleleri böylece, sözde ulusal çıkarlar, ulusal birlik çerçevesinde kendisiyle uzlaşmağa ikna etmek için çaba gösterir.

İkinci tür burjuva milliyetçiliği ise faşist ve benzeri burjuva diktatörlüklerinin başvurduğu demagojidir. Bu gibi rejimler, liberallerden farklı olarak, sınıfların, sınıf farklılaşmalarının ve çelişkilerinin varlığını da inkâr ederler ve **«tüm ulusun tek bir sınıf olduğu»** şeklindeki demagojiyi bir dogma olarak kitlelere kabul ettirmeğe çalışırlar. «Tüm ulus tek bir sınıftır» safsatasının en önde gelen şampiyonu, Nazi ideologlarından Oswald Spengler idi, bugün kapitalist bir ulusta sınıfların, sınıf farklılaşmalarını inkâr eden tüm faşist ve gerici görüşler bu sloganı kullanırlar.

Şu halde burjuva ulusta, sınıfların varlığını kabul eden ama işçi sınıfı ile burjuvazi arasında sınıf işbirliğini ve uzlaşmayı öneren, bu nedenle sınıf mücadelesini nisbeten yumuşak yollarla bastırmağa sınıf çelişkilerini bazı taviz ve reformlarla yumuşatmağa çalışan burjuva liberal ve sosyal demokrat eğilim ile sınıfların varlığını hepten reddeden ve burjuva diktatörlüğünü en gerici, şoven ve açık terörist bir şekilde sürdürmeğe çalışan faşist eğilim arasındaki ortak olan ve olmayan yanları görmek gerekir. Her ikisi de kapitalizmin ömrünü ve burjuva diktatörlüğünü uzatmağa çalışırlar; ne var ki, bilindiği gibi sosyal demokrat ve liberal burjuva yönetimlerindeki burjuva demokrasisi ve yöntemleri ile faşist diktatörlükteki aşırı şiddet yöntemleri ve şovenizm arasında önemli bir fark vardır.

ÇELİŞKİNİN KÖKTEN ÇÖZÜMÜ : SOSYALİZM VE ENTERNASYONALİZM

Öte yandan burjuva ve küçük burjuva ideologları ulusal ilişkilerin toplumsal gelişme üzerindeki etkilerini ve rolünü abartmağa çalışırlar, dünya politikasını dünyadaki temel sınıf güçleri arasındaki bir mücadele gibi değil, ayrı ayrı uluslar (ulus güçleri) arasındaki mücadele gibi göstermeğe çalışırlar. Oysa biliyoruz ki dünya toplumunun bugünkü somut durumunda hem işçi sınıfı hem de burjuvazi uluslararası bir karakter taşır. Bu nedenle sosyal olayları genelinde ulusal güçler açısından değil, temel sınıfsal güçler açısından değerlendirmek gerekir. Günümüz dünya toplumunda iki ulus türü vardır, bunlardan birisi **burjuva ulus**, diğeri ise SOSYALİST ULUS'tur. Burjuva ulusun, «ulusal birliği», çoğunluğun temel ekonomik çıkarlar birliğine dayalı değildir, bu nedenle burjuva ulusun ulusal birliği iğretidir, sözdedir. Burjuva ulusun egemen sınıfı olan burjuvazi, toplumun büyük kesimlerinin ortak çıkarların temsil edemeyeceği gibi, tam tersine o çıkarlara aykırı bir konumdadır. Öte yandan sosyalist ulusun günümüzde ulusal birliği vardır ve gerçektir. Ve ulusal sınırlar tamamen kalkıp, ulus kategorisi tarihe karışıncaya kadar, yani sosyalizmin ileri aşamalarına kadar, yeryüzündeki ulus birimlerinde, gerçek ulusal birlikleri ancak **sosyalist uluslar** temsil edeceklerdir. Ve bu sosyalist ulusların öncü, egemen sınıfı olan işçi sınıfı ise, aynı zamanda tüm dünyadaki işçi sınıfının öncü kollarını oluşturur. Bu nedenle sosyalist uluslar onların meydana getirdiği sosyalist sistem, aynı zamanda ulus-

lararası işçi sınıfı ile ortak çıkarlara sahiptir. Gene sosyalist uluslar, işçi olmayan diğer dünya emekçileri, dünya halkları ile emperyalizme, emperyalist burjuvaziye, tekelci kapitalizme, tüm dünya gericiliğine karşı ortak çıkarlar içindedir. Bu nedenle, dünya dinamiğini, uluslararası politikayı ve sosyal olayları belirleyen esas faktör, şüphesiz ki, ulusal değil, sınıfsaldır. Dünya emekçilerinin çıkarlarının ortaklığı ve dünya emekçilerinin ortak düşmana karşı ortak mücadelesinin en yüksek biçimi **işçi sınıfı enternasyonalizmidir.** İşçi sınıfı enternasyonalizminin maddi temeli (ön koşulu) — önceden de belirttiğimiz gibi — çağımızda emeğin ve üretimin sosyal karakterinin **uluslararasılaşmış** olması, (ulusal sınırları aşıp, uluslararası bir nitelik kazanması) dır. Şüphesiz ki aynı olgunun bir parçası olarak sermaye de (üretim araçlarının özel mülkiyeti de) uluslararası bir kimlik kazanmıştır. Şu halde üretimin sosyal karakterinin ve sosyal işbölümünün uluslararası bir nitelik taşıması işçi sınıfı enternasyonalizminin maddi önkoşuludur. Bu temel üzerinde yükselen sosyalist sistem, aynı zamanda uluslararası işçi sınıfı hareketi ve dünya halklarının, mazlum (ezilen) ulusların kurtuluş hareketi ile ortak düşmana emperyalizme — uluslararası burjuvaziye — ve tüm uluslararası gericiliğe karşı ortak çıkarlar taşır. Bu ortak çıkarlar tarihin gelişim doğrultusunda, dünya proletarya devriminin tamamlanması, tüm dünyada sosyalizmin ve giderek sınıfsız toplumun, yani kalıcı barış ve kardeşliğin kurulması doğrultusundadır. Bu nedenle proletarya enternasyonalizminin temsil ettiği bütünlük tarihin akışı doğrultusundadır ve bu akışı hızlandıran başlıca faktördür. Şu halde, dünyanın objektif sınıf güçleri dikkate alındığında, bilimsel tahliller, sınıfsal (sosyal) ve ulusal planda yapıldığında, sosyal ile ulusal arasındaki kategorik çelişki ve ilişki incelendiğinde günümüzde dünya olaylarını (politik ilişkilerini) belirleyen temel faktörün toplumsal (sınıfsal) olduğu, ulusal faktörün de ikincil önem taşıdığı görülür.

Burjuvazinin devrimci çağında, tek tek burjuva uluslarda sermaye ve ulus lehine bir ölçüde çözülen bu çelişki (**sosyal** bakımdan evrensel ile **ulusal** bakımdan özel arasındaki çelişki), dünyadaki ilk sosyalist devrimden günümüze kadar geçen yarım yüzyılı aşkın süre içinde, artık **kökten** ve tümüyle çözülme ve giderilme sürecine girmiştir. Burjuvazinin **ulusal'lık** lehine getirdiği geçici çözüm yerini işçi sınıfının **toplumsallık** lehine getirdiği çözüme bırakmaktadır. Böylece üretimin sosyal karakterinin ve sosyal işbölümünün uluslararası doğasına uyğun olarak toplumsallık (sosyal bakımdan evrensellik) lehine çözülmekte olan bu çelişki, biricik ve nihai (kalıcı) çözüm olan uluslararası çözümdür. Dünya sosyalist devriminin tamamlanmasıyla bu çelişki de yeryüzünde tümüyle çözülmüş olacaktır.

Bu objektif ve bilimsel veriler bize işçi sınıfının, **tüm insanlığın** ortak ve temel çıkarlarının temsilcisi ve öncüsü olduğunu, işçi sınıfı enternasyonalizminin bu öncülüğün yerine getirilmesinde en önemli ve **«denenmiş bir silah»** olduğu, işçi sınıfı enternasyonalizminden uzaklaşmak, dünya işçi sınıfını bu tarihi misyonunda zaafa uğratmak, tarihin akışını geciktirmek demektir. Dünya devrimci pratiği bize işçi sınıfı enternasyonalizminden sapan bir işçi sınıfı partisinin veya müfrezesinin, işçi sınıfı biliminden de saptığını, bilimden ve enternasyonalizmden sapmanın biribirinden ayrı olamayacağını göstermiştir. Böylece işçi sınıfının devrimci hareketi içine milliyetçi, enternasyonalizm dışı eğilimlerin sokulması ve bir takım geçici

ulusal çıkarların fazlasıyla abartılarak hareketin uluslararası doğasının ve temelinin gözardı edilmesi, bizzat o ulusal müfrezenin kendi ülkesinde de sosyal devrimi gerçekleştirememesi ile sonuçlanır. Çünkü enternasyonalizm meselesi basit bir gereksinme, «olsa da olur, olmasa da olur» denilecek basit bir dayanışma, ya da bir duygusallık ve iyi niyet meselesi olmayıp, yani bir sübjektif faktör olmayıp; tersine objektif bir gerçeklik, bilimsel bir zorunluluktur. Birinci enternasyonal'de milliyetçilik güden ve ayrılıkçılık çıkaran sağ sapma ve sol sapma (anarşist) eğilimlerin —veya partilerin— kendi ülkelerinde işçi sınıfının kurtuluşunu sağladığı görülmemiştir. II. Enternasyonalin sağ sapma ile atbaşı giden milliyetçi partileri de işçi sınıfı iktidarını gerçekleştirememişler, burjuva egemenliğinin pekişmesine hizmet etmişlerdir. Ancak Rusya işçi sınıfı partisi katıksız bir enternasyonalist parti olduğu ve bilime sadık kaldığı için devrimi gerçekleştirebilmiştir. Bugün bu enternasyonalin ilkelerine ve geleneklerine bağlı kalan partiler — bunlara bağlı kaldıkları sürece— ülkelerindeki tarihi akımı gerçek anlamda hızlandırabilmektedirler. Günümüzde ÇH C yöneticilerinin milliyetçiliği ve gericiliği enternasyonalizmden sapmanın nerelere kadar gideceğini gösteren en canlı kanıttır.

ULUSAL FAKTÖRÜN KÜÇÜMSENMESİ DOGMATİZMDİR

Burjuva ve küçük burjuva ideologlarının dünya olaylarına bakışta ulusal faktörü abartmaları, ulusal faktörü sınıfsal gerçekliği gizlemek için kullanmaları şüphesiz ki bilim dışı bir tutumdur. Fakat Marksistler burjuva milliyetçiliğinin ve onun ulusal faktörü ön planda gösterme çabasına karşı mücadele ederken ulus faktörünü inkâr etme, onun önemini görmeme tutumuna da düşmezler. Ulusçuluğun, toplumsal bilinçlenmede işlevsel bakımdan bağımsız ve fazlasıyla etkili bir alanı vardır, hatta bazı koşullarda çeşitli ve geniş sosyal grupların, partilerin ideolojik ve politik yöneliminde tayin edici rol bile oynayabilir; örneğin mliliyetçiliğin gerici güçler tarafından kullanılması insanlık için büyük felaketler getirdiği görülmüştür. Öte yandan özellikle ulusal kurtuluş savaşı veren ezilen uluslar için ulusal bilinç, emperyalizme karşı geniş sosyal kesimleri belli bir cephede toplayabilmekte ve olumlu bir işlev görmektedir. Böyle durumlarda sosyal ve ulusal bilincin tarihsel (sosyal) gelişim doğrultusunda birarada değerlendirilmesi ve emperyalizm ile ezilen ulus arasındaki çelişkinin çözümünü çabuklaştırması, aynı zamanda ulusal kurtuluşun yanısıra sosyal kurtuluşu da içeren, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin içiçe geçtiği tarihsel evreleri meydana getirebilmektedir. Bu nedenle hem ulus faktörünün günümüzdeki önemini küçümsememek, hem de ezen ulusun (ezen ulus burjuvazisinin) milliyetçiliği arasındaki farkı görmek, ama nihaî kurtuluşun ancak sosyal kurtuluş ile gerçekleşeceğini ve bu nedenle sosyal (sınıfsal) bilincin esas olduğunu hiçbir zaman gözden uzak tutmamak, sosyal bilinç ve sosyal kurtuluş meselesini, bunun bilimsel propagandasını ikinci plana atmamak gerekir.

Enternasyonalizmin bilimsel ve tarihsel yerini, günümüz dünya toplumundaki önemini ve evrenselliğini görmek, bizi günümüz koşullarında ulus gerçeğini inkâra götürmemelidir. Dimitrov'un dediği gibi, işçi sınıfı sosyalistleri «her türlü burjuva milliyet-

çiliğinin **prensipte** uzlaşmaz karşıtıdırlar, ama bu durum onları ulusal nihilizme (ulus inkârcılığına) götürmemeli», gerçekleri reddetmeğe sürüklememeli, yurtseverlikten alıkoymamalıdır. Böylesi bir tutum doktriner bir dogmatizmden başka birşey değildir.

Öte yandan işçi sınıfı sosyalizmi, milliyetçiliğe soyut bir tarzda yaklaşmayı reddeder. Burjuva milliyetçiliğinin özünü tanımlarken ve önemini vurgularken, onu yaratan sosyo-ekonomik ve politik koşulların tahlilinden ve milliyetçiliğin somut ifadesinden yola çıkılması gerektiğini belirten Lenin, «**ulusal düşünceyi bağımsız bir faktörmüş gibi ele almak meselenin özünü muğlaklaştırmaktan başka birşey değildir**» diyordu. (Lenin, **Bütün Eserleri**, C. 1, sf. 155) Gerçekten de, burjuva milliyetçiliğini soyut olarak, maddi temelinden ayırarak, bağımsız bir düşünce ekolü, soyut bir akım gibi ele almak bilimsellik dışına düşmektir. Lenin burjuvazinin ve proletaryanın ulusal faktör konusundaki görüşleri arasındaki temel ayırımı vurgularken şunları söylüyordu: «**Burjuvazi daima ulusal talepleri öne çıkarır, ve bunu katagorik bir tarzda yapar. Proletarya içinse bu talepler sınıf mücadelesinin çıkarlarına bağımlıdır.**» (Cilt 20, sf. 410) Lenin böylelikle proletaryanın ulusal faktöre temel bakış açısının sınıfsal olduğunu vurgulamış, ulusal çıkarları sınıf temelinden ele alarak onların sınıfsal çıkarları ile bağı üzerinde durmuştur. Lenin'in ulusal faktöre getirdiği bu sınıfsal temel bakış açısı günümüz dünyasında milliyetçiliğin siyasi rolünü değerlendirirken işçi sınıfı sosyalistleri tarafından başlangıç noktası olarak alınır.

MİLLİYETÇİ MOTİFLER

Yirminci yüzyılda burjuva milliyetçiliğinin halkların sosyal gelişimi üzerinde ve bir bütün olarak dünya olayları üzerinde büyük olumsuzluklara yolaçtığı birçok olgu yaşanmıştır. Birinci emperyalist savaş öncesi Avrupa ülkeleri ve sosyal demokrat partilerinin sosyal şoven tutumları bunların arasında önemli bir yer tutar. Fakat burjuva milliyetciliğinin gerici güçler tarafından kullanılmasının insanlığa getirdiği en büyük zarar şüphesiz ki Nazizm felaketinde görülmüştür. Bu en gerici - faşist - milliyetcilik milyonlarca Almanın Naziler tarafından büyük güç şovenizmi ile afyonlanıp şartlandırılmasına araç olmuştur. İnsanlık Nazizmi ezmiş fakat onun kökünü kazıyamamıştır. Almanya'daki neo - Nazi hareketi «Bin Yıllık Reich» hülyasını diriltmeğe çalışmaktadır. Dünyanın diğer yanlarındaki faşist ve neo-faşist hareketleri de şu veya bu şekilde faşist milliyetçiliği kullanmaktadır. Öte yandan bugün gerici milliyetciliğin en belirgin ve insanlığa zararlı akımlarından birisi de SİYONİZM'dir. Türkiye'de ise **Turancılık** akımı yerli faşistlerin MHP'de ve Ülkü Ocaklarında toplanan kesiminin büyük rüyasıdır. Türkiye'de de onbinlere varan insan bugün faşist güçler tarafından «**Büyük Turan**», «**Yüz Milyonluk Türkiye**» rüyalarıyla şartlandırılmakta ve emperyalizmin, özellikle Amerikan emperyalizminin hizmetinde, CİA'nın direktifinde, yerel tekelci sermayenin en gerici, en şoven kesimlerinin çıkarları doğrultusunda öğrencilere, işçilere, öğretmenlere saldırtılmaktadır.

Bugün yeryüzünde varlığını sürdüren faşist tipteki burjuva milliyetçiliği anti-Sovyteizmin ve anti-komünizmin en önde gelen ideolojik şampiyonudur.

Bu nedenle ezilen ulusların demokratik ve anti-emperyalist öz taşıyan milliyetçiliği dışında her türlü milliyetçilik insanlık toplumunu geriye doğru çeken, tarihsel tekerleğini geriye doğru çevirmeğe çalışan akımlardır. İşçi sınıfı partileri milliyetçiliğin **her türlüsüne karşı** (ezilen ulusun geçici tarihsel koşullarda ilerici kimlik taşıyabilen milliyetçiliği dahil olmak üzere her türlü milliyetçiliğe karşı) proletarya enternasyonalizmini tavizsizce ve ısrarla savunurlar, ama özellikle ve öncelikle gerici milliyetçiliğin **başını ezmeğe** çalışırlar.

Gene milliyetçi eğilimler uluslararası işçi sınıfı hareketinde ve sosyalist sistem içinde de tutucu bir özellik taşır. Ulusal kurtuluş hareketinde ilerici —geçici— bir işlev kazanabilen milliyetçilik, daha sonraki aşamada sosyalizme geçişte eğer önlenemezse bir sağ eğilim olarak tarihsel gelişimi, toplumsal ilerlemeyi yavaşlatır. (*)

Günümüz dünya olaylarında ulusların ve onlar arasındaki ilişkilerin ikincil rol oynadığını, esas tayin edici faktörün sınıfsal olduğunu unutmamakla birlikte, milliyetçiliğin günümüz dünya olayları üzerindeki etkisini de küçümsememek gerekir. Birçok uluslararası sorunda milliyetçiliğin ve ulus meselesinin ağırlığı vardır. İşçi sınıfı sosyalistleri bir uluslararası soruna yaklaşırken sınıfsal ve ulusal faktörü birarada gözönünde tutarlar ve sınıfsal faktörün birincil önemini hiçbir zaman unutmazlar. Lenin bu olguyu şu kısa sözlerle ifade etmiştir: **«Herhangi bir ciddi ve derin siyasî konuda taraflar sınıflara göre belirlenir, uluslara göre değil,»** (Cilt 20, sf. 36) Dünya işçi sınıfı partileri günümüzde bu temel veriden yola çıkarak, yeryüzündeki tüm anti-emperyalist güçleri işçi sınıfının devrimci doğrultusu ve hedefleri açısından birleştirmeğe işçi sınıfının bağımsız politikasını savunmağa ve yürütmeğe çalışırken, burjuva milliyteçiliğine karşı ideolojik mücadele yürütürler, onun sınıfsal özünü açıklamağa ve emekçi sınıfların temel çıkarlarıyla bağdaşmaz zıtlığını göstermeğe çalışırlar.

Günümüzde burjuva milliyetçiliği, egemen sınıf iktidarını sürdürmek için çeşitli biçimlerde kullanılmaktadır. Bunlardan birisi de son zamanlarda ortaya çıkan emperyalist entegrasyon altında büründüğü giysilerdir. AET emperyalizminin ABD emperyalizmine karşı gücünü birleştirme çabaları, Avrupa metropollerinin finans oligarşilerini daha yakın işbirliğine itmiştir. Bunun sonucu olarak bir Avrupa Toplumu ya da Avrupa Birle-

---

(*) Sosyalist ülkeler arasında milliyetçi tortulardan tamamen kurtulmuş ülkelerin partilerinin sosyalizm yolundaki büyük başarılarına karşılık, örneğin Yugoslavya'nın enternasyonalizm ve bilimden uzaklaşan tutumunun ülkeyi diğer sosyalist ülkelerin yanında nasıl da geri bıraktığını gösteren en canlı örnektir. Bugün Yugoslavya yurtdışına, emperyalist Almanya'ya, bir buçuk milyon civarında işçi göndermektedir. Demek ki, sosyalizmin en büyük özelliği olan tüm üretim güçlerinin, bütün işgücü potansiyelinin (sosyal emeğin) tam istihdamı sağlanamamıştır. Gene milliyetçi eğilim taşıyan Arnavutluk ise sosyalist ülkeler arasında en geri de gitmektedir. Çin'in ekonomik çıkmazları, politik çalkantıları ve yeryüzünde bir tehlike teşkil etmesi ve emperyalizm yanlısı politikası ise gerçekten dramatik bir olaydır.

ÇHC'nin milliyetçi, anti-Sovyet ve dolayısiyle anti-komünist yöneticilerinin büyük güç şovenizmi de yeryüzünde gericiliğe, emperyalist saldırganlığa, dünya barışı düşmanlığına ve son tahlilde uluslararası faşizme yardımcı olmaktan başka bir işe yaramamaktadır.

şik Devletleri efsanesi yaratılmağa başlanmış. Avrupa konseyinin rolü —Ortak Pazarla somutlanıp gelişen emperyalist entegrasyona bağlı olarak — güçlendirilmiştir. Bugün Avrupa'da en yaygın egemen burjuva sloganlarından birisi «Avrupa Avrupalılarındır» sloganıdır. Gerçekte genelinde bu slogan, «Avrupa, Avrupa emperyalistlerinindir» anlamına gelmekte ve ABD emperyalizmine karşı kullanılmaktadır. Bu sloganın altında yatan esas motif ise Avrupa'da en güçlü metropol burjuvazisinin diğer Avrupa ulusları üzerinde güttüğü hegemonyacı amaçların, sözde milliyetçi ve şoven olmayan sloganıdır. Oysa aslında Avrupa Avrupalılarındır sloganı «Avrupa Batı Almanlarındır» dan başka bir anlama gelmemekte ve Batı Almanya'nın rövanşist (intikamcı) ve hegemonyacı eğilimlerini kamufle etmek için kullanılmaktadır. (Maocuların «kendi gücüne güven» «Akdeniz Akdenizlilerindir» gibi şiarları da milliyetçi motiflerin «sosyalizm» kılıfı altında sunulmasından başka birşey değildir ve aslında ÇHC daki Mao'culuğun büyük Han Şovenizmine hizmet etmektedir.)

Bu bilgilerimizi tazeledikten sonra, şimdi ulus kavramının genel karakteristiklerini inceleyelim.

— III —

ULUSUN BELİRLEYİCİ ÖZELLİKLERİ

Yukarıda da belirttiğimiz gibi ulus, feodalizmden kapitalizme geçiş çağında ortaya çıkmış ve günümüz sosyalist toplumunda da farklı bir sosyal sistem ve sınıf yapısı altında varlığını sürdüren bir tarihsel kategoridir.

Ulusun belirleyici özellikleri:

- Dil birliği
- Kültür birliği
- Toprak birliği
- İktisadi yaşantı birliği

şeklinde özetlenir. Şimdi bunları kısaca ve örneklerle inceleyelim.

Dil birliği; ulusun özelliklerinden birisidir. Ama dil birliği, hiçbir şekilde tek başına, ulus'un ayırdedici bir karakteristiği değildir. Örneğin bugün aynı dilleri konuşan farklı uluslar bulunmaktadır. En bilinen bir örnek olarak aynı dili konuşan İngiliz, Amerikan ya da Kanada uluslarının dil birliğine sahip olmalarına rağmen farklı ulusları meydana getirdiklerini gösterebiliriz. Hatta Büyük Britanya adı verilen toplulukta, aynı dili konuşan farklı ulusal toplulukların bulunması, dil birliği ve bölge yakınlığının ulusu tanımlamağa yetmediğini kanıtlar. Ya da İspanyolca konuşan Latin Amerika ülkeleri, birer ayrı ulusturlar. Hatta bunlar arasında kültürel ve bölgesel bakımdan da adeta içiçe geçmiş küçük Orta Amerika ulusları da farklıdırlar. Gene Yahudiler aynı anadilden oldukları halde (ve tüm dünyadaki Yahudiler arasında güçlü bir şoven dayanışma bulunduğu halde) ayrı ayrı uluslara dağılmış olan Yahudilerin tek bir ulusun fertleri gibi görülemeyeceğini, Yahudilerin ulusal varlığının sadece İsrail devletinde somutlandığını bilmek gerekir. Son bir örnek olarak Türkçe konuşan ve etnik bakımdan Türk kökenli olan toplulukların tek bir ulus sayılamayacağını gösterelim. Bugün sosyalist Azerbeycan ile kapitalist Türk ulusu arasında dil yakınlığı dışında **hiçbir ortak yan** yoktur. Keza

gene Türk'e yakın bir ulusal topluluk sayacağımız Iran Azerileri ile Türk ulusu arasında da dil benzerliği dışında ortak bir yan bulunmamaktadır. (*) Hatta SSCB'deki Azeri Ulusu ile İran'daki Azeri ulusal topluluğu arasındaki dil ve kültür birliği Türk ulusuna kıyasla çok daha yakın olduğu halde, kültürlerinin ve ekonomik yaşantı birliklerinin farklı olması nedeniyle bunlar tek bir ulus olarak sayılmamaktadırlar.

Kültür birliği meselesine gelince: kültür birliği, dil birliğinin yanısıra ulus'un diğer bir belirleyici özelliğidir. Fakat kültür birliği de tek başına ya da dil birliği ile birlikte ulus'u tanımlamağa ve belirlemeye yetmez. Bu konuda yanlış anlaşılmaması için kültür birliğinden sözederken, geçmişten devralınmış, milliyetler döneminden kalmış kültür ve gelenek özelliklerinden sözetmekteyiz. Kültür ile ideoloji'nin biribirine karıştırılmaması gerektiğini özellikle belirtelim. Aksi halde, kültür kavramını ideoloji ile birlikte geniş anlamda ele alacak olursak, bir burjuva ulusu içinde bile kültür birliğinden sözetmeğe olanak yoktur. Çünkü kelimenin geniş anlamıyla, kültür'ün sınıfsal bir karekteri vardır. Ayrıca her toplumun kültürüne o toplumun egemen sınıfının ideolojisi kendi damgasını basar. Burjuvazinin kültürü ile proletaryanın kültürü farklıdır. Burjuva ulusta kültür birliği dediğimiz kavram kelimenin dar anlamında, yani tarihsel ve geleneksel olarak yaşayan kültür özelliklerini içerir. Çünkü, farklı sosyal formasyonlardan (tarihten) de arta kalmış olsa, insanlığın veya bir ulusun, milliyetin sahip olduğu kültürel miras birtakım değerli ögeleri de içerir. Bu olumlu öğeler halk tarafından yaratılmıştır.

Bir ulus içinde, sınıf antagonizmalarına (ve uzlaşmaz ideolojilere) dayalı kültür farklılaşmasının önlenmesi, ancak burjuva ulusun aşılması ve sosyalist ulusa varılması ile mümkün olmuştur. Çünkü, yukarıda da belirtildiği gibi, burjuva ulusta, burjuvazinin kendisini ve kendi kültürünü tüm ulusun yerine koyarak ulusa kendisiyle özdeş göstermesi, kapitalist üretimin fetişist karakterinden kaynaklanmaktaydı. Sosyalist ulusta ise sınıf antagonizmaları kaldırıldığından ve uzlaşmaz olmayan sınıf farklılaşmaları proletarya öncülüğünde giderilmeye (sınıfsız topluma doğru ilerlenmeğe) başlandığından, proletarya bizatihi tüm ulusu ve ulusal çıkarları temsil eder. Bu nedenle, burjuva ulusdaki kültür birliği kelimenin dar anlamındayken ve ideolojik birlik temelinden, çıkar ortaklığı kökeninden yoksunken sosyalist ulusta kültür ikilemi kaldırıldığı için, sosyalist ulus, kültür birliğini hem sınıfsal (ideolojik kökenli) kültür anlamında hem de halkın ulusal ve geleneksel kültür özellikleri planında sağlamıştır. Bir başka deyimle, sosyalist ulus, işçi sınıfı ideolojisinin ve enternasyonalizminin ışığındaki kültürü, tarihten devraldığı o halkın ulusal özelliklerinin

(*) Yeri gelmişken, bir demagojiyi sergileyerek, bir milliyetçi akımın sözcüsü olan Rızgari Dergisi'nin 2.ci sayısında yapılan bir tahrifat ve saptırmaya değinelim. TSİP Birinci Parti Kongresine sunulan karar taslaklarında SSCB ve İran'da yaşayan bazı ulusal topluluklar ya da azınlıklar için «Türk ve Türke yakın» terimi kullanılmıştı. Bu terimden Azeri'ler, Özbekler, Taçik'ler vb. kastedildiği halde, Rızgari dergisi «Türke yakın» deyimiyle Kürtlerin kastedildiğini öne sürmek gibi Makyavelist bir çarpıtma yaptı. Hem de yanlış anlamaya yer verir kaygısıyla bu terim kongre karar taslaklarından gene yöneticilerce çıkartıldıktan 1 ay sonra. (Rızgari, 21.4.1976, sf. 19-20)

ve kültürel mirasının tüm **olumlu ö-ğeleriyle** birleştirmiştir. İşçi sınıfı o-lumsuz kült'leri ve geleneksel özellik-leri sosyalist bilinçle tasfiye ederken, o ülkenin olumlu ulusal ve geleneksel özelliklerini sosyalizmin ve sosyalist kuruluşun hizmetine sunmuş, yani sosyalist kültürü yaratma eyleminde, halkın tarihsel kültür mirasının bü tün değerli yanlarını ve motiflerini o-na (sosyalizme) bağımlı kılmıştır.

Dil ve kültür birliği (belli tarih-sel miraslar) bir **ulusal karakter** o-luşturur. Fakat «ulusal karakter»i hiç kuşkusuz mutlak görmemek, tarihsel süreç içinde veya değişik sosyal ko-şullarda değişeceğini bilmek gerekir. O ulusun yapısını belirleyen sosyal - ekonomik formasyonun değişmesine bağlı olarak ulusal karakter de deği-şir. Fakat «ulusal karakter» **«her be-lirli anda varolduğu için ulusun fizyo-nomisine damgasını vurur.»** (J. Sta-lin, Bütün Eserleri, C. 2, sf. 287, Dev-rim Yay., 1977) Yukarıdaki Azerbey-can örneğini ele aldığımızda, altmış yıla yakın zamandır sosyalist sistem altında yaşayan Azarbeycan Sosyalist Cumhuriyeti ile bugün Iran'da ezilen ulus durumundaki Azeri ulusal toplu-luğunun ulusal karakterinin hayli farklı olduğunu, bunların arasında sa-dece dil birliğinin kaldığını görürüz.

Toprak Bütünlüğü: Ulusun ayır-dedici özelliklerinden birisi de hiç kuşkusuz toprak bütünlüğü (birliği) dir. Toprak birliği deyiminden ortak bir dile, ulusal kültüre ve ekonomik yaşantı birliğine sahip olan insanla-rın aynı topraklar üzerinde yaşama-sını anlamak gerekir. Toprak birliği, ulus öncesi milliyetler çağından kal-ma bir özelliktir. Fakat milliyetler ça-ğında, aynı topraklar üzerinde yaşa-yan, aynı dili konuşan ve aynı kül-türe sahip olan insanlar, ayrı feodal birimler (ekonomik bütün'ler) halin-de toplanmış olduklarından yani ara-larında **iktisadi yaşantı birliği** olma-dığından, toprak birliği de —ne tek başına ne de dil ve kültür birliğinin yanısıra—, ulus'u belirlemeye yetmez. Ne var ki, bir ulus'un diğer tüm belir-leyici öğeleri varsa, fakat toprak birliği yoksa bu topluluk ulus olamaz. Çünkü toprak bütünlüğü olmayan bir topluluk fertleri uzun süre birlik ya-şayamazlar.

İktisadi yaşantı birliği, ya da e-konomik birlik, ise bir ulus'un yukarı-da belirttiğimiz bütün özellikleri a-rasında en fazla belirleyici olan fak-tördür. Ekonomik yaşantı birliğine sahip olmayan bir ulusal topluluktan ulus diye sözedilemez. Ekonomik ya-şantı birliğini, feodalizmden kapita-lizme geçerken, tarihte ilk kez burju-vazi —ve onun sosyal sistemi kapita-lizm— gerçekleştirmiştir. Aynı dile, ortak kültüre, «ulusal karaktere» sa-hip olan topluluklar, aynı ekonomik yaşantıya sahip değillerse, yani **bir e-konomik bütün teşkil etmiyorlarsa** onları ulus olarak kabul etmek ola-nağı yoktur. Örneğin günümüz Arap ulusları buna en canlı örnektir. Hat-ta sosyal sistemleri de biribirine son derece benzer olan, ayrıca iki komşu ülke durumunda bulunan; dil, kültür ve «ulusal karakter» bakımından da biribirinin benzeri olan Suriye ve I-rak iki ayrı ulustur. Gene, Mısır'ın Nasır döneminde ilerici bir rejime sa-hip bulunduğu yıllarda, benzer rejim-deki Suriye ile Mısır Birleşik Arap Cumhuriyeti adı atlında federatif tarzdan «birleşmişlerdi», fakat bu ül-keler ortak bir ekonomik bütün mey-dana getirmedikleri için bu birlik si-yasal planda bile sözde kaldı, bir en-tegrasyona (bütünleşmeye) varama-dı. Bunda toprak ayrılığının rol oy-namasının yanısıra esas olarak, iki u-lusun tek bir **ekonomik bütün** halin-de birleştirilmesi mümkün olmadı.

Gene, en önemli örnek olarak, De-mokratik Alman Cumhuriyeti ile Fe-deral Almanya uluslarını tek bir ulus

kabul etmeğe imkân yoktur .Eskiden tek bir ulus olan bu ülkede, otuz yıl önce iki ayrı ekonomik bütünlük ve iki ayrı sosyal sistem oluşmuştur. Otuz yıl gibi kısa bir süre, binlerce yılda oluşan kültürel özellikler için önem taşımasa da, bugün Almanya toprakları üzerinde iki ayrı Alman ulusu yaşamaktadır. Bu iki ulus arasında dil birliği vardır. Ortak ulusal ve geleneksel karakteristikler de silinmemiştir; sadece sosyalist Alman ulusu, geçmiş ulusal özelliklerin gelenek ve kültürün olumlu yönlerini alarak sosyalizm ile bağdaştırmış onları sosyalizme bağımlı kılmıştır. Bu nedenle, otuz yıllık süre içinde kapitalist Federal Almanya ile sosyalist Demokratik Almanya arasında bir kültür farklılaşması bile **başlamıştır**. Ama esas belirleyici olan kuşkusuz ki, farklı ekonomik bütünler ve sosyal sistemlerdir. İkisi de Alman milliyetinden gelen (ve üstelik burjuva çağında uluslaşmasını gerçekleştirip, bir hayli güçlendiren bir toplumun devamı olarak) iki ayrı ulusun ortaya çıkmış olması, ekonomik yaşantı birliğinin ulus'u belirleyen asıl faktör olduğunu gösteren en belirgin örnektir. Üstelik bu ayrı ekonomik bütünlüklerden birisi kapitalist diğeri ise sosyalist toplumsal formasyona sahip olunca, eskiden tek bir ulus (burjuva ulus) olan Alman ulusunun, otuz yıl gibi kısa bir süre içinde iki ayrı ulusa ayrılmış bulunması çok daha doğal olmaktadır. Bugün Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin lideri ve Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri **Erich Honecker**, Federal Almanya ile Demokratik Alman Ulusunun iki ayrı ulus olduğunu söylerken, ekonomik yaşantı birliğini ve sosyal sistemi göstermektedir. Ileride Federal Almanya'da işçi sınıfı iktidara geldiği ve sosyalizmi kurmağa başladığı zaman bu iki ulusun yeniden birleşmesi veya sosyalist enternasyonalizm temeli üzerinde belli bir bütünlüğe kavuşması mümkündür, hatta belki de bu entegrasyon diğer uluslarınkinden daha kolay ve hızlı bir süreç izleyecektir, fakat bugün Federal Almanya ile Demokratik Alman Cumhuriyetini tek bir ulus saymak olanağı yoktur.

Bir topluluğun ulus niteliğini taşıyabilmesi için yukarıdaki ayırdedici niteliklerden tümünü **taşıması** gerekir. Bunlardan bir teki bile eksik olsa, o ulusal topluluk **ulus** karekterine sahip değildir demektir.

ULUSLAŞMA SÜRECİ: MİLLİYET'TEN ULUS'A

Milliyet kategorisinden ulus kategorisine geçişin burjuva devrimleri çağındaki ekonomik - sosyal temellerini ve karakteristiklerini yukarıda yazmıştık.

Burjuva ulus kavramını daha iyi anlamak ve burjuva ulus'un ekonomik temelini kavrayabilmek için, feodal toplumun **milliyet**'inden kapitalist toplumun burjuva **ulus**'una geçişteki dır: sosyalist ulus. Burjuva uluslaşma **sosyalist enternasyonalizm** temeli üekonomik faktörleri **topluca** özetlejuva ulustan farklı bir ulus daha varsürecinin özelliklerini tanımak, sosyalist ulus ile burjuva ulus arasındaki **nitel** farkı görmeyi de kolaylaştıracak ayrıca konumuzla ilgili çok önemli bir konu olarak, şu noktaya da ışık tutacaktır: Çarlık Rusya'sında işçi sınıfı devrimi gerçekleştiği zaman, henüz milliyet aşamasında bulunan topluluklar, **burjuva ulus haline dönüşmeden** KAPİTALİZMI ATLAYARAK sosyalist ulus haline gelmişler ve muşlar, yeni bir tarihsel kategori ozerinde Sovyetler Birliği'ni oluşturmek istiyoruz; çünkü çağımızda bur-

lan Sovyet halkını meydana getirmişlerdir. Dünya sosyalist sisteminin bu denli güçlendiği, ayrıca ulusal kurtuluş hareketinin de hızla yükseldiği çağımızda, milliyet aşamasından ulus aşamasına geçişin tek yolu, artık kapitalist yol (burjuva yolu) değildir. Bugün bazı genç ulusal devletler, siyasi bağımsızlıklarını elde ettikten sonra kapitalizm yoluna girmemişler, kapitalist aşamayı atlayarak kapitalist - olmayan yol'dan sosyalizme yönelmişlerdir. Bu ülkelerdeki uluslaşma süreci ise burjuva anlamında bir uluslaşma değildir. Ya muhtemelen çoğunlukla işçi sınıfı toplumda egemen ve öncü güç halinde büyüyerek sosyalist kuruluşu gerçekleştirecek ve ülkeyi sosyalist ulus haline dönüştürecektir, ya da bunlardan birkaçında «ulusal burjuva» unsurlar egemen olacak, ülkeyi sosyalist yönelimli devrimci yolundan saptırıp dünya kapitalist sistemi ile bütünleşerek burjuva uluslar yaratacaklardır. (Mısır'ın bugünkü gidişi gibi...) Bu nedenle, gerek sosyalizmi kuran çok uluslu devletlerde, «ulus - öncesi» aşamadaki ulusal topluluklarının (milliyetlerin) sosyalizm bayrağı altında sosyalist ulus haline dönüşmelerini, gerekse, dünya sosyalist sisteminin büyük yardımları ve etkisi altında birtakım genç ulusal devletlerin (Kongo, Güney Yemen, Angola, Mozambik, Somali, Gine, Benin, Cezayir, Tanzanya, Gine Bissau vb.) burjuva uluslaşma sürecini atlayarak sosyalist ulus haline gelmelerini anlamak için önce burjuva uluslaşma sürecinin özelliklerini iyi tanımak gerekir.

BURJUVA ULUSLAŞMASI

Burjuva uluslaşmasının karakteristik ekonomik - sosyal konuları şunlardır:

- Burjuvazinin güttüğü esas amaç, feodal bölünmeleri tasfiye edip, ülkeyi tek bir bütün halinde birleştirmek, böylelikle, bağımsız ve ulusal bir iç pazar sağlamak. (İç pazarı bütünleştirmek)
- Ulusal sınırlarla çevrili bu burjuva ulusun yönetimini üstyapıda merkezi bir burjuva devleti ile sağlamak.
- Böylelikle, serflerin feodal boyunduruktan kurtulmalarını, topraktan özgürleşmelerini ve kapitalist sanayi pazarlarında burjuvaziye ucuz işgücü sağlamalarını kolaylaştırıp hızlandırmak.
- Feodal sınıfın ve kalıntıların tasfiye sürecini şu veya bu yolla gerçekleştirmek. (Feodaliteyi devrimci yoldan, zor kullanarak yıkmak veya Prusya modeliyle onların kapitalistleşmesini sağlamak burjuvazinin tarihte denediği iki yöntem olmuştur.)
- Teknolojik bakımdan makineli tarımı gerçekleştirmek.
- Kapalı aile ekonomisini yıkıp, tarım sektöründe pazar için üretim yapılmasını sağlamak.
- Böylelikle ülkedeki ulusal servetleri, toplam sosyal emeğin yeterli bir miktarını sermayenin emrine vermek, geri kalanı ise istihdam edemeyip, işsizliğe ve yoksulluğa terketmek. Bir başka deyimle kapitalist toplumda sosyal işbölümü kapitalizmin üretim anarşisine bağlıdır.
- Böylece, emeğin sosyal organizasyonunu (sosyal işbölümünü) kapitalist üretim ve ticaret mekanizmasına göre yapmak.
- Toplam sosyal emeği oluşturan emekçilerin işgüçlerini satın alarak artı değer sömürüsüne dayalı bir sosyal sistemi kurmak.
- Burjuvazi kendi iktidarı için bu hedefleri öngörürken, geniş serf (köylü) yığınlarını yanına alabilmek, hat-

ta kendi sömürdüğü işçilerin de desteğini sağlamak için üstyapıda burjuva demokrasisini savunmuş ve burjuva demokratik kurumlarını getirmiştir. Bunlar başlıca, genel oy hakkı, belediyelerin de seçimle oluşturulması, ülkede burjuva parlamentosunun varlığı, kuvvetler ayırımı (yasama - yürütme ve yargı organlarının ayrılığı ilkesi) gibi temel demokratik karakteristikler idi. (Ne var ki, burjuvazi devrim aşamasında bu demokratik talepleri ve programı koymuş, fakat iktidara geldikten sonra, demokratik kurumlardan işçi sınıfının ve emekçi halkın burjuva iktidarına karşı sınıf mücadelesinde bu araçlardan yararlandığını görmeğe başlar başlamaz despotik bir tutum takınmış, hemencecik kendi ilkelerini çiğnemeğe girişmiştir. Örneğin tarihin en büyük Burjuva devrimi olan Fransız devriminde, devrimin ilk yıllarında halkın temsilcilerinin devrime ve Devrim Meclisi'ne devlet yönetimine ağırlık koymasını önlemek isteyen burjuvazi bu eğilimlerden bir kısmını ve Meclisin sol kanadını oluşturan Jakobenlere karşı şiddet uygulamaya başlamıştır. Fransız devriminde ünlü **Thermidor hareketi** adı verilen siyasal olaylarla Jirondenlerin estirdiği terör, burjuvazinin daha ilk yıllardan itibaren halkı ezmeğe başlamasının açık seçik bir örneğiydi.) (*)

● Özetle burjuva ulus sistemi, burjuvazinin sınıf egemenliği, üretim araçlarının özel mülkiyeti ve kapitalizmin artı-değer sömürüsü üzerine kurulur.

● Burjuva milliyetçiliği ise zamanla içte burjuvazinin egemenliğini pekiştirmek için gerici ideoloji, bir demagoji haline, dışarıda ise başka ulusları ezmek ya da başka ulusların burjuvazisi ile çıkar çatışmaları halinde kendi ulusunun emekçilerini o ulus emekçilerine karşı şovenist yoldan kışkırtmak için bir araç durumuna dönüşür. Burjuva ulusu, halkların kardeşliğine düşmandır. O ulusun dış politikasını bir avuç azınlığın - sömürgen burjuvanın - çıkarları belirler. Burjuva ulusun, uluslararasılaşması, kozmopolitan ve sömürücü bir nitelik taşır.

● Burjuva uluslar içinde sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ve neticede bu devletlerden bir kısmında işçi sınıfının iktidara gelerek sosyalizmi kurması ile, tarihte oluşan yeni tip bir topluma bağlı olarak **yeni tip bir ulus** oluşmuştur: sosyalist ulus.

Sosyalist ulusun karakteristiklerini ise şöyle sıralamak mümkündür:

● Sosyalist ulus burjuva ulustaki gibi sınıf antagonizmaları ve sömürü sistemi üzerine kurulmaz. Tersine, tarihin akış yönü doğrultusunda üretim araçlarının sömürücü özel

---

(*) Lenin'in «Thermidor gericiliği» adını verdiği olay, burjuva devrimi gerçekleştikten sonra burjuvazinin halk yığınlarını (devrimin gerçekleşmesinde burjuvaziyle ittifak kurmuş olan emekçi kitleleri) şiddet yoluyla ezmesine evrensel bir örnek olarak gösterilir. Fransa'da devrimden sonra kurulan ilk cumhuriyetin takvimindeki bir ay olan Thermidor kelimesinden bu adı alan olay 1794 yılının Thermidor ayında Devrim Meclisinin sağ kanadını oluşturanlar, Robespierre ve 100 kadar Komün üyesini katletmişler ve Meclisin hâkimiyetini ele geçirerek emekçiler üzerinde ağır terör uygulamışlardı. Bu olaylardan sonra sözkonusu gerici kanadın egemenliğindeki Meclis dönemine de tarihte Thermidor Meclisi adı verilir. Gene benzer duruma örnek olarak 1927'de Çin'de Çankayşek'in Kuomingtang içindeki Komünistlere saldırarak on binlerce komünisti, işçiyi hunharca katletmesi ,ya da Kemalist burjuvazinin «Takrir-i Sükûn» terörü gösterilebilir.

mülkiyetinin kaldırılması esası üzerine kurulur.

● Sosyalist ulus, emekçi sınıflar arasındaki, özellikle işçi ve köylü arasındaki farkı kaldırarak sınıfsız topluma varmayı amaçlar.

● Gene sosyalist ulus, sınıfsız topluma varmanın bir başka önkoşulu olarak kol ve zihin emeği arasındaki ayırımı kaldırmayı esas alır.

● Sosyalist ulus, işçi sınıfı hegemonyası altındaki bir politik rejime (devlete) ve merkezi ekonomik planlamayla yönderilen bir ekonomik güdüme sahiptir.

● Sosyalist ulusun üretim ve üleşim ilişkisindeki prensibi **«Herkesten Yeteğine Göre - Herkese Emeğine göre»** şeklindedir.

● Sosyalist ulusun ve sosyalizmin kuruluş aşamasında feodal kalıntıların tasfiyesi, burjuva demokratik devriminin toprak programından **özce** farklıdır. Sosyalizm, feodal mülkiyeti tasfiye ederken, köylüye işlediği toprağın tasarruf hakkını veya hatta bir dönem için mülkiyetini verir, ama gerek yeni toprağa kavuşan köylüleri, gerekse eskidenberi varlığını sürdüren küçük üreticileri sosyalist güdümlü kooperatifler şeklinde kollektivizasyona dönük olarak örgütlemeğe başlar. Ayrıca kırlarda kollektif mülkiyeti (tarımda kollektivizasyonu) getirir. Bu kollektivizasyon zamanla kooperatifleri de bünyesine alarak genişler. Sosyalist ulusun toprak programı burjuva ulusunki gibi «pazar için üretim» değildir; kollektivizasyonu ve tüm sosyal emeğin seferber edilmesini öngörür.

● Gene sosyalist ulusta, işçi sınıfı kırsal kesimdeki âtıl işgücünü sonuna kadar seferber eder. Köylülüğün proleterleşmesini öngörürken, bunu artı-değer sömürüsü amacıyla yani sömürücü bir azınlık lehine değil, fakat tüm toplum lehine gerçekleştirir. Yaratılan değerler, kapitalist toplumdaki gibi bir avuç sömürücünün elinde kalmaz, **tümüyle** topluma geri döner.

● Sosyalist ulus, içte, bütün emekçilerin birliğini işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizmi temeli üzerinde sağlamağa çalışır; dışta ise ulusal bencilliklere düşmeksizin bütün Sosyalist ülkelerin birliği ve halkların kardeşliği üzerine bir politika güder.

● Sosyalist ulus'un uluslararası politikası, sosyal sistemi ne olursa olsun tüm ulusların eşitliği esası üzerine kurulur ve ulusların arasındaki ilişkiler serbest rızayı öngörür.

● Gene sosyalist ulus, kendisi gibi diğer sosyalist uluslar ile sosyalist enternasyonalizm temeli üzerinde işbirliğine girişerek, —yukarıda anlatılan— **«sosyal bakımdan evrensel»** ile **«ulusal bakımdan özel»** arasındaki çelişkinin çözümü için sosyalist entegrasyon yolunda ilerler. Bu başka deyimle, sosyalist uluslarda henüz üretim araçlarının sosyalist devlet mülkiyeti hakimdir. Bu mülkiyet, sosyalist devletlerarası mülkiyet durumuna getirildiğinde, sosyalist ulusların ayrı ekonomik birimler halinde kalmalarının maddi temeli kalkacak, aynı zamanda proletarya ideolojisi üzerine kurulacak yeni enternasyonal kültürle birlikte, gelecekte sosyalist entegrasyon (bütünleşme) gerçekleşecektir. Şu halde, sosyalist uluslar, ancak burjuva uluslara karşı ulusal duvarlarını sağlamlaştırırlar ve diğer sosyalist uluslara karşı ise (kendi aralarında), ulusal duvarlarını alçaltırlar ve sosyalist enternasyonalizm anlayışı ile geleçekte ulusların ortadan kalktığı, ulus kategorisinin tarihe karıştığı bir sosyalist dünya topluluğu yönünde hareket ederler.

● Sosyalist uluslar, aynı zamanda, farklı sosyal sistemlere sahip ülkeler ile barış içinde birlikte yaşama ilkesi güderler, kapitalist ulusların

savaş kırkırtıcılığına karşı dünya barışını savunup güçlendirmeğe çalışırlar. Burjuva ulusunun egemen burjuva sınıfı ve devleti dünya üzerinde şoven ve savaşçı bir politika güderken, sosyalist ulusların devletleri haklı savaşları destekleyen, fakat haksız savaşlara karşı çıkan enternasyonalist bir siyaset izlerler.

● Burjuva uluslarının ideolojisi ve demagojisi burjuva milliyetçiliği ve şovenizmi iken, sosyalist ulus için milliyetçilik sözkonusu değildir. Sosyalist ulusun ulusal çıkarlarını belirleyen şey **yurtsever'liktir.** (*)

● Sosyalist uluslarla burjuva uluslar arasındaki diğer önemli bir fark da şudur: sosyalist uluslar, birtakım karşı-devrimci unsurlar ya da bireyci-gerici-tutucu öğeler dışında bir bütündürler, yani ulusal birlik halindedirler. Burjuva uluslarda ise ulusal birlik görüntüseldir, sahtedir. Çünkü toplum antagonistik sınıflara bölünmüştür. Bu nedenle, sosyalist uluslar, burjuva devletlerde geniş bir işçi sınıfı desteğine sahiptirler. Ayrıca sosyalist uluslar, burjuva ulusların geniş halk yığınlarını kardeş ve müttefik olarak bellemişlerdir. Böylece sosyalist ulusların en güçlü uluslararası müttefiği arasında, kapitalist ülkelerin işçi sınıfı başta olmak üzere ileri emekçi halk yığınları gelmektedir. Burjuva dünyasının sosyalist uluslardaki uzantıları ise kitlelere değil sadece son derece küçük ve satılmış menfaat gruplarına ve bireylere dayanmaktadır.

● Bütün bu özellikleri nedeniyle, sosyalist uluslar, ulusların eşitliği ve serbest rızasını öngören bir proletarya enternasyonalizmi anlayışı ile, **uluslararasılaşma** eğiliminin biricik temsilcisidirler. Çünkü bu uluslararasılaşma eğilimi, tekelci burjuvazinin tersine, küçük sömürücü azınlıkların kozmopolit çıkar ortaklıklarını değil, tüm dünya işçilerinin birliğini, tüm sosyalist ülke halklarının (sosyalist ulusların) en sıkı işbirliğini —ve gelecekte entegrasyonunu— tüm dünya halklarının kardeşliğini öngörmekte, kısacası uzun vâdede sınıfların ve ulusal duvarların tümüyle ortadan kalktığı tek bir bütünsel, (yekpâre) sosyalist dünya toplumuna doğru ilerlemektedirler.

GENÇ ULUSAL DEVLETLERDE ULUSLAŞMA SORUNU

Üçüncü dünya adını verdiğimiz ve siyasi bağımsızlığına yeni kavuşmuş, bağımsız devlet kurmuş ülkelerde uluslaşma süreci birçok karmaşık ya da değişik süreçleri izlemektedir.

Bu uluslardan bir kısmı, emperyalizmden siyasi olarak bağımsızlaşmışlardır, fakat ekonomik bakımdan

---

(*) Birtakım sosyalist uluslarda sosyalizmin ekonomik, maddi temelleri henüz gereğince gelişmemiş olduğundan, **ya da bu ülkelerin** köylü yapısı, küçük burjuva unsurlarının etkisi işçi sınıfı ideolojisinde olumsuz izler yarattığından, bu sosyalist yurtsever'liğin, derece derece milliyteçilik biçiminde yansıdığı görülmüştür. Böylelikle, ÇHC yöneticilerinin milliyetçi tutumlarının vardığı **gerici** siyaset noktası gözler önündedir. Gene Yugoslavya'daki belli milliyetçi eğilimler, bugün bir buçuk mılyon kadar Yugoslav işçisini yeniden Alman emperyalizminin kapitalist artı-değer sömürüsünün kucağına terketmeğe dek varmıştır. Fakat bir-iki istisna dışında, bugün sosyalist ulusların **milliyetçiliği** değil, YURTSEVER'liği izledikleri, işçi sınıfının uluslararası ile ulusal çıkarlarını bütünleştiren enternasyonalist devletlere sahip oldukları bilinir.

kapitalist dünyaya bağımlıdırlar. Bu nedenle, emperyalizme ekonomik bakımdan bağımlı olan genç devletlerde bugün yaşanılan uluslaşma, kelimenin burjuva anlamındaki uluslaşmadır. Bu ülkelerin emperyalizmden siyasi olarak bağımsızlaşması için ulusal burjuvazi ülkeye önderlik etmiştir. Siyasi bağımsızlık sağlanınca da, burjuvazi kendi dünya görüş ve çıkarları doğrultusunda ülkeyi kapitalist ekonomi yoluna sokmuştur. Bu nedenle eskiden sömürge ya da yarı-sömürge durumunda bulunup da yakın zamanlarda bağımsızlaşan bu tür ülkeler, içeride pre-kapitalizm'den kapitalizme geçmekte, yani burjuva uluslaşma sürecini yaşamakta, dışarıda ise emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemlerinin kıskacı altına girmektedirler. Böylelikle bu ulusların egemen burjuvazileri artık genellikle «ulusal» niteliğini yitirmiş, anti-emperyalist konumlarından uzaklaşmışlardır. Türkiye'nin Kemalist burjuvazisi, bunun tarihteki ilk örneklerinden birisini vermiştir. Bugün keza Fildişi Sahilleri, Kameron, Zaire, Fas, Malawi vb. gibi ülkeler aynı gruba örnek olarak gösterilebilir.

Genç ulusal devletler arasında, birkısım reformist yönetimler de bulunmaktadır. Reformist yönetimler de genel yapılarıyla emperyalizme karşı teslimiyetçi bir yol izlemektedir. Belirgin olarak devlet kapitalizmini uygulayan ve devlet kapitalizmi yoluyla özel sektörü (burjuvaziyi) güçlendirmekte olan bu ülkelerdeki uluslaşma sürecini de burjuva uluslaşması olarak almak gerekir. Tunus, Zambiya, Senegal gibi ülkeler bu reformist rejimlere karakteristik örnektir. Bununla birlikte, dünya sosyalizminin artan gücü ile bu ülkelerdeki devrimci - demokratik hareketlerin gelişmesi, reformist rejimlerin emperyalizm ile uzlaşmalarının önüne geçebilmek için direnen başlıca etkenlerdir.

Genç ulusal devletler arasında devrimci yol izleyen kapitalist-olmayan yol ülkelerine gelince, bu ülkelerin karakteristiklerini İLKE'nin 1977 Şubat ve Mart sayılarında işlemiştik.

Sözkonusu ülkelerde, resmi ideoloji olarak bilimsel sosyalizmi ilân etmiş ülkeler tarihte Mogolistan örneğinde görüldüğü gibi sosyalizm ve sosyalist uluslaşma yolunda önemli adımlar atmışlardır. (Bu ülkelerin uluslaşma süreci sosyalist ulus kategorisindeki uluslaşma sürecine yakındır.) (Kongo Halk Cumhuriyeti, Gine Halk Cumhuriyeti, Somali Demokratik Cumhuriyeti, Yemen D. Halk Cum., Angola Halk Cum., Mozambik H. Cum. Benin D. H. Cum., Gine Bissau H. Cum.,..)

Kapitalist-olmayan yol ülkeleri arasında resmi ideolojisi bilimsel sosyalizm olmayan, sadece bilimsel sosyalizmden önemli oranlarda etkilenmiş ve esinleşmiş olan ve sosyalist sistemden büyük yardımlar sağlayan diğef grup kapitalist - olmayan yol ülkelerinde milli burjuvazinin ve küçük burjuva unsurların ağırlığı daha fazladır. Genel olarak devrimci - demekratik yönetimler safına giren bu ülkelerin uluslaşma süreçlerini gene burjuva uluslaşma kategorisine sokmak hatalı olur. Fakat, yukarıda saydığımız ve bilimsel sosyalizmi resmen kabul eden ülkelere daha yakın olan bu uluslaşma süreçleri gene de bağrında belirli tehlikeleri taşımaktadır. Gerek emperyalizmin komploları, gerekse yerli burjuvazinin güçlenmesi, ya da henüz tasfiye edilmemiş durumdaki birtakım toprak sahiplerinin çeşitli dirençleri, bu ülkeleri kapitalist-olmayan yol'dan çıkararak, kapitalist yola sokabilir. Uzun yıllar —pek tutarlı olmasa da— kapitalist olmayan yol'u izleyen Nasır dönemi Mısır'ın

daha sonra bir devlet kapitalizmi yapısına dönüşmesi ve özel sektörü güçlendirmeğe başlaması, gitgide gericileşmesi; emperyalizm ile uzlaşan bir siyasete girmesi akıllarda canlı bir «geri dönüş» örneği olarak tutulmalıdır.

Gerek kapitalist-olmayan yol'un bu ikinci grup ülkelerinde, gerekse tüm kapitalist-olmayan yol ülkelerinde sosyalist doğrultudan (yönelimden) geri dönüşleri ve zikzakları önleyecek biricik güç hiç şüphesiz işçi sınıfının gelişmesidir. Bu ülkelerdeki uluslaşma süreçlerini, kelimenin burjuva anlamında —yani artı değer sömürüsüne dayanan bir sistem altındaki— bir uluslaşma olarak almamak, fakat bu ulusları, bir burjuva ulusta devrim yaparak sosyalizmi kurmuş olan işçi sınıfının yönettiği bir sosyalist ulus olarak da kabul etmemek gerekir. Çünkü bu ülkelerde henüz sosyalist kuruluşun maddi ön koşulları oluşmamış, proletarya hegemonyası (devleti) kurulmamıştır. Bu uluslar bir geçiş aşaması yaşamaktadırlar. Bu geçiş aşamasında, sosyalist doğrultusu en tutarlı olanlar bilimsel sosyalizmi resmi ideoloji olarak ilân ederek, bir zamanlar Moğolistan'ın ya da Sovyetler Birliğindeki Orta Asya - Uzak Doğu - Uzak Kuzey milliyetlerinin izledikleri yolu izlemekte olduğu anlaşılan ve devrimci tutumları olaylar içinde sürekli doğrulanan birinci gruptaki kapitalist-olmayan yol ülkeleridir.

Sosyalist ulusların ve kapitalist-olmayan yol ülkelerinin bilinen özelliklerini sıralamamızın nedeni, bugün ulus kavramının temsil ettiği anlamın, yüz yıl öncekinden farklı olduğunu hatırlatmak içindir. Günümüz dünyasını 19.cu yüzyıl rotalarındaki ya da yirminci yüzyıl başlarındaki gibi statik kabul ettiğimiz takdirde, ulus kavramı konusunda getirebileceğimiz tek şey, ulusun, burjuva tanımını yapmaktan ibaret kalır.

Oysa yukarıda da özellikle gösterdiğimiz gibi, önce burjuva uluslar olarak tarih sahnesine çıkan ve sınıf mücadelesi yolundan geçerek sosyal devrimle sosyalist ulus kimliğine kavuşan ulusların meydana getirdiği dünya sosyalist topluluğunun (sosyalist sistemin) dünya sosyal gelişimini belirlemesi ve ulusal kurtuluş sürecini büyük ölçüde etiklemesi ulus kavramına ve ulus meselesine bakışta, ulusal bağımsızlık sorununu ele alışta çok önemli bir yeni tarihsel faktördür. Ve bu faktör ancak günümüzden altmış yıl önce gerçeklik haline gelmiş, İkinci Dünya savaşından sonra ise giderek artan bir şekilde ulusal kurtuluş sürecini büsbütün etkileyerek güçlendirmiştir.

Ve işte dünya sosyalist sisteminin varlığının, gücünün ve bilimsel sosyalist ideolojinin yeryüzünde karşılaştığı büyük etkinlik, saygınlık ve yaygınlığın dünya devrimci sürecindeki yansımalarından birisi de kapitalist - olmayan yol'dan uluslaşma süreçlerinin sadece çok uluslu devletlerde değil, çok uluslu devletler dışında da yaygın ve önemli bir gerçeklik haline gelmiş olmasıdır. Elli beş yıl önce, sadece Sovyetler Birliğindeki bazı uzak bölge milliyetlerinden ya da Moğolistan'dan sözetmek mümkünken, bugün —sayıları gitgide artan— bir dizi geçiş ulusundan (kapitalist-olmayan yol ülkesinden) sözedilebilmektedir.

Gene sosyalist ulusların ve sosyalist yönelimli (kapitalist-olmayan ulusların) yanısıra, hiç kuşkusuz burjuva ulusu da çağımızın bir gerçekliğidir. Aynı şekilde, pre-kapitalizm'den uluslaşmaya tek geçiş biçimi kapitalist-olmayan yol ulusları olmadığı için dünyanın birçok geri ülkesi, hâlen, pre-kapitalizm'den kapitalizme geçmekte ve kelimenin burjuva anlamın-

da uluslaşmaktadırlar. Bu nedenle, ne burjuva uluslaşma sürecinin tarihe karıştığı sanılmalı, ne de bu yol mutlaklaştırılmalıdır.

Bütün bu değişik uluslaşma süreçleri çağdaş dünyada gözlenmektedir.

Farklı tip ulusların ve uluslaşma süreçlerinin varlığına rağmen, ulus kavramının evrensel tanımı değişmemekte, sadece ulusların sınıf muhtevası ve temel sosyo-ekonomik yapısı nitel farklılıklar göstermektedir.

ÖZET

Bu nedenle ulus kavramını işleyen ve uluslaşmanın değişik tarihsel, sosyal koşullardaki süreçlerini anahatlarıyla göstermeğe çalışan bu bölümü bitirirken, konuya eğilmiş olan Sovyet teorisyenlerinden Yesmeneyef'in ulus tanımı hakkında yaptığı teorik özetlemeyi burada kısmen altını çizerek vereceğiz:

Ulus tamamiyle yeni bir tarihsel kategoridir. Uluslar feodal toplumdaki bölgesel bütünlük yokluğunun giderildiği ve kapitalizmin güç kazandığı bir dönemde ortaya çıkmaya başladılar. Uluslar sosyal gelişmedeki bur juva çağının kaçınılmaz bir biçimidirler. (Lenin Bütün Eserleri) (Cilt 21, s. 72).

Batıdaki sosyal demokratların ulusu öznel idealist bir şekilde tanımladıklarına işaret edilmelidir. Örneğin O. Bauer'e göre ortak bir kader zemini üzerinde ortak bir karakterle bağlanmış insan topluluğudur. Bir Avusturya sosyal - demokrat ideologu Renner'e göre ulus aynı şekilde düşünen ve aynı biçimde konuşan insanların birliğiydi. Oportünistler, burjuva sosyalistleri gibi, ulusu maddi üretimin gelişimi alanında ve sosyal sistemin dışında değişmez bir kategori olarak ele alırlar.

Ulus aşiretsel veya ırksal bir halk topluluğu değildir. **Aynı şekilde düşünen insanların bir birliği de değildir.** **Ulus kendi yasalarına göre ortaya çıkıp gelişmiş ve aşiret veya milliyetin farklı iktisadi temellere haiz, tarihsel olarak oluşmuş istikrarlı bir insan topluluğudur.**

Milliyetler arasındaki iktisadi bağların genişlemesi ve kuvvetlenmesi ulusların ortaya çıkışında önemli bir etkendir. Pre-kapitalist çağda bile milliyetler ortak yaşama alanına sahiptirler, aşağı yukarı ortak bir dil konuşuyorlardı ve pek fazla gelişmiş olmayan iktisadî ilişkileri vardır. Yine de ulus değildiler. **İktisadi tecritlik hali geride kalınca, ticaret toplumsal işbölümü temeli üzerinde gelişince ve ortak bir milli pazar oluşturulunca mil liyetler iktisadî yaşantı ortaklığını elde etmiş oldular.** Sürekli ve yakın iktisadî bağlar dilde ortaklığı güçlendirir. Şive ayrılıklarını ortadan kaldırır ve insanların aynı bölgede oturdukları için birbirlerine duydukları yakınlığı teşvik eder, onları tek bir ulus olarak kaynaştırır. **Bu yüzden milliyetleri ulus yapan şey istikrarlı bir iktisadî yaşantı ortaklığıdır. Bir ulusun ulus olduğunu kanıtlayan işaret budur ve uluslar bu temel üzerinde birleşip pekişirler.**

Dilde ortaklık ulusun bir diğer önemli özelliğidir. **«Dil, insanların birbiriyle ilişkilerinin en önemli aracıdır»** diye yazmıştı Lenin. (**Bütün Eserleri,** cilt 20, s. 396) bir devlet için dil mutlak bir ihtiyaç değilken ortak bir dile sahip olmayan bir ulusal topluluk düşünülemez. Lenin yaşama ortaklığını da ulusların temel bir özelliği olarak kabul ediyordu. **Milliyetler, insanların aynı bölgede birlikte yaşamaları ve birbirleriyle düzenli toplumsal ilişkide bulunmaları sonucunda millet (ulus) olurlar.**

Son olarak, bir halkın maddî ve manevî kültürü, yaşantı şekli, ulusun tarihsel gelişim şartlarını yansıtan gelenek ve görenekleri, sosyo-ekonomik yaşantısı ve ayrıca coğrafî çevresi ortak olmazsa ulusal bir toplum-

dan söz edilemez. Lenin, her zaman çağdaş toplumda kültürün ulusal özelliklere sahip olduğunu söylemişti. Enternasyonal kültür gayri milli değildir. (**Bütün Eserleri**, cilt 20, s. 24).

Ulusal kültürden söz ederken, burjuva sosyologlarının yaptığı gibi **kültür fikri ideoloji fikri ile karıştırılmamalıdır.** Onlar burjuva uluslarda «ideoloji birliğine» dair kuruntularını kanıtlamak için bu iki fikri özdeşleştirirler. Aslında bir burjuva ulusta ideolojik birlik diye bir şey olamaz, çünkü burjuva ulusları **sömüren ve sömürülen** her biri kendi ideolojisine sahip, **antagonist sınıflardan** oluşur. Burjuvazinin milliyetçi, ırkçı, kozmopolitan ideolojisine karşıt olarak proleterya kendi enternasyonalist, sosyalist ideolojisine sahiptir. Millî mesele üzerine eleştirel notlar adlı yapıtında Lenin şöyle diyordu: **«Her millî kültür içinde iki tane millî kültür vardır. PRİŞKEVİÇ, GUKOF ve STRUVE'lerin büyük Rus kültürü vardır, ancak aynı zamanda ÇERNİŞEVKSKİ ve PLEHANOF'un adlarında belirlenmiş Büyük Rus kültürü vardır.» (Bütün Eserleri,** cilt 20 sf. 32).

Ancak şurası belirtilmeli, bir ulus içinde sınıf çelişkilerinin keskinliği o milletin parçalanmasına işaret değildir. Elbetteki burjuva uluslarında mündemiç ANTOGANİZMLER kültür bağını zayıflatır, ancak onu tamamen saf dışı etmez.

Görüldüğü gibi, **Ulus iktisadî yaşantı dil, yaşama alanı, maddî ve manevî kültür bağları üzerinde yükselen tarihsel olarak oluşmuş bir insan topluluğudur.** O bütün bu özelliklerin bir karmasıdır, bunlardan birinin eksikliği milletin henüz yeteriyle gelişmemiş olduğuna **işarettir.»**

Yazımızın gelecek bölümünde, önce Avrupa'daki feodaliteden kapitalizme geçiş çağında Doğu'da **çok uluslu devletler'in** oluşmasına değinecek, sonra da çok uluslu bir burjuva devletinde, **ulusal sorun'un** çözümü için işçi sınıfı biliminin getirdiği öğretiyi özetleyeceğiz.

ilke 10 LİRA
AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ